मधेश प्रदेश सरकार

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

जनकपुरधाम, धनुषा-नेपाल

आ. व. २०८०/२०८१

स्वास्थ्य जनसंख्या सम्बन्धी
वार्षिक क्रियाकलापहरुको संचालन मार्गदर्शन

विषयसूची

पेज नं.

समष्टिगत निर्देशन

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय अन्तर्गतका कृयाकलापहरू	१-१०
स्वास्थ्य निर्देशनालय अन्तर्गतका कृयाकलापहरू	१०-२१
प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय कार्यालय अन्तर्गतका कृयाकलापहरु	२२-३०
प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला अन्तर्गतका कृयाकलापहरू	३०-४३
प्रदेश स्वास्थ्य आपुर्ती व्यवस्थापन केन्द्र अन्तर्गतका कृयाकलापहरू	४३-७०
प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र अन्तर्गतका कृयाकलापहरू	७१-११३
स्वास्थ्य कार्यालय अन्तर्गतका कृयाकलापहरू	११३-१२५
प्रादेशिक अस्पताल अन्तर्गतका कृयाकलापहरू	१२५-१३१

अनुसुचीहरु

समष्टिगत मार्गदर्शन

स्वास्थ्य क्षेत्रसँग सम्वन्धित कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा प्रभावकारिता, मितब्ययीता र एकरूपताका लागि सहजीकरण गराउने उद्देश्यले देहाय बमोजिमको समष्टिगत मार्गदर्शन तयार गरिएको छ।

१. कार्यक्रम सम्पन्न भए पश्चात स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयमा उल्लेखित कार्यक्रम सम्बन्धी प्रतिवेदन पठाउनु पर्ने छ ।

२. सम्बन्धित कार्यालयहरूले वार्षिक कार्ययोजना तयार पारी अनिवार्य रूपमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयमा पठाउनु पर्ने छ ।

३. कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा मितब्ययीता र उपलब्धीलाई विशेष ध्यान दिनुपर्ने छ ।

४. आर्थिक वर्ष २०८०/२०८१ को बजेट तथा कार्यक्रम खर्च गर्ने मार्गदर्शनलाइ पूर्णरूपमा पालन गर्नुपर्ने छ ।

५. कार्यक्रमहरुको नियमित रुपमा अनुगमन गरिने हुँदा प्रदेशतह अन्तर्गत प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको तथ्याङ्कीय विवरण स्वास्थ्य ब्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा मासिक रुपमा प्रविष्ट गर्न, गराउनु पर्ने छ, साथै अन्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको मापदण्ड अनुसार तथ्याङ्कको प्रविष्टी तथा प्रतिवेदन गर्नु पर्ने छ ।

६. प्रदेश अन्तर्गतका स्थानीय तहमा पनि समयमै प्रतिवेदन तथा सूचना प्रवाहका लागि आवश्यक सहयोग, समन्वय तथा सहजीकरण गर्नुपर्नेछ ।

७. कार्यक्रमहरुको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यकता अनुसार प्राविधिक सहयोग तथा सहजीकरणका लागि संघीय र प्रदेशका कार्यक्रमसँग सम्बन्धित महाशाखा एवं निर्देशनालयसँग समन्वय गर्न सकिनेछ ।

८. स्थानीय तहहरुसँगको समन्वयमा सञ्चालन गर्नुपर्ने कार्यक्रम वा स्थानीय तहसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकरण गरी योजनाबद्ध तथा समन्वयात्मक रुपमा सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

९. कार्यक्रम सञ्चालनका लागि विनियोजित बजेट सम्बन्धमा यस निर्देशिकामा बाँडफाँडका आधार उल्लेख गरिएकोमा सोहि बमोजिम तथा बाँडफाँडका आधार उल्लेख नगरिएकोमा कार्यक्रम तथा क्रियाकलापको उद्देश्य र अपेक्षित लक्ष्य अनुरुप हुने गरी आवश्यकता तथा विद्यमान नियमानुसार बजेटको बाँडफाँड गरी कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरु सञ्चालन गर्नुपर्नेछ।

१०. अत्यावश्यक औषधि तथा औषधीजन्य सामग्रीहरुको निरन्तर सुनिश्चितताका लागि आवश्यक समन्वयका साथै आन्तरिक श्रोत साधनको कुशल व्यवस्थापन मार्फत गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता तर्फ ध्यान दिनु पर्नेछ ।स्वीकृत कार्यक्रम तथा प्राप्त अख्तियारी अनुसारको निर्देशन र खर्च गर्दा सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३, नियमावली २०६४, प्रदेश विनियोजन ऐन २०७९।०८०, प्रदेश आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०७५, प्रदेश खर्च

मापदण्ड निर्देशिका, प्रदेश भ्रमण खर्च नियमावली, आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को बजेट कार्यान्वयन सम्बन्धी मार्गदर्शन अनुरुप कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

११. वैदेशिक सहायता समावेश भएको कार्यक्रमको हकमा आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकायसँगको समन्वय तथा यस निर्देशिका बमोजिम कार्यक्रम सञ्चालन गरी तोकिए बमोजिमको ढाँचामा प्रतिवेदन गर्नुपर्नेछ ।

१२. कार्यक्रम सञ्चालन सम्बन्धमा कुनै समस्या हुन गएमा वा थप जानकारी आवश्यक भएमा कार्यक्रमसँग संबद्ध यस मन्त्रालय, अन्तर्गतका निर्देशनालय, वा महाशाखासँग समन्वय गर्न सकिनेछ ।

१३. तालिमहरु संचालन गर्दा यथासम्भव तालिम साइट मधेश स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान तथा प्रादेशिक अस्पतालहरुमा समन्वय गरी संचालन गर्नु पर्ने छ ।

औषधि तथा औषधीजन्य सामग्री खरिद सम्वन्धित कार्यक्रमहरूको समष्टिगत मार्गदर्शन

१. औषधि तथा औषधीजन्य सामग्री खरिद गर्दा संघ र प्रदेशबाट प्राप्त नहुने वा कम मात्रामा प्राप्त हुने तथा प्रदेश एवं स्थानीय तहमा बढि आवश्यक हुने औषधि तथा सामग्रीहरुलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।स्थानीय तहका लागि आपुर्ति गरिने औषधीहरुको खरिद कार्यमा दोहोरोपना नहोस भनी स्थानीय तहहरुसँग आवश्यक समन्वय गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

२. यस आ.व. मा खरिद गर्नुपर्ने औषधी, औजार, उपकरण तथा अन्य मालसमानको अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, जनसंख्या बृद्धिदर, गत वर्षको नपुग परिमाण, रुग्णता दर, स्वास्थ्य संस्थाको माग, स्तरीय उपचार तालिका, हुन सक्ने महामारी तथा भैपरीका लागि चाहिने परिमाणको प्रक्षेपण, विरामी तथा बिरामीको दरका साथै खेर जाने दर समेतलाई आकलन गरी सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ साथै प्रचलित कानुन बमोजिम उक्त रोग नियन्त्रणको लागि औषधी, औजार, उपकरणको सूची तथा आवश्यकता अनुसार बजेट बाडफाड गरि खरिद गर्नु पर्नेछ।

३. आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको औषधि तथा औषधिजन्य सामग्री को खरिद स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय ले जारि गरेको बर्गिकरण सुची अनुसार सम्पूर्ण औधधि तथा औषधिजन्य सामग्री हरु प्रदेश अन्तर्गत का स्वास्थ्य संस्था हरुमा आवश्यक पर्ने हुदा सोहि अनुसार खरिद गरि वितरण गर्ने ब्यवास्था मिलाउनु पर्नेछ ।

४. खरिद गरिने औषधी, औजार, उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायता लिन सकिने छ । औषधी खरिद गर्दा WHO GMP certified वा औषधी ब्यवस्था बिभागबाट अनुमति प्राप्त कम्पनी हुनु पर्ने छ। आयुर्वेद औषधि WHO GMP certified कम्पनीको उत्पादन हुनु पर्ने छ ।

५. औजार तथा उपकरण खरिद गर्दा ISO certified वा गुणस्तर कायम राख्न चाहिने अन्य आवश्यक मापदण्ड राखि खरिद गर्नु पर्ने छ।

<u>स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय अन्तर्गतका कृयाकलापहरू</u>

१. प्रदेश स्तरीय योग सम्मेलन

२. स्वास्थ्य विज्ञहरुसंग सरोकारवालाहरुको अन्तरक्रिया गोष्ठी

३. प्रदेश स्तरीय नियमित त्रैमासिक अन्तरकृया आयोजना

४. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मंत्रालय मार्फत स्थानीय तह तथा सहयोगि संस्थाहरुको समन्वयमा एकिकृत स्वास्थ्य शिविर संचालन तथ व्यवस्थापन खर्च शिर्षक

५. विभिन्न दिवस समारोह संचालन

६. प्रदेश स्तरीय निर्देशिका, नीति, नियम, रणनीति निर्माण तयारी तथा छपाई खर्च

७. स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रदेश स्तरीय अध्ययन तथा अनुसन्धान कार्यक्रम

८. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयद्वारा स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको वार्षिक, अर्धवार्षिक तथा त्रैमशिक अन्तरक्रिया आयोजना कार्यक्रम

९. मुसहर पोषण विशेष कार्यक्रम

१०. स्वास्थ्य सेवाहरुको गुणस्तरीय अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न स्वास्थ्य अनुगमन तथा मूल्यांकन समूह द्वारा (Health Sector Monitoring and Evaluation Technical Working Group) को नियमित अनुगमन तथा मुल्यांकन

१. प्रदेश स्तरीय योग सम्मेलन

परिचय	जीवनशैली परीवर्तनका लागी योग, ध्यान तथा प्राणायामको माध्यमबाट स्वस्थ्य जीवनको बारेमा जानकारी गराउन ,योगलाइ ब्यवहारमा ल्याउन प्रोत्साहित गर्न र योग/ध्यान को अभ्यास गराउने प्रयोजनका साथै योग/ध्यान शिविर संचालन, चिकित्सा सम्बद्ध योगको अभ्यास गरी स्वस्थ रहनको लागि दैनिक जीवनशैली र वानी व्यवहारका बारेमा बृहत छलफल गर्न यो कृयाकलाप राखिएको छ ।
उदेश्य	जीवनशैली र वानी व्यवहारमा सकारात्मक परिवर्तन गर्न सहयोग पुर्याउने ।
अपेक्षित प्रतिफल	ब्यवहारमा परिवर्तन भइ दैनिक जीवनशैलीमा सकारात्मक सोचको विकास भएको हुनेछ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
कार्यक्रम सचालन प्रकृया	• योग सम्मेलनका लागि पुर्व तयारी बैठक संचालन गर्ने । • आयुर्वेद क्षेत्रका विज्ञहरूसंग बृहत अन्तरकृयात्मक, प्यानल छलफल, घोषणापत्र जारी गर्ने लगायतका कार्यक्रम संचालन गर्ने । • सम्मेलनमा योग शिविर संचालन गरी योग शिक्षा तथा योगअभ्यास गराउने साथै आवश्यकता अनुसार आयुर्वेदिक औषधि वितरण गर्ने । • स्वास्थ्यकर्मीहरू तथा स्वयंसेवकहरू परिचालन गरी स्वस्थ जीवनशैली,

	योग शिक्षा लगायतका विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने।
बजेट बाँडफाँड	यस कार्यक्रमको लागि रू. पाँच लाख विनियोजन गरिएको छ। योग सम्मेलन संचालनका लागि बजेटको परिधि भित्र रहि आवश्यकता अनुसार बाँडफाँड गरी पूर्व तयारी बैठक, आयुर्वेद औषधि तथा सामाग्री खरिद, स्रोत व्यक्ति, यातायात खर्च, खाजा, प्रचार प्रसार खर्च, दैनिक भ्रमण खर्च आदिमा आवश्यकता अनुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	योग शिक्षा सम्वन्धी सन्दर्भ सामाग्रीहरू

२. स्वास्थ्य विज्ञहरुसंग सरोकारवालाहरुको अन्तरक्रिया गोष्ठी

परिचय	स्वास्थ्य क्षेत्रका विज्ञहरूसंग छलफल गरी स्वास्थ्य क्षेत्रका विविध विषयहरूमा विज्ञहरुको सुझाव लिने तथा मधेश प्रदेशको स्वास्थ्य स्थिती को बारेमा विश्लेषण गर्ने र भावी रणनीति तथा योजना का बारेमा प्रस्ट धारणा ल्याउनका लागि यो कार्यक्रम राखिएको हो।
उदेश्य	मधेश प्रदेशको स्वास्थ्य स्थितीको बारेमा विश्लेषण गर्ने र भावी रणनीति तथा योजना का बारेमा प्रस्ट धारणा बनाउन।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रदेश को स्वास्थ्य क्षेत्रको भावी रणनीति तथा योजनाको बारेमा अबधारणा बन्ने छ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय मधेश प्रदेश
कार्यक्रम सचालन प्रकृया	• पुर्व तयारी बैठक संचालन गर्ने । • स्वास्थ्य क्षेत्रका विभिन्न विषयहरूमा बिज्ञहरुद्वारा कार्यपत्रहरू प्रस्तुत गर्ने । • स्वास्थ्य क्षेत्रका विज्ञहरूलाइ आमन्त्रण गरि बृहत अन्तरकृयात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने । • मधेश प्रदेश को स्वास्थ्य स्थितीको बारेमा विश्लेषण गर्न प्यानल छलफल गर्ने साथैं भावी रणनीति तथा योजना बनाउने। • यो कार्यक्रम गर्नका लागि विभिन्न सहयोगी संस्थाहरुसंग सहकार्य गर्ने ।
बजेट बाँडफाँड	यस कार्यक्रमको लागि रू. सात लाख विनियोजन गरिएको छ। कार्यक्रमको संचालनका लागि बजेटको परिधि भित्र रहि आवश्यकता अनुसार बाँडफाँड गरी पूर्व तयारी बैठक, यातायात खर्च, खाना खाजा, प्रचार प्रसार खर्च, दैनिक भ्रमण खर्च आदिमा आवश्यकता अनुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	स्वास्थ्य संग सम्बन्धित सन्दर्भ सामाग्रीहरू

३. प्रदेश स्तरीय नियमित त्रैमासिक अन्तरकृया आयोजना

परिचय	मन्त्रालयबाट सम्पादित कार्यक्रमहरूको बारेमा छलफल गर्ने र मुख्य सवाल पहिचान गरि आगामी बार्षिक कार्य योजनामा समावेस गर्ने उदेश्यले त्रैमासिक रूपमा अन्तरकृया आयोजना गर्न यो कार्यक्रमको व्यवस्था गरिएको छ ।
उदेश्य	प्रदेशको समग्र बस्तुस्थितिका बारेमा छलफल, प्रगतिको अवस्था, सुधार गर्नु पर्ने अवस्था, सेवा उपभोगमा महिला, गरीब तथा बन्चित सेवाग्राहीहरुको अवस्था, सम्बन्धित निकाय एव सरोकारवालाहरुको भूमिकाहरुका बारेमा छलफल गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	मन्त्रालयबाट सम्पादित कार्यक्रमहरूको समग्र बस्तुस्थितिका बारेमा छलफल भइ कार्ययोजना बनेको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
सचालन प्रकृया	• अन्तरकृयाका लागि पुर्व तयारी बैठक संचालन गर्ने । • समग्र बस्तुस्थितिका बारेमा छलफल, प्रगतिको अवस्था, सुधार गर्नु पर्ने अवस्था, सेवा उपभोगमा महिला, गरीब तथा बन्चित सेवाग्राहीहरुको अवस्था, सम्बन्धित निकाय एव सरोकारवालाहरुको भुमिकाहरुका बारेमा छलफल गर्ने । • विज्ञहरूसंग बृहत अन्तरकृयात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने। महिला गरिव तथा बन्चितिमा परेका समूहरुलाई सेवा उपभोग बृद्धि गराउन गरिएका प्रयासहरु, प्राप्त उपलब्धिहरु, त्यस्ता वर्ग र क्षेत्रमा सेवा उपलब्ध गराउन परेका कठिनाइहरुको विश्लेषणात्मक छलफल गर्ने। • अन्तरकृयामा छलफल भएका विषयहरूलाइ समेटी प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	यस कार्यक्रमको लागि रू.चार लाख विनियोजन गरिएको छ। स्वीकृत बजेटको परिधि भित्र रही आवश्यकता अनुसार बाँडफाँड गरी यस प्रयोजनका लागि गोष्ठी संचालन खर्च, विशेषज्ञको खर्च, प्रिन्टीङ लगायतका शिर्षकमा खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	सम्वन्धित नीतिगत दस्तावेजहरू ।

४. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मंत्रालय मार्फत स्थानीय तह तथा सहयोगि संस्थाहरुको समन्वयमा एकिकृत स्वास्थ्य शिविर संचालन तथ व्यवस्थापन खर्च शिर्षक

परिचय	स्थानीय तह तथा सहयोगी संस्थाहरुको समन्वयमा सर्ने तथा नसर्ने स्वास्थ्य समस्याहरुको स्क्रिनिङ, खोजपड्ताल गर्ने, रोगको निदान तथा उपचार गर्न

	विशेषज्ञ चिकित्सक मार्फत एकिकृत स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन यो कार्यक्रम राखिएको छ ।
उद्देश्य	शिबिरमा आएका विरामीहरुको प्रभावकारी निदान, उपचार, औषधि वितरण तथा प्रेषण गर्ने।
अपेक्षितप्रतिफल	समयमै रोगको रोकथाम र जटिलता व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्नेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
सञ्चालन प्रकृया	• कार्यक्रम सेवा प्रदायक संस्था मार्फत संचालन गर्नु पर्ने भएको खण्ड्मा छनौट्को अधार बनाई संस्था छनौट गर्नु पर्ने छ/ • एकिकृत स्वास्थ्य शिविर सञ्चालनका लागि पुर्व तयारी बैठक संचालन गर्ने • स्थानीय तहहरु, स्वास्थ्य कार्यालयहरु तथा अन्य सरोकारवालाहरुसँग समन्वय गरी एकिकृत स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिने स्थानहरुको छनोट गर्ने । • एकिकृत स्वास्थ्य शिविर संचालन जिल्लाको आवश्यक्ता अनुसार कम पहुंच भएका पालिकाहरूमा संचालन गर्ने । • सम्बन्धित अस्पतालसँग समन्वय गरी प्रेषण गर्ने व्यवस्था मिलाउने । • एकिकृत स्वास्थ्य शिविर संचालनार्थ आवश्यक चिकित्सक, नर्स, पारामेडिक्स, आयुर्बेद संग सम्वंधित कर्मचारी, सफाईकर्मी तथा विषय बिज्ञ लगायतका जनशक्ति तथा सवारी साधनको आवश्यकता अनुसार व्यवस्थापन तथा परिचालन गर्ने । कार्यक्रम संचालन गर्न आवश्यक पर्ने औषधि तथा औषधिजन्य समाग्री तथा उपकरणहरुको खरिद, बिशेषज्ञको परामर्श शुल्क प्रचलित कानुन बमोजिम खरिद गरी व्यवस्थापन गर्ने
बजेट बाँडफाँड	यो कार्यक्रम संचलन गर्न रु एक करोड विनियोजन गरिएको छ/ तयारी बैठक/चिकित्सक व्यवस्थापन, शिविर तयारी तथा जनशक्ति परिचालन, औषधि खरीद लगायतका आवश्यक खर्च गर्ने /
सन्दर्भ सामग्री	प्रदेश खर्च मापदण्ड, सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३, नियमावली, सम्वन्धित सामाग्रीहरू, शिविर संचालन सम्वन्धि दस्तावेजहरु

५. विभिन्न दिवस समारोह संचालन

परिचय	महत्वपूर्ण दिवसहरु मार्फत जनचेतना स्थानीय स्तर सम्ममा फैलाइ सकारात्मक सोचको विकास गरी जीवनशैलीमा सुधार गर्न यो कार्यक्रम

	राखिएको छ
उदेश्य	विषयवस्तुको महत्व जनस्तर सम्म पुर्याई जनचेतना स्थानीय स्तर सम्म पुर्याउने।
अपेक्षित प्रतिफल	ब्यावहारमा परिवर्तन भइ दैनिक जीवनशैलीमा सकारात्मक सोचको विकास हुनेछ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
सचालन प्रकृया	• दिवस मनाउनुपुर्व आवश्यक्ता अनुसार तयारी बैठक बसी संचालन योजना वनाउने । • दिवसको दिनमा सम्बन्धित विषय विज्ञहरुलाई सहभागी गराई त्यसको बारेमा छलफल गर्ने • विभिन्न सचेतनामुलक कृयाकलापहरु संचालन गर्ने।
बजेट बाँडफाँड	यस कार्यक्रमको लागि रू. आठ लाख विनियोजन गरिएको छ । स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रही आवश्यकता अनुसार बाँडफाँड गरी दिवस मनाउनका लागि प्रिन्टीङ, खाजा लगायतका शिर्षकमा आवश्यकता अनुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	दिवससंग सम्बन्धित पोस्टर, पम्पलेट, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय नाराहरु

६. प्रदेश स्तरीय निर्देशिका, नीति, नियम, रणनीति निर्माण तयारि तथा छपाई खर्च

परिचय	प्रदेशका विभिन्न क्षेत्रहरूमा मार्गनिर्देशन गर्न आवश्यक देखिएकोले विभिन्न विषयसंग सम्वन्धीत नीति, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड तथा कार्यविधि तयार पारी कार्यन्वयनमा लैजान यो कृयाकलाप राखिएको छ ।
उदेश्य	नीति, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड तथा कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	शुसाशन तथा प्रणालीलाइ सुदृढीकरण तथा नियमन गर्न मद्धत पुग्नेछ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
सचालन प्रकृया	• नीति, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड तथा कार्यविधि तयार गर्न मंत्रिस्तरिय नीतिगत निर्णय गर्ने। • आवश्यकता अनुसार पुर्व तयारी बैठक बस्ने र विज्ञ सहितको समुह गठन गर्ने । • मस्योदा तयार गरी छलफल र पृष्ठपोषणका लागि गोष्ठीहरू संचालन गर्ने

	• सरोकारवालाहरु संगको समन्वय र सहकार्यमा मन्त्रालयले नीतिको प्रारम्भिक मस्यौदा तयार गर्ने र सम्वन्धित निकायबाट अनुमोदन गराइ कार्यन्वयनमा ल्याउने ।
बजेट बाँडफाँड	यस कार्यक्रमको लागि रू. पच्चीस लाख विनियोजन गरिएको छ। स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रही आवश्यकता अनुसार बाँडफाँड गरी यस प्रयोजनका लागि बैठक, गोष्ठी संचालन खर्च, विशेषज्ञको खर्च, प्रिन्टीङ लगायतका शिर्षकमा आवश्यकता अनुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	स्वास्थ्य सम्वन्धि नीतिगत दस्तावेजहरू ।

७. स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रदेश स्तरीय अध्ययन तथा अनुसन्धान कार्यक्रम

परिचय	स्वास्थ्य क्षेत्रका विज्ञहरूसंग छलफल गरी स्वास्थ्य क्षेत्रका विविध विषयहरूमा विज्ञहरुको सुझाव लिने तथा मधेश प्रदेश को स्वास्थ्य स्थिती को बारेमा विश्लेषण गर्ने र भावी रणनीति तथा योजनाका बारेमा प्रस्ट धारणा ल्याउनका लागि यो कार्यक्रम राखिएको हो। मधेश प्रदेशमा कमजोर र सहि तथ्य नभएका जनस्वास्थ्य/आयुर्वेद संग सम्बन्धित विषयवस्तुको प्रदेश स्तरिय अध्यन तथा अनुसंधान गरि सत्य तथ्य पहिचान गर्न एक महत्वपुर्ण प्रक्रिया हो जसले गर्दा प्रदेशको समस्याको सहि पहिचान गरि अगामि योजनामा सहयोग पुग्ने छ/
उदेश्य	मधेश प्रदेशको स्वास्थ्य स्थितीको बारेमा विश्लेषण गर्ने र भावी रणनीति तथा योजनाका बारेमा प्रस्ट धारणा बनाउने।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रदेश को जनस्वास्थ्य समस्या तथा आयुर्वेद विषयसंग सम्बन्धित विषयको भावी रणनीति तथा योजनाको बारेमा अबधारणा बन्ने छ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
कार्यक्रम सचालन प्रकृया	• स्वास्थ्य तथा जनसंख्या अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्य समूह (Health Sector Monitoring and Evaluation Technical Working Group) को बैठक मा अनुसंधान गर्नुपर्ने बिषय बस्तु हरुको प्रथमिकिकरण गरि सुचि तयार गर्ने । • अनुसंधान गर्न जनस्वास्थ्य/आयुर्वेद विज्ञहरूलाइ आमन्त्रण गरि बृहत अन्तरकृयात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने । • अनुसंधान क्षेत्रका विभिन्न विषयहरूमा बिज्ञहरुद्वारा कार्यपत्रहरू प्रस्तुत गर्ने • मधेश प्रदेशको स्वास्थ्य स्थितीको बारेमा विश्लेषण गर्न प्यानल छलफल गर्ने साथैं भावी रणनीति तथा योजना बनाउने।

	• अनुसंधान गर्न सेवा प्रदायक संस्था छनौट गर्ने • अनुसंधान गर्न आवशयक चेकलिस्ट अनुसार कार्यक्रम संचालन गर्ने • स्वास्थ्य तथा जनसंख्या अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्य समूहले कार्यक्रमको नियमित अनुगमन तथा सुझाव प्रदान गर्ने • यो कार्यक्रम गर्नका लागि विस्व स्वास्थ्य संगठन (WHO) लगायत मधेश प्रदेशमा अनुसंधानमा कार्यरत विभिन्न सरकारी संस्था तथा गैरसरकारी सहयोगी संस्थाहरुसंग सहकार्य गरि गर्ने
बजेट बाँडफाँड	यस कार्यक्रमको लागि रू. पचिस लाख विनियोजन गरिएको छ । कार्यक्रमको संचालनका लागि बजेटको परिधि भित्र रहि आवश्यकता अनुसार बाँडफाँड गरी आवश्कयता अनुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	अनुसंधान संग सम्बन्धित सन्दर्भ सामाग्रीहरू

८. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयद्वारा स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको वार्षिक, अर्धवार्षिक तथा त्रैमशिक अन्तरक्रिया आयोजना कार्यक्रम

परिचय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट सम्पादित कार्यक्रमहरूको बारेमा छलफल गरि सुझाव ,सफलता ,उपलवधि तथा चुनौतिहरु पहिचान गरि आगामी कार्यक्रम तथा कार्ययोजनामा समावेस गर्ने उदेश्यले बार्षिक, अर्धबार्षिक र त्रैमाशिक रूपमा अन्तरकृया आयोजना गर्न यो कार्यक्रमको व्यवस्था गरिएको छ ।
उदेश्य	प्रदेशको समग्र बस्तुस्थितिका बारेमा छलफल, प्रगतिको अवस्था, सुधार गर्नु पर्ने अवस्था, सम्बन्धित निकाय एव सरोकारवालाहरुको भुमिकाहरुका बारेमा छलफल गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	मन्त्रालयबाट सम्पादित कार्यक्रमहरूको र समग्र बस्तुस्थितिका बारेमा छलफल भइ कार्ययोजना बनेको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
सचालन प्रकृया	• अन्तरकृयाका लागि पुर्व तयारी बैठक संचालन गर्ने । • समपुर्ण सरोकारवालाहरुलाई (सरकारी तथा गैरसरकारि संघ सन्स्थाहरुलई आमंत्रण गर्ने • समग्र बस्तुस्थितिका बारेमा छलफल, प्रगतिको अवस्था, सुधार गर्नु पर्ने अवस्था, सम्बन्धित निकाय एव सरोकारवालाहरुको भुमिकाहरुका बारेमा छलफल गर्ने । • विज्ञहरूसंग बृहत अन्तरकृयात्मक कार्यक्रम संचालन गर्ने। सेवामा बृद्धि गराउन गरिएका प्रयासहरु, प्राप्त उपलब्धिहरु, सेवा संचालनमा परेका

	कठिनाइहरुको विश्लेषणात्मक छलफल गर्ने। • अन्तरकृयामा छलफल भएका विषयहरूलाइ समेटी प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	यस कार्यक्रमको लागि रू. पाच लाख विनियोजन गरिएको छ। स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रही आवश्यकता अनुसार बाँडफाँड गरी यस प्रयोजनका लागि गोष्ठी संचालन खर्च, विशेषज्ञको खर्च, प्रिन्टीङ लगायतका शिर्षकमा आवश्यकता अनुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	सम्वन्धित नीतिगत दस्तावेजहरू ।

९. मुसहर पोषण विशेष कार्यक्रम

परिचय	मुसहर पोषण विशेष कार्यक्रम एक प्रकारको सामाजिक प्रयास हो जसको मुख्य उद्देश्य मुसहर समुदायका ब्यक्तिहरुको पोषण, स्वास्थ्य, शिक्षा, औषधि, आर्थिक सशक्तिकरण, र सामाजिक समृद्धि तथा समरसतामा सुधार गर्नु हो । यस प्रकारको कार्यक्रम उनीहरूको स्वास्थ्य जीवनस्तरमा सुधार गर्न तथा उनीहरूलाई समृद्धि र समरसता प्राप्त गर्नका लागि विकसित गरिएको छ/ मुसहर समुदाय नेपालका तराई क्षेत्रमा बसेको एक गरिब र पिछडिएको सामुदाय जसमा खासै गरिबी, पोषणका समस्याहरू, शिक्षा अभाव, आर्थिक पिडा, र सामाजिक अलगाव र निषेधाजनक दृष्टिकोण पनि छ। मुसहर पोषण विशेष कार्यक्रम यस समुदायका ब्यक्तिहरूको जीवनमा सुधार ल्याउनका लागि विभिन्न क्रियाकलाप गर्दछ, जसमा पोषण, स्वास्थ्य सेवा प्रदान, साक्षरता प्रशिक्षण, आर्थिक सशक्तिकरण, उत्पादन, र सामाजिक समृद्धि समावेश गरिएको छ/
उदेश्य	मुसहर समुदायका महिला ,वालवालिका तथा अन्य ब्यक्तिहरुको पोषण स्तरमा सुधार गर्नु हो । यसले उनीहरूको आहार र पोषणको सुधार गर्दछ, जसले उनीहरूको स्वास्थ्यमा सुधार पुर्याउँछ ।
अपेक्षित प्रतिफल	मुसहर समुदायका वालवालिका, किशोर किशोरी गर्भवती तथा सुत्केरी महिला तथा प्रजनन उमेरका महिलाहरु लगायतको पोषण अवस्थामा सुधार भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय द्वारा सेवा प्रदायक संस्था , प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, कार्यक्रम संचालन को लागि छनौट भएका स्थानिय तह तथा स्वास्थ्य संस्थाहरु
संचालन प्रकिया	- स्वास्थ्य तथा जनसंखया मंत्रालयको समन्वय तथा सहकार्यमा निस्पक्ष तरिकाले सेवा प्रदायक संस्था छनौट गरि मुसहर सामुदायको पोषण कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने छ ।

	- मुसहर पोषण कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि मुसहर सामुदयको पहिचान गरिने छ । - सामुदायको विवरण र समस्याहरुको अध्यन गर्नु पर्ने छ ⁄यसका लागि समुदायका सबै प्रमुख संगठनहरू, स्थानीय र समुदायका प्रमुखहरूसँग अंतर्क्रीयाको माध्यमवाट सहयोग प्राप्त गर्नुपर्ने छ । - मुसहर समुदायका व्यक्तिहरूलाई पोषणका महत्त्वका बारेमा शिक्षा प्रदान गर्दै, सही आहारको चयन, पोषणको महत्त्व, र औषधिका प्रयोगको जानकारी प्रदान गर्दै वालवालिका, गर्भवती तथा सुत्केरी महिला तथा किशोरिहरुलाई पोषण युक्त खानेकुरको व्यबस्था तथा वितरण गराईने छ । - मुसहर सामुदायमा जनचेतना मुखि पोस्टर, होडिंग बोर्डको प्रयोग गराईने छ । - अन्य थप क्रियकलापहरु बजेट्को परिधि भित्र रहि संचालन गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बांडफांड	यसका लागि रु. एक करोड़ विनियोजन गरिएको छ । विनियोजीत रकम प्रचलित आर्थिक नियमानुसार अभिमुखिकरण, छपाई, अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण तथा पोषण सामग्री खरीदमा खर्च गर्नुपर्नेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	मुसहर पोषण कर्यक्रम निर्देशिका, पोषणमैत्री स्थानीय तह कार्यान्वयन निर्देशिका २०७८, राष्ट्रिय पोषण नीति तथा रणनीति २००४

१०. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्य समूह (Health Sector Monitoring and Evaluation Technical Working Group)को नियमित बैठक तथा अनुगमन र मुल्यांकन

परिचय	प्रदेश तहमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्याका क्षेत्रमा उपलब्धी मापन गर्दै योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाई स्वास्थ्य सूचना ब्यवस्थापन र अनुगमनमा समन्वय र सहकार्य बलियो हुने ।
उदेश्य	स्वास्थ्य सूचना ब्यवस्थापन र अनुगमनमा समन्वय र सहकार्य बलियो गर्ने
अपेक्षित प्रतिफल	स्वास्थ्य तथा जनसंख्याका क्षेत्रमा उपलब्धी मापन गर्दै योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनलाई प्रभावकारी बनाई स्वास्थ्य सूचना ब्यवस्थापन र अनुगमनमा समन्वय र सहकार्य बलियो हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय/कार्यालय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मंत्रालय
संचालन प्रक्रिया	▪ स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मंत्रालय क्षेत्रको अनुगमन तथा मुल्यांकन प्राविधिक समुहको बैठक कार्यविवरण अनुसार प्रत्येक तीन तीन महिनामा वस्ने छ⁄ ▪ बैठकमा निस्केको समस्याहरुको लागि समय समयमा अनुगमन गरि अनुगमन वाट प्राप्त सुझावहरु सम्वंधित निकायमा आवश्यक कारावाई लागि सिफारिस

	गर्ने ▪ स्वास्थ्य तथा जनसंख्या अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्य समूहका पदाधिकारिहरुलाई एक दिनको अभिमुखिकरणका कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
बजेट बाँडफाड	यो कार्यको लागि रु पाच लाख विनियोजन गरिएको छ। स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार वजेट बाँडफाँड गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या अनुगमन तथा मूल्यांकन कार्यसमूह (Technical Working Group) को TOR प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७, सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३, नियमावली २०६४, सम्बन्धित निर्देशिका कार्यविधि मापदण्डहरु

स्वास्थ्य निर्देशनालय अन्तर्गतका क्रियाकलापहरु

१. न्युनतम सेवा मापदण्ड व्यव्स्थापन तथा अस्पताल सुद्रिढिकरण कार्यक्रम

२. निजि स्वास्थ्य संस्थाहरुको रिर्पोटिंग व्यवस्थित गर्न DHIS2User ID निर्माण

३. किटजन्य तथा उष्णप्रदेशिय (जस्तै मलेरिया,फाइलेरिया,कालाजार,क्षयरोग, कुष्ठरोग, डेंगु) लगायतका रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं निवारणका कार्यक्रम

४. प्रदेश स्तरीय अस्पतालहरुमा संचालित खोप, ANC, PNC सर्ने तथा नसर्ने रोग सम्बन्धी सेवाहरु लाइ थप व्यवस्थित गर्न

५. HIV/AIDS रोग रोकथाम कार्यक्रमसंचालन

६. वृधा आश्रम, वालगृह, मानवसेवा आश्रममा आश्रित व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य परीक्षण लक्षित घुम्ती स्वास्थ्य सेवा संचालन खर्च (खर्च शिर्षक :२२५२२)

७. आठ जिल्लामा विशेसज्ञ आयुर्वेद तथा योग शिविर (खर्च शिर्षक :२२५२२)

८ . गर्भवती, सुत्केरी, जेष्ठनागरिकहरुलाइ पेषण सामाग्री (स्वदेशी कृषि / उद्योगबाट उत्पादित) विवरण कार्यक्रम खर्च

९. स्वास्थ्य सेवा नियमित कार्यक्रम (खर्च शिर्षक :२२५२२)

१०. कोभिड १९ लगायत अन्य महामारि रोक्थाम ,नियंत्रणको लागि स्वास्थ्य कर्मि ,ओषधि, ओजार तथा उपकरण खरिद तथा PHEOC लाई थप ब्यवस्थीत (खर्च शिर्षक २२५२२)

१. न्युनतम सेवा मापदण्ड व्यव्स्थापन तथा अस्पताल सुद्रिढिकरण कार्यक्रम

कार्यक्रमको परिचय	अस्पतालहरूको लागि न्यूनतम सेवा मापदण्ड (MSS) भनेको सेवा तत्परता र अस्पतालहरूको अधिकतम आवश्यकताहरूको लागि उपकरणहरूको उपलब्धता हो जुनबाट अपेक्षित न्यूनतम सेवाहरू प्रदान गर्न सकिन्छ। सबै तहका अस्पतालका लागि 'न्यूनतम सेवा मापदण्ड (MSS) टुलको प्रयोग गरी स्वयं र संयुक्त मूल्याङ्कन मार्फत गुणस्तरीय अस्पताल सेवाहरूप्रति तत्परता र सेवा उपलब्धता सुनिश्चित गर्न MSS २०१५ देखि सरकारी अस्पतालहरूमा लागू गरिएको छ र अवस्थित अन्तरहरू पहिचान गरि , र सुधारको लागि कार्य योजनाहरू विकास गर्न प्रोत्साहन गरिन्छ । नेपालमा ''**National Hospital Standardized Monitoring / Accreditation System'** स्थापना गर्ने लक्ष्यका साथ यो मापदण्ड प्रयोग गरिन्छ । स्वास्थ्य निर्देशनालय, मधेश प्रदेशमा वि.स २०७८/०१/०१/ मा औपचारिक रुपमा MSS इकाई स्थापना भएको छ
उद्देश्य	अस्पतालले प्रदान गर्नुपर्ने न्यूनतम सेवा मापदण्डको मापन गरी तोकिएको मापदण्ड पुरा गर्न सहयोग गर्ने तथा MSS कार्यको छलफल बैठक तथा समिक्षा गर्ने । ।
अपेक्षित प्रतिफल	स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी तोकिएको राष्ट्रिय मापदण्डमा पुगी अस्पतालहरुको प्रभावकारितामा वृद्धि गरी जनताको स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार सुनिश्चित हुने।
संचालन प्रक्रिया	१. प्रदेश तथा स्थानीय मातहतका अस्पतालहरुमा MSS मापन कार्य अर्धवार्षिक रुपमा गर्नुपर्दछ । २. प्रदेश तथा स्थानिय मातहतको अस्पतालमा MSS लागु नभएकामा कार्यशाला गोष्ठी गरिनुपर्ने र लागु भइसकेको हुँदा ती अस्पतालमा MSS मापनको फलोअप कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दछ । ३. यस कार्यक्रम अन्तर्गत प्रदेश सरकारबाट अस्पतालहरुमा MSS सुधारका लागि कार्यान्वयनको अवस्था चित्रण हुने विवरण संकलन तथा प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्नेछ । ४. कार्यक्रम सञ्चालन पूर्व सम्बन्धित अस्पतालसँग समन्वय र पत्राचार गर्नुपर्दछ साथै विस्तृत कार्ययोजना तयार गर्नुपर्दछ । ५. कार्ययोजना अनुसार स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले तयार गरेको न्यूनतम सेवा मापदण्ड निर्देशिका बमोजिमको टीम तयार गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दछ । ६. कार्यक्रमका लागि स्वास्थ्य मन्त्रालय र स्वास्थ्य सेवा विभागको चिकित्सा सेवा महाशाखा सँग समन्वय गर्ने तथा प्रदेशभित्र स्वास्थ्य सेवाको न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयन क्षेत्रमा क्रियाशिल निकायलाई समेत सहभागी गराउन सकिनेछ ।

	७. बजेटको परिधिभित्र रही मे.सु, स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख र फोकल पर्सन सहभागी गराई समग्र MSS कार्यको समिक्षा गर्ने । ८. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले तयार गरेको अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाको न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७७ बमोजिमको प्रदेश स्तरीय गुणस्तर समन्वय समिति गठन गरि बैठक बसि अन्तर विश्लेषण गरिनुपर्ने । ९. अस्पतालहरुमा MSS सुधारका लागि कार्यान्वयनको अवस्था चित्रण हुने विवरण संकलन तथा प्रतिवेदन तयार गरि पुस्तिका प्रकाशन गर्न सकिन्छ ।
बजेट बाडफाड	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको प्रचलित आर्थिक ऐन, नियम र खर्च मापदण्ड अनुसार बजेटको परिधिभित्र रही योजना तयार गरी अग्रिम स्वीकृत गराएर खर्च गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
अभिलेख तथा प्रतिवेदन	क्रियाकलाप सम्पन्न भए पश्चात कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन चौमासिक रुपमा स्वास्थ्य मन्त्रालयमा पठाउनु पर्नेछ।
सन्दर्भ सामग्री	MSS सम्बन्धि tools, PowerPoint, Excel sheets तथा website https://msshealth.org.np/

२. निजि स्वास्थ्य संस्थाहरुको रिर्पोटिंग व्यवस्थित गर्न DHIS2 User ID निर्माण

परिचय	नीजि तथा गैरसरकारी अस्पतालहरबाट स्वास्थ्य सेवाहरु प्रवाह भएको र आम नागरिकहरुले स्वास्थ्य सेवाहरु प्राप्त गरिरहेको भएतापनि ती सेवाहरुको रिपोर्ट DHIS 2 प्रणालिमा न्यून रहेकोले नीजि अस्पतालहरुलाई यस DHIS 2 प्रणालिको बरेमा अभिमुखिकरण गरि ती अस्पतालहरुवाट प्रदान गरिने सम्पूर्ण स्वास्थ्य सेवाहरुको रिपोर्टिङ्ग मुलप्रवाहीकरण गर्न यस कार्यक्रको व्यवस्था गरिएको छ ।
उदेश्य	नीजिबअस्पतालहरुबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाहरुको प्रतिवेदन नियमित रुपमा DHIS 2 प्रणाली मार्फत गर्ने र यसका लागि आवश्यक user name र password उपलब्धगराउने।
अपेक्षित प्रतिफल	नीजि अस्पतालहरुले उपलब्ध गराएका स्वास्थ्य सेवाहरु नियमित रुपमा DHIS 2 प्रणाली मार्फत रिपोर्टिङ्ग भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य निर्देशनालय

संचालन प्रक्रिया	▪ स्वास्थ्य कार्यालयहरु र स्थानिय निकायहरुको समन्वयमा ८ वटै जिल्लामा रहेका निजि तथा गैर सरकारी अस्पतालहरको विवरण तयार गर्ने र प्रसुती सेवा उपलब्ध गराइरहेका अस्पतालहरुलाई प्राथमिकतामा राखि सुचि तयार गर्ने । ▪ निर्देशनालयले अभिमुखिकरणका विषय वस्तु समावेश गरि प्याकेज बनाउनुपर्ने छ, जसमा विशेषतः सहभागिहरालाई HMIS tools indicators प्रविदेनका ढाँचाहरु र समयसीमा बारे मा विस्तृत जानकारी गराउनुपर्ने छ । ▪ यसरी छनौट गरिएका अस्पतालहरुबाट अस्पताल प्रमुख र तथ्याङ्क सम्बन्धी कामगर्ने कर्मचारीलाई आमन्त्रण गरि २ दिनको अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने छ । ▪ सहभागिहरुलाई username र password उपलब्ध गराउने र DHIS 2 प्रणालि मार्फत नियमित रिपोर्ट गर्न बारे बताउने। ▪ सहजकर्ताको रुपमा स्वास्थ्य कार्यालयका फोकल पर्सनलाई पनि आमन्त्रण गर्न सकिने छ । ▪ अभिमुखिकरण प्राप्त नीजि अस्पतालहरूले नियमित रूपमा DHIS 2माप्रतिवेदन गरे नगरेको अनुगमन गर्ने र कुनै अस्पताललाई प्रतिवेदन गर्न समस्या भएमा सहजिकरण गर्ने ।
बजेट बाँडफाड	यो कार्यक्रम संचलन गर्न स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसारवजेट बाँडफाँड गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	संघिय सरकारले जारी गरेका HMIS संग सम्बन्धीनिर्देशिकाहरु, प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका, सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३, नियमावली २०६४, सम्बन्धित निर्देशिका कार्यविधि मापदण्डहरु

३. किटजन्य तथा उष्णप्रदेशिय (जस्तै मलेरिया,फाइलेरिया,कालाजार,क्षयरोग, कुष्ठरोग, डेंगु) लगायतका रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं निवारणका कार्यक्रम

परिचय	किटजन्य तथा उष्णप्रदेशिय (जस्तैमलेरिया,फाइलेरिया,कालाजार,क्षयरोग, कुष्ठरोग, डेंगु) लगायतका रोगको रोकथाम,नियन्त्रण एवं निवारण गर्न यस शिर्षकमा वजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उदेश्य	किटजन्य तथा उष्णप्रदेशिय (जस्तैमलेरिया, फाइलेरिया, कालाजार, क्षयरोग, कुष्ठरोग, डेंगु) लगायतका रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं न्युनिकरण गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	किटजन्य तथा उष्णप्रदेशिय (जस्तै मलेरिया, फाइलेरिया, कालाजार, क्षयरोग, कुष्ठरोग, डेंगु) लगायतका रोगको रोकथाम,नियन्त्रण एवं न्युनिकरण हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने	स्वास्थ्य निर्देशनालय

निकाय	
संचालन प्रक्रिया	प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरुमा मलेरिया, फाइलेरिया, कालाजार, क्षयरोग, कुष्ठरोग, डेंगु लगायतका रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं न्युनिकरण गर्ने तालिम संचालन, समन्वयात्मक बैठक, जानकारीमुलक स्वास्थ्य सामाग्री छपाइ तथा वितरण गर्ने र आवश्यक्तानुसार औषधी समेत खरिद गरी कार्यक्रम कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्नेछ ।
बजेट बाँडफाड	यो कार्य समपन्न गर्नका लागि विनियोजित बजेट रकम रु १,००,००,०००/- व्यवस्था गरेको छ। उक्त विनियोजित बजेटबाट कुष्ठरोग, फाइलेरिया, कालाजार रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं न्युनिकरण गर्न समन्यात्मक बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु .३०,००,०००/-, मलेरिया सम्बन्धी बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु. १०,००,०००/-, क्षयरोग सम्बन्धी बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु . १०,००,०००/-, डेंगु माहामारी रोकथाम नियन्त्रणका लागि रु.१५,००,०००/- रकम छुटयाएर कार्यक्रम सहभागी भता, स्रोत व्यक्ति, स्टेशनरी, खाजा आदि शिर्षकहरुमा अनुमानित बाँडफाड गरी प्रचलित कानून, नियम तथा मापडन्ड मुताविक खर्च गर्न सकिने छ। साथै उक्त कार्यक्रम संचालन एवं कार्यान्वयन गर्न जनचेतना मूलक संदेश प्रकाशन वा प्रसारणका लागि रु. १०,००,०००/-, जानकारी मुलक स्वास्थ्य सामाग्री छपाइ तथा वितरणका लागि १०,००,०००/- औषधी खरिदका लागि रु. १०,००,०००/- एवं कार्यक्रम अनुगमन मूल्यांकनका लागी रु. ५,००,०००/- रकम खर्च गर्न सकिने छ ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्च मापडण्ड संचालन निर्देशिका २०७७ क्षयरोग, कुष्ठरोग सम्बन्धी तालिम पुस्तिका कुष्ठरोग सम्बन्धी कार्य संचालन निर्देशिका २०७५ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ एवं नियमावली, २०६४

४. प्रदेश स्तरीय अस्पतालहरुमा संचालित खोप, ANC, PNC सर्ने तथा नसर्ने रोग सम्बन्धी सेवाहरु लाइ थप व्यवस्थित गर्न

परिचय	नेपालमा आमा तथा नवजात शिशुको मृत्युलाई उल्लेखनीय रुपमा घटाई दिगो विकाश लक्ष्य हासिल गर्न, मातृ तथा नवशिशु स्वास्थ्य सेवा गुणस्तरीय बनाउन र प्रदान गर्न अपरिहार्य भएको छ। साथै, SMNH road map २०३० से आमा तथा नवजात शिशुको स्वस्थ जीवनलाई सुनिश्चित गर्ने दिगो विकाश लक्ष्यलाई आधारमा आफ्नो लक्ष्य लिएको छ। कम्तिमा गर्भावस्था देखि लिएर प्रसुती र सुत्केरी अवास्था सम्म)ANC to PNC continuum of care) गुणस्तरी सेवा प्रदान गर्न सकेमा मात्र दिगो विकाश लक्ष हासिल गर्न टेवा पुग्नेछ । प्रसुती जटिलता व्यवस्थापन गर्न

	दक्ष प्रसूतीकर्मीको भूमिका महत्त्वपूर्ण छ तर प्रसुती जटिलता व्यवस्थापन मात्रले सेवा र गुणस्तर सुनिस्चिता गर्न सकिदैन साथै सिप विकाशको लागि पनि समय समयमा दक्ष प्रशुतिकमीहरुलाई update गर्न आवश्यक रहेका हुँदा दक्ष प्रसुतीकर्मीले उपलब्ध गराउने दक्ष प्रसुती सेवाहरु साथै अन्य सेवाहरु सम्बन्धि MNH सेवा प्रदायकहरुमा क्षमता अभिवृद्धि गर्न ANC to PNCcontinuum of care निर्देशिका अनुसार मातृ तथा नवजात शिशु स्वास्थ्य) MNH सेवा सम्बन्धि सेवाप्रदायकहरुलाई अभिमुखिकरण गर्न "**ANC, PNC सम्बन्धी** तालिम राखिएको छ/
उदेश्य	स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट गुणस्तरिय ANC to PNC continuum of care सेवा सुनिश्चित गर्नको लागि नसिङ्ग कर्मचारिहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कार्यरत नर्सिङ्ग कर्मचारिहरुको ANC to PNC continuum of care सेवा प्रदान गर्ने क्षमता अभिवृद्धि भई ANC to PNC continuum of care सेवा सुनिश्चित गरिएको हुनेछ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य निर्देशनालय
संचालन प्रक्रिया	गुणस्तरीय ANC to PNC continuum of care र SMNH road map२०३० सम्बन्धि विषयवस्तुहरू समेटी सेवा प्रदायकहरुलाई २ दिने "**ANC, PNC सम्बन्धी** तालिम। स्वास्थ्य निर्देशनालयले बजेट विनियोजन गरिएको जिल्ला अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाका नर्सिङ्ग कर्मचारीहरुलाइ सहभागी गराइ गुणस्तरीयANC to PNC continuum of care सम्बन्धि निर्देशिका, SBA reference manual, SMNH roadmap र घरभेट कार्यक्रमको मार्गदर्शन आधारमा गुणस्तरीय ANC to PNC continuum of careसम्बन्धि अभिमुखीकरण गर्नु पर्ने छ । सहभागी नसिंङ्ग कर्मचारीहरुको छनौट गर्दा स्वास्थ्य संस्थामा SBA Onsite mentoring coaching कार्यक्रमा सहभागी हुननपाएका स्टाफहरुलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखुपर्नेछ । अभीमुखीकरण प्रक्रिया ANC to PNC continuum of care सम्बन्धि मार्गदर्शनको अनुसूचीमा उल्लेखित गरिएको २ दिने कार्यतालिकाको आधारमा गर्नु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाड	यो कार्य सम्पन्न गर्नका लागि विनियोजित बजेट रकम रु ८,००,००० /**ANC, PNC सम्बन्धी** तालिम",जनचेतना मूलक संदेश प्रकाशन वा प्रसारण एवं जानकारी मुलक स्वास्थ्य सामाग्री छपाइ तथा वितरण समेतका लागि रु .८,००,००० -/ छुट्याएर कार्यक्रम सहभागी भता, श्रोत व्यक्ति, स्टेशनरि, खाजा आदि शिर्षकहरुमा अनुमानित बाडफाड गरी प्रचलित कानून, नियम तथा मापडण्ड मुताबिक कार्यालय

	प्रमुखबाट स्वीकृत गराई खर्च गर्न सकिनेछ ।
अभिलेख तथा प्रतिवेदन	कार्यक्रम संचालन गरिसकेपछि यसको अभिलेख स्वास्थ्य निर्देशनालय कार्यालयमा दुरुस्त राख्ने र भए नभएको अनुगमन र समिक्षा HMIS को तथ्यांक अनुसार सुधार गर्ने, स्वास्थ्य संस्थागत निरन्तर सम्बाद र प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	ANC to PNC continuum of care सम्बन्धि निर्देशिका, SBA reference manual SMNH road map 2030 PNC घरभेट कार्यक्रमको मार्गदर्शन २०७६, कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७७

५. HIV/AIDS रोग रोकथाम कार्यक्रम संचालन

परिचय	HIV/AIDS रोग रोकथाम कार्यक्रमसंचालन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उदेश्य	HIV/AIDS रोगको रोकथाम,नियन्त्रण एवं न्युनिकरण गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	HIV/AIDS रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं न्युनिकरण हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य निर्देशनालय
संचालन प्रक्रिया	प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरुमा HIV/AIDS रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं न्युनिकरण गर्ने clinical तालिम संचालन, समन्वयात्मक बैठक, जानकारीमुलक स्वास्थ्य सामाग्री छपाइ तथा वितरण गर्ने र आवश्यक्तानुसार कार्यक्रम अनुगमन मूल्यांकन कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाड	यो कार्य समपन्न गर्नका लागि विनियोजित बजेट रकम रु. ३० लाख व्यवस्था गरेको छ। उक्त विनियोजित बजेटबाट HIV/AIDS रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं न्युनिकरण यौनरोग तथा HIV/AIDS सम्बन्धी clinical तालिम संचालनका लागि रु. १०,००,०००/- रकम छुटयाएर कार्यक्रम सहभागी भता, स्रोत व्यक्ति, स्टेशनरी, खाजा आदि शिर्षकहरुमा अनुमानित बाँडफाड गरी प्रचलित कानून, नियम तथा मापडन्ड मुताविक कार्यालय प्रमुखबाट स्वीकृत गराइ खर्च गर्न सकिने छ । साथै उक्त कार्यक्रम संचालन एवं कार्यान्वयन गर्न जनचेतना मूलक संदेश प्रकाशन वा प्रसारण, जानकारी मुलक स्वास्थ्य सामाग्री छपाइ तथा वितरण एवं कार्यक्रम अनुगमन मूल्यांकनका लागी रु. १० लाख, ART Site लाइ सामाग्री Support गर्नका लागि रु. १० लाख रकम खर्च गर्न सकिने छ ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्च मापडण्ड संचालन निर्देशिका २०७७

	सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ एवं नियमावली, २०६४

६. वृधा आश्रम, वालगृह, मानवसेवा आश्रममा आश्रित व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य परीक्षण लक्षित घुम्ती स्वास्थ्य सेवा संचालन खर्च

परिचय	वृधआश्रम, वालगृह, मानवसेवा आश्रममा आश्रित व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य परीक्षण लक्षित घुम्ती स्वास्थ्य सेवा संचालन खर्च कार्यक्रम संचालन गर्न यस शिर्षकमा वजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उदेश्य	वृधा आश्रम, वालगृह, मानवसेवा आश्रममा आश्रित व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य परीक्षण लक्षित घुम्ती स्वास्थ्य सेवा संचालन गरी लक्षित वर्गको महिनाको एक पटक सामान्य स्वास्थ्य जाँच तथा विपी सुगरको समयमा जाँच परीक्षण गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	वृधा आश्रम, वालगृह, मानवसेवा आश्रममा आश्रित व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य परीक्षण लक्षित घुम्ती स्वास्थ्य सेवा संचालन गरी लक्षित वर्गको समयमा जाँच परीक्षण गरी विविध रोगको रोकथाम, नियन्त्रण एवं न्युनिकरण हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य निर्देशनालय
संचालन प्रक्रिया	वृधआश्रम, वालगृह, मानवसेवा आश्रममा आश्रित व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य परीक्षण लक्षित घुम्ती स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न लक्षित वर्गको महिनाको एक पटक सामान्य स्वास्थ्य जाँच तथा विपी सुगरको समयमा जाँच परीक्षण गर्ने, घुम्ती स्वास्थ्य सेवामा खटिएका कर्मचारीहरुलाइ भता एवं पारिश्रमिक दिने र आवश्यक्तानुसार औषधी समेत खरिद गरी कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाड	यो कार्य समपन्न गर्नका लागि विनियोजित बजेट रकम रु. २० लाख व्यवस्था गरेको छ। उक्त विनियोजित बजेटबाट वृधआश्रम, वालगृह, मानवसेवा आश्रममा आश्रित व्यक्तिहरुको स्वास्थ्य परीक्षण लक्षित घुम्ती स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न लक्षित वर्गको महिनाको एक पटक सामान्य स्वास्थ्य जाँच तथा विपी सुगरको समयमा जाँच परीक्षण गर्न तथा उक्त घुम्ती स्वास्थ्य सेवामा खटिएका कर्मचारीहरुलाइ भता एवं पारिश्रमिक संचालनका लागि रु. १० लाख एवं आवश्यक्तानुसार औषधी खरिदका लागि रु. १० लाख रकम छुटयाएर कार्यक्रम सहभागी भता, स्रोत व्यक्ति खाजा आदि शिर्षकहरुमा अनुमानित बाँडफाड गरी प्रचलित

	कानून, नियम तथा मापडन्ड मुताविक कार्यालय प्रमुखबाट स्वीकृत गराइ खर्च गर्न सकिने छ ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्च मापडण्ड संचालन निर्देशिका, सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ एवं नियमावली, २०६४

७. आठ जिल्लामा विशेसज्ञ आयुर्वेद तथा योग शिविर (खर्च शिर्षक :२२५२२)

परिचय	आठ जिल्लामा विशेषज्ञ आयुर्वेद तथा योग शिविर संचालन खर्च कार्यक्रम संचालन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उदेश्य	आठ जिल्लामा विशेषज्ञ आयुर्वेद चिकित्सकहरुबाट निःशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण, निशुल्क औषधि वितरण सहित विशेषज्ञ आयुर्वेद स्वास्थ्य तथा योग शिविर संचालन गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	आठ जिल्लामा विशेषज्ञ आयुर्वेद चिकित्सकहरुबाट निशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण, निशुल्क औषधि वितरण सहित विशेषज्ञ आयुर्वेद स्वास्थ्य तथा योग शिविर हुने स्थानीयहरु चिकित्सा, शल्य, स्त्री रोग, बालरोग, नाककान घाँटी, वृद्धरोग, योग परामर्श जस्ता सेवाबाट लाभन्वित हुने छन्।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य निर्देशनालय
संचालन प्रक्रिया	आठ जिल्लामा विशेषज्ञ आयुर्वेद चिकित्सकहरुबाट निशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण, निशुल्क औषधि वितरण सहित विशेषज्ञ आयुर्वेद स्वास्थ्य तथा योग शिविर संचालन गर्न लक्षित वर्गको स्वास्थ्य जाँच, औषधि वितरण, प्रेषण, योग परामर्श गर्ने, शिविरमा खटिएका जनशक्तिहरुलाइ भता एवं पारिश्रमिक दिने र आवश्यक्तानुसार प्रचार प्रसार गर्न जनचेतनामूलक संदेश प्रकाशन वा प्रसारण, जानकारीमुलक स्वास्थ्य सामाग्री छपाइ तथा वितरण एवं शिविर अनुगमन तथा औषधी समेत खरिद गरी आठ जिल्लामा शिविर संचालन गर्नु पर्ने छ ।आयुर्वेद औषधी खरिद गर्दा WHO GMP certified कम्पनीको उत्पादन खरीद गर्नुपर्ने छ/
बजेट बाँडफाड	यो कार्य समपन्न गर्नका लागि प्रति जिल्लामा रकम रु. ५,००,०००/- का दरले जम्मा बजेट रकम रु ४०,००,०००/- व्यवस्था गरेको छ । उक्त विनियोजित बजेटबाट प्रति जिल्लामा रकम शिविर संचालन गर्न प्रत्येक शिविरमा जनशक्ति परिचालनका लागि रु. २ लाख, औषधी खरिदका लागि रु. २ लाख, शिविर प्रचार प्रसारका एवं यातायात खर्चको लागि रु. पांच लाख लगायतका शिर्षकहरुमा अनुमानित बाँडफाड गरी प्रचलित कानून, नियम तथा मापडन्ड मुताविक कार्यालयप्रमुखबाट स्वीकृत गराइ खर्च गर्न सकिने छ ।

सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्च मापडण्ड संचालन निर्देशिका २०७७ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ एवं नियमावली, २०६४ आयुर्वेदविभागकोअत्यावश्यकआयुर्वेदऔषधिसूची

८ . गर्भवती, सुत्केरी, जेष्ठनागरिकहरुलाइ पोषण सामाग्री (स्वदेशी कृषि /उद्योगबाट उत्पादित) विवरण कार्यक्रम खर्च

परिचय	प्रदेश अन्तर्गत जिल्लाहरूका गर्भवती, सुत्केरी, जेष्ठनागरिकहरुलाइ पेषण सामाग्री खरिद व्यवस्थापन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उदेश्य	प्रदेश अन्तर्गत जिल्लाहरुका लागि पोषण सामाग्री खरिद गरी कुपोषण न्यूनिकरण गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	कुपोषण न्यूनिकरण हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	स्वास्थ्य निर्देशनालय
संचालन प्रक्रिया	- प्रदेश अन्तर्गत जिल्लाहरूका लागि पौष्टिक आहार खरिद आवशकता पहिचान सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गर्ने। - प्रदेश अन्तर्गत जिल्लाहरुका लागि पौष्टिक आहार खरिद पौष्टिक आहारको खरिद स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय तथा विज्ञहरुको परामर्शवाट तोके बमोजिम हुने छ । - खरिद पश्चात वितरण आवश्कता पहिचान गरी गर्ने /
बजेट बाँडफाड	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाँड गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

९. स्वास्थ्य सेवा नियमित कार्यक्रम (खर्च शिर्षक :२२५२२)

परिचय	स्वास्थ्य सेवा नियमित कार्यक्रम अन्तर्गत खोप, सुरक्षित मातृत्व, नसर्ने तथा मानसिक रोग, क्षयरोग, कुष्ठरोग, Data Varification, पोषण एवं आयुर्वेद सेवा, जनशक्ति भर्ना प्रक्रिया, स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्विकृतीका लागि अनुगमन एवम बैठक ,स्वास्थ्य संस्थाहरुको अवस्था अध्ययन सुपरिवेक्षण खर्च लगायतका नियमित स्वास्थ्य

	सेवा संचालनगर्न यस शिर्षकमा वजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उदेश्य	स्वास्थ्य सेवा नियमित कार्यक्रम अन्तर्गत खोप, सुरक्षित मातृत्व, नसर्ने तथा मानसिक रोग, क्षयरोग, कुष्ठरोग, Data Varification, पोषण एवं आयुर्वेद सेवा लगायतका जनचेतना मुलक कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्विकृतीका लागि अनुगमन एवम बैठक, स्वास्थ्य संस्थाहरुको अवस्था अध्ययन सुपरिवेक्षण संचालन गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	स्वास्थ्य सेवा नियमित कार्यक्रमअन्तर्गतखोप, सुरक्षित मातृत्व, नसर्नेतथा मानसिक रोग, क्षयरोग, कुष्ठरोग, Data Varification, पोषण एवं आयुर्वेद सेवा, जनशक्ति भर्ना प्रक्रिया खर्च लगायतका जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन गरी नियमित स्वास्थ्य सेवामा टेवा पुग्नेछ, स्वास्थ्य संस्थाहरुको स्विकृतीका लागि अनुगमन एवम बैठक ,स्वास्थ्य संस्थाहरुको अवस्था अध्ययन सुपरिवेक्षण हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय/कार्यालय	स्वास्थ्य निर्देशनालय
संचालन प्रक्रिया	प्रदेश अन्तर्गतका स्वास्थ्य सेवा नियमित कार्यक्रम अन्तर्गत खोप, सुरक्षित मातृत्व, नसर्ने तथा मानसिक रोग, क्षयरोग, कुष्ठरोग, Data Varification, पोषण एवं आयुर्वेद सेवा, जनशक्ति भर्ना प्रक्रिया खर्च लगायतका कार्यक्रम संचालन, समन्वयात्मक बैठक, जानकारीमुलक स्वास्थ्य सामाग्री छपाइ तथा वितरण गर्ने र आवश्यक्तानुसार औषधी समेत खरिद गरी कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाड	यो कार्य समपन्न गर्नका लागि विनियोजित बजेट रकम रु. ९०,००,०००/- व्यवस्था गरेको छ ।उक्त विनियोजित बजेटबाट प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरुमा स्वास्थ्य सेवा नियमित कार्यक्रम अन्तर्गत खोप सेवा सम्बन्धी समन्यात्मक बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु. ३ लाख, सुरक्षित मातृत्व सम्बन्धी समन्यात्मक बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु. ८ लाख, नसर्ने तथा मानसिकरोग सम्बन्धी समन्यात्मक बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु. ८ लाख, क्षयरोग/कुष्ठरोग रोग सम्बन्धी समन्वयात्मक बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु. ५ लाख, Data Varification सम्बन्धी समन्यात्मक बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु. ५ लाख, पोषण सम्बन्धी समन्वयात्मक बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु. ५ लाख, एवं आयुर्वेद सेवा सम्बन्धी समन्वयात्मक बैठक एवं तालिम संचालनका लागि रु. ४ लाख, रकम छुटयाएर कार्यक्रम सहभागी भता, स्रोत व्यक्ति, स्टेशनरी, खाजा आदि शिर्षकहरुमा अनुमानित बाँडफाड गरी प्रचलित कानून, नियम तथा मापडन्ड मुताविक कार्यालय प्रमुखबाट स्वीकृत गराइ खर्च गर्न सकिने छ । साथै उक्त

	कार्यक्रम संचालन एवं कार्यान्वयन गर्न जनचेतना मूलक संदेश प्रकाशन वा प्रसारणका लागि रु. ५ लाख, एवं कार्यक्रम अनुगमन मूल्यांकनका लागि रु. २ लाख रकम खर्च गर्न सकिने छ । जनशक्तिभर्ना/व्यवस्थापन प्रक्रिया संचालन खर्च २०,००,०००/ प्रादेशीक अनुगमन समिति एवं उपसमितिका पदाधिकारीहरु द्वारा स्वास्थ्य संस्था अनुगमन/निरीक्षण तथा समितिको बैठक तथा भ्रमण खर्च २५,००,०००
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्च मापडण्ड संचालन निर्देशिका २०७७ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ एवं नियमावली, २०६४

१०. कोभिड १९ लगायत अन्य महामारि रोक्थाम ,नियंत्रणको लागि स्वास्थ्य कर्मि ,ओषधि, ओजार तथा उपकरण खरिद तथा PHEOCलाई थप ब्यवस्थीत

परिचय	कोभिड १९ लगायत अन्य महामारी मधेश प्रदेशमा हुन सक्ने भएको ले उक्त क्रियकलाप हरुको रोकथाम, नियंत्रण तथा व्यवस्थापनकालागी स्वास्थ्य कर्मिहरुको जनचेतना कार्यक्रम ,PHEOC को थप ब्यवस्थापन, सुरक्षा सामाग्रीहरु आवश्यकताका आधारमा खरिद गरी प्रभावकारी व्यवस्थापनको लागि राखिएको हो।
उदेश्य	आपतकालिन अवस्थामा अत्यावश्यक औषधि उपकरण तथा साधनहरु आदिको खरिद गरि प्रकोप नियन्त्रण गर्न सहयोग गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	कोभिड १९ तथा अन्य महामारी नियन्त्रणमा सहयोग भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय/कार्यालय	स्वास्थ्य निर्देशनालय
संचालन प्रक्रिया	कोभिड १९ तथा अन्य महामारी तथा प्रकोपको समयमा आवश्यक पर्ने स्वास्थ्य कर्मिहरुको तालिम संचालन, PHEOC ब्यवस्थापन, औषधी, औजार तथा उपकरण एवं सुरक्षा सामग्रीहरू प्रचलित ऐन नियम अनुसार खरिद गर्ने र खरिद पश्चात माग तथा आवश्यकताका आधारमा रणनितिक स्थानहरुमा औषधि वितरण गर्ने।
बजेट बाँडफाड	यो कार्यको लागि रु.२० लाख विनियोजन गरिएको छ। स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रही माग तथा आवश्यकता अनुसार बाँडफाँड गरी खरिद प्रक्रिया गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ नियमावली २०६४ बमोजिम प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७

प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय अन्तर्गतका कार्यक्रम

१. योग कक्षा संचालन गर्ने

२. पांच बर्ष मुनिको बच्चाको लागि स्वर्ण बिन्दु (पोषण) कार्यक्रम

३. नागरिक आरोग्य सेवा (Citizen Well-Being Centre)स्थापना तथा संचालन कार्यक्रम

४. आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयको लागि औषधी, उपकरण भण्डार कक्ष निर्माण तथा मर्मत सम्भार

५. आयुर्वेद फार्मेसी संचालन र चुर्ण औषधी उत्पादन

६. औषधि तथा रिएजेन्ट आयुर्वेद चिकित्सालयहरुमा होमियोप्याथिक चिकित्सक करार सेवामा राखी सेवा प्रवाह गर्ने

७. औषधि तथा रिएजेन्ट

१. योग कक्षा संचालन गर्ने

परिचय	जीवनशैली परिवर्तनका लागि योग, ध्यान तथा प्राणायामको माध्यमबाट स्वस्थ्य जीवनको वारेमा जानकारी गराउन, योगलाई व्यवहारमा ल्याउन, प्रोत्साहित गर्न र योग ध्यानको अभ्यास गराउने प्रयोजनका साथै योगको अभ्यास गरि स्वस्थ्य रहनका लागि दैनिक जीवनशैली र वानी व्यवहारका वारेमा बृहत छलफल गर्न यो कार्यक्रम राखिएको छ ।
उदेश्य	जीवनशैली र वानी व्यवहारमा साकारात्मक परिवर्तन गर्न सहयोग पुर्याउनको साथै विभिन्न नसर्ने रोगवाट बच्न मद्दत पुग्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	व्यवहारमा परिवर्तन भई दैनिक जीवनशैलीमा सकारात्मक सोचको बिकास भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय/कार्यालय	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय
संचालन प्रकृया	प्रत्येक दिन विहान ५.०० बजे देखि विहान ७.०० बजे सम्म सहभागीहरुलाई योग प्रशिक्षकद्वारा योग अभ्यास कक्षा संचालन गर्ने । योग अभ्यास सकीसके पछी एक मात्रा शिलाजित /आयुर्वेदिक पेय वा जडिबुटी वाट निर्मित पेयको सेवन गराउने । प्रत्येक हप्तामा यस कार्यक्रममा सहभागीहरुको रक्तचाप ,तौल ,मधुमेहको रोगी भएमा रगतमा चिनी र पिसाबमा Albumin को मात्रा परिक्षण गरि, सो को अभिलेख राख्ने /स्वास्थ्यमा आएको बिशेष परिवर्तन भएमा त्यसको समेत अभिलेख राख्ने

बजेट बाडफाड	विनियोजित बजेटवाट प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा प्रत्येक दिन विहानको समयमा योग कक्षा संचालनको लागि बजेटको परिधि भित्र रही आवश्यकता अनुसार बाडफाँट गरि स्रोतव्यक्ति , योग प्रशिक्षक ,सहयोगी ,योग संचालनका लागि चाहिने सामग्री खरिद र योग कक्षाको प्रचार प्रसार, चिया आदिमा आवश्यकता अनुसारको खर्च गर्ने
सन्दर्भ सामग्री	योग शिक्षा सम्बन्धी सन्दर्भ सामग्रीहरु

२. पांच बर्ष मुनिको बच्चाको लागि स्वर्ण बिन्दु (पोषण) कार्यक्रम

परिचय	मधेश प्रदेशको ५ बर्ष मुनिको वालबालिकाहरुको पोषणको अवस्था चिन्ताजनक रहेको छ/ पोषणका सूचकांकहरु सुधार योग्य रहेका छन /यसलाई सुधार गर्न पोषणका विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन भए तापनि सोचे अनुसारको सफलता हुन सकेको छैन, स्वर्ण बिन्दुले ५ बर्ष मुनिका बच्चाहरुका लागि शारीरिक र मानसिक विकासमा राम्रो प्रभाव पारेको देखिन्छ, यसले बच्चाहरुमा विभिन्न रोगहरुसँग लड्ने क्षमता विकास गरि रोगहरु लाग्नवाट बचाउछ /यसरी यस कार्यक्रमले कुपोषण मुक्त मधेश प्रदेश अभियान सफल बनाउन मदत गर्नेछ/
उदेश्य	मधेश प्रदेशको पांच बर्ष मुनिका बच्चाहरुमा राम्रो शारीरिक एवं मानसिक विकास भई कुपोषण न्यूनीकरण गर्नमा मद्दत मिल्नेछ /
अपेक्षित प्रतिफल	कुपोषण न्यूनीकरण गरि कुपोषणमुक्त प्रदेश अभियान सफल हुनेछ /
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय
संचालन प्रकृया	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयवाट यो कार्यक्रम संचालनको लागि प्रादेशिक तहमा तोकिएको स्रोतव्यक्तिको सहयोगमा प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयले आफ्नो चिकित्सालयका स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई अभिमुखीकरण गर्ने कार्यक्रम संचालनका लागि चाहिने मह ,घृत ,स्वर्ण भस्म ,आदि आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु एन नियम र बजेटको परिधिमा रही खरिद गर्ने / यो कार्यक्रम प्रत्येक महिनाको पुष्य नक्षत्रहरु २०८०/०४/२९ , २०८०/०५/२४ ,२०८०/०६/२१ ,२०८०/०७/१८ ,२०८०/०८/१६ , २०८०/०९/१३ ,२०८०/१०/१२ ,२०८०/११/१० ,२०८०/१२/०६ , २०८१/०१/०४ ,२०८१/०२/०१ ,२०८१/०२/२८ र २०८१/०३/२४ को दिन कार्यक्रम संचालन गर्ने /

	उपरोक्त तिथिहरुमा कार्यक्रम संचालन गरि अभिलेख राख्ने । Assessment चार्ट १, २, र ३ अनुसार अभिलेख राखी स्वास्थ्य तथा जनसँख्या मन्त्रालयमा प्रत्येक महिनाको ७ गते भित्र पठाउने
बजेट बाडफाड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्यकता अनुसारको बाडफाँट गरि चिकित्सालयका स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई अभिमुखीकरण, कार्यक्रम संचालनका लागि चाहिने मह ,घृत ,स्वर्ण भस्म लगायत आवश्यक पर्ने सामग्री खरिद ,स्रोतव्यक्ति , यातायात खर्च ,खाजा ,प्रचार प्रसार ,दैनिक भ्रमण खर्च आदिमा आवश्यकता अनुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामग्री	सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली ,२०६४ र निर्देशिका

३. नागरिक आरोग्य सेवा (Citizen Well-Being Centre) स्थापना तथा संचालन कार्यक्रम

परिचय	स्वास्थ्य सेवालाई थप विस्तार गर्न "मेरो स्वास्थ्य मेरो जिम्मेवारी"भन्ने नाराको साथ पालिकाको समन्वयमा नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र -स्थापना तथा संचालन कार्यक्रम मधेश प्रदेश सरकारको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम अनुसार नागरिक आरोग्यताको लागि व्यक्तिको खानपिन ,वानीव्यहोरा र व्यवहारमा सुधार गर्न शारीरिक व्यायाम, योग र ध्यान जस्ता क्रियाकलापलाई दैनिक दिनचर्याको रुपमा विकास गरि सबै नागरिकको स्वस्थ्य जीवन सुनिश्चित गर्न स्थानीय तह संगको सहकार्य र आम नागरिकको सहभागितामा नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र स्थापना तथा संचालन गर्न यो कार्यक्रम राखिएको हो ।
उदेश्य	स्थानीय तहमा नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र स्थापना र संचालन गर्ने। स्वस्थ्य जीवनशैली अवलम्बनको लागी अभियानमुलक कार्यक्रम गर्ने । नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र मार्फत आधारभूत आयुर्वेद सेवा समेत उपलब्ध गराउने।
अपेक्षित प्रतिफल	स्वस्थ्य जीवनशैली अवलम्बनको माध्यमबाट नागरिकको स्वस्थ्य प्रवर्धन भएको हुनेछ । • विभिन्न सर्ने र नसर्ने रोगहरुवाट बच्न सघाउ पुग्नेछ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय
संचालन प्रकृया	• नागरिक आरोग्य अभियान संचालनको लागी आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभाग बाट जारी भएको नागरिक आरोग्य कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७६ बमोजिम स्थानीय नागरिक आरोग्य समिती र प्रती नागरिक आरोग्य

		सेवा केन्द्रले कम्तिमा ५ वटा का दरले वडा स्तरीय नागरिक वडा समुह गठन गरि अनिवार्य रुपमा मासिक प्रगति विवरण स्वास्थ्य निर्देशनालय मधेश प्रदेश र स्वस्थ्य तथा जनसंख्या मंत्रालयमा पठाउने । • नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्रको सहजीकरण सम्बद्ध प्रदेश सरकार अन्तर्गतका जिल्ला स्थित प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय संस्थावाट हुनेछ। साथै समन्वय तथा अनुगमन कार्य प्रदेश सरकार एवं प्रदेश मातहतका प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय र स्थानीय तह वाट हुनेछ । • यस आ.व.मा आवश्यक न्युनतम जनशक्ति वैध १ जना र सहयोगी १ जना) अभ्यंगकर्ताको तालिम लिएकालाई प्राथमिकता दिने गरि (तल उल्लेखित नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्रको कार्य विवरण मुताबिकका कार्य गर्ने गरि नियमानुसार करार सम्झौता गरी नागरिक आरोग्य सेवा प्रवाह गर्नु पर्नेछ ।आवश्यक जनशक्ति स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले वा तोकिएको निकायले एकमुष्ट छनोट गरी प्रत्येक जिल्लामा पठाउने छ । • कार्यबोझको आधारमा स्थानीय तहको खर्चवाट थप जनशक्ति तथा पूर्वाधार समेत व्यवस्था गर्न सक्नेछ । • नागरिक आरोग्य सेवा प्रवाहका लागी आवश्यक पर्ने न्युनतम पूर्वाधार सम्बन्धित स्थानीय तहले व्यवस्था गर्नु पर्नेछ । • आधारभूत आयुर्वेद सेवा ,जेष्ट नागरिक सेवा ,स्तनपायी आमा सम्बन्धि सेवा ,परामर्श सेवा ,स्वस्थ्य जीवनशैली अभियान लगायतका सेवाको समुचित व्यवस्था सम्बन्धित स्थानीय तहको समन्वयमा गर्नु पर्नेछ । • प्रदेश मातहतका जिल्ला स्तरीय आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्था / आयुर्वेद औषधालय) स्थानीयतहवाट संचालित आयुर्वेद स्वास्थ्य संस्था समेत (रहेको वडाको नागरिक आरोग्य सेवा सोहि संस्थावाट प्रदान गरिनेछ । • उल्लेखित कार्यक्रम वाहेक थप बजेटको सुनिश्चिता भई कुनै पालिका भित्रका सम्बन्धित कुनै वडामा स्थापना हुने नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्रको हकमा आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय समन्वय र परामर्शमा स्थानीय तहका वडाका

	स्वास्थ्य संस्थामा नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र स्थापना सम्बन्धित निर्देशिका २०७७ बमोजिम गर्नु पर्नेछ । • **<u>नागरिक आरोग्य कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७६ बमोजिमका नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्रको लागी कार्य विवरण</u>** ✓ नागरिक आरोग्य केन्द्र संचालन भएको स्थानीय तह , स्थानीय तहमा भएका स्वास्थ्यसंग सम्बन्धित अन्य संघ संस्था र वडा कार्यालय संग समन्वय गर्दै स्वास्थ्य सम्बन्धित कार्यक्रममा सहभागिता जनाउने । ✓ प्रदेशवाट प्राप्त भएको प्रश्नावलीका आधारमा घरदैलोमा गई तथ्यांक संकलन गरी आवश्यकतानुसार आरोग्यता सम्बन्धी परामर्श सेवा प्रदान गर्ने । ✓ नागरिक आरोग्य केन्द्रमा आएका सेवाग्राहीहरुलाई आधारभूत आयुर्वेद सेवा दिने । ✓ स्वस्थ्य जीवनशैली ,योग तथा जडिबुटी सम्बन्धि जानकारी स्थानीय विद्यालय र समुदायलाई दिने । ✓ जिल्ला मार्फत प्राप्त नागरिक आरोग्य अभियानसंग सम्बन्धित पुस्तक ,पम्पलेट ,ब्रोसर तथा हाते पुस्तिका लगायतका सुचनामुलक सामग्रीहरु सम्बन्धित व्यक्ति , समुदाय तथा विद्यालयमा वितरण गर्ने । ✓ प्रत्येक महिनाको दैनिक कार्य तालिका बनाई सर्वसाधारणले देखे गरी सेवा केन्द्रमा टाँस गरी माथि उल्लेखित कार्यहरु सम्पादन गर्ने । ✓ तोकिए बमोजिमका अन्य कार्यहरु गर्ने ।
बजेट बाँडफाड	प्रति नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्रको कर्मचारी व्यबस्थापनका लागि रु ५००००० मात्र विनियोजित गरिएको छ। विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले वा तोकिएको निकायबाट छनोट गरी पठाएका जनशक्तिहरुसंग सम्झौता गरी पारिश्रमिक दिनु पर्नेछ
सन्दर्भ सामग्री	सार्वजनिक खरिद ऐन ,२०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली ,२०६४ र निर्देशिका

४. आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयको लागि औषधी, उपकरण भण्डार कक्ष निर्माण तथा मर्मत सम्भार

परिचय	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय बिरगंज ,पर्सा ,मलंगवा सर्लाहीको

	१० सय्या को चिकित्सालयमा स्तरोन्नति गर्नका लागि आवश्यक औषधी , उपकरण भण्डार कक्ष निर्माण तथा सम्भारको लागि यो कार्यक्रम राखिएको छ
उदेश्य	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय बिरगंज , पर्सा र मलंगवा-सर्लाहीमा आवश्यक औषधी ,उपकरण र पूर्वाधार को निर्माण कार्य गरि उक्त चिकित्सालयहरुको स्तरोन्नति गर्ने / औषधि खरिद गर्दा गुणस्तरीय WHO GMP certified कम्पनीको उत्पादन खरिद गर्नु पर्ने छ र खरिद गरेका औषधि गुणस्तर प्रमाणित भएपछी मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने छ /
अपेक्षित प्रतिफल	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा औषधी एवं उपकरणको परिपूर्ति र पूर्वाधार निर्माणको कार्य सम्पन्न हुनेछ/
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय पर्सा र सर्लाही
संचालन प्रकृया	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय पर्सा र सर्लाहीलाई गुणस्तरीय तथा सुबिधा सम्पन्न चिकित्सालयको रुपमा संचालनका लागि आवश्यक पर्ने औषधी र उपकरण ऐन नियम र बजेटको परिधिमा रही खरिद गर्ने तथा चिकित्सालयको लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण कार्य गर्ने
बजेट बांडफांड	यस कार्यक्रमका लागि रु ५०,००,००० -/पचास लाख विनियोजित गरिएको छ /यसमा आयुर्वेद औषधी खरिदको लागि रु. आठ लाख ,उपकरण खरिदको लागि रु. २ लाख र पूर्वाधार निर्माणका लागि रु. ४० लाख/ बजेट बांडफांड गरि खर्च गर्ने /
सन्दर्भ सामग्री	सार्वजनिक खरिद एन ,२०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली ,२०६४ र निर्देशिका

५. आयुर्वेद फार्मेसी संचालन र चुर्ण औषधी उत्पादन

परिचय	प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयका स्वास्थ्य सेवामा प्रभावकारी रुपमा सबैको पहुँच सुनिस्चित गर्नका लागि आयुर्वेद फार्मेसी संचालन र चुर्ण औषधी उत्पादन कार्य गर्न आवश्यक देखिन्छ /आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा विभागबाट जारी गरिएको निःशुल्क २३ प्रकारका आयुर्वेद औषधी बाहेकका आयुर्वेद औषधीहरु टाढा र बाहिरका औषधी पसलबाट किन्न पर्दा सेवाग्राहीहरुलाई झन्झटिलो र विभिन्न मर्का पर्ने हुनाले चिकित्सालयबाट नै अस्पताल फार्मेसी सेवा निर्देशिका ,२०७२ अनुसार आयुर्वेद फार्मेसी संचालन गर्न

	उपयुक्त देखिन्छ ।हाम्रो स्थानीय तहमा उपलब्ध जडिबुटीहरुबाट चुर्ण औषधी निर्माण कार्यका लागि चुर्ण औषधी उत्पादन कार्यक्रम राखिएको छ ।
उदेश्य	प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा गुणस्तरीय आयुर्वेद फार्मेसी संचालन गर्न र चुर्ण औषधी उत्पादन गर्न।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा सेवाग्राहीले आयुर्वेद फार्मेसी सेवा र चुर्ण औषधी प्राप्त गरि लाभान्वित हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय।	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय
संचालन प्रकृया	प्रत्येक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा गुणस्तरीय र सुविधा सम्पन्न आयुर्वेद फार्मेसी संचालन अस्पताल फार्मेसी सेवा निर्देशिका २०७२ अनुसार गरिनु पर्दछर फार्मेसी संचालनमा सफ्टवेयरको प्रयोग गर्नु पर्दछ र सफ्टवेयरमा औषधीको अभिलेखीकरण समेत सुनिस्चित गर्नु पर्ने छ ।औषधि खरिद गर्दा गुणस्तरीय WHO GMP certified कम्पनीको उत्पादन खरिद गर्नु पर्ने छ र खरिद गरेका औषधि गुणस्तर प्रमाणित भएपछी मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाड	यस कार्यक्रमका लागि रु. १५ लाख मध्ये फार्मेसी संचालनको लागि रु ८ लाख तथा चूर्ण औषधि निर्माण कार्यको लागी रु. ७ लाख मात्र बांडफांड गरि खर्च गर्ने, यसमा आयुर्वेद फार्मेसी संचालनको लागि रु आठ लाख मध्ये रु. ५ लाख बिउ रकम (seed money) औषधि खरिदको लागि, र रु. २ लाख फार्मेसी काउन्टर निर्माण अथवा फार्मेसीको पूर्वाधार निर्माण तथा फर्निचर, एवं रु. १ लाख फार्मेसी संचालनका लागि चाहिने कम्प्युटर, प्रिन्टर र सफ्टवेयरमा खर्च गर्ने त्यस्तै चूर्ण औषधि निर्माण कार्यको लागी सात लाख मध्ये चूर्ण औषधि निर्माण मशिन (5HP Pulverizer machine, 1.5 HP single layer shifter machine with 5280 mesh and powder packing machine having 50 gram to 1000 gram packing capacity) खरिदको लागि रु. चार लाख र जडीबुटी खरीदको लागि रु. दुई लाख तथा चूर्ण औषधि पैकिंगको लागी आवश्यक डिबा र अन्य सामग्री खरीद तथा चूर्ण औषधि निर्माण कार्य व्यवस्थापनको लागि रु एक लाख खर्च गर्ने गरि बांडफांड गरि खर्च गर्ने
सन्दर्भ सामग्री	सार्वजनिक खरिद एन ,२०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली ,२०६४ र

	निर्देशिका

६. औषधि तथा रिएजेन्ट आयुर्वेद चिकित्सालयहरुमा होमियोप्याथिक चिकित्सक करार सेवामा राखी सेवा प्रवाह गर्ने

परिचय	प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा होमियोप्याथिक सेवा इकाईको स्थापना र संचालन गरी होमियोप्याथिक सेवाको प्रवर्धन गर्न यो कार्यक्रम राखिएको छ /
उदेश्य	प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा होमियोप्याथिक सेवा इकाईको स्थापना र संचालन गरी होमियोप्याथिक सेवाको प्रवर्धन गर्ने/
अपेक्षित प्रतिफल	होमियोप्याथिक सेवाबाट सेवाग्राहीले सेवा प्राप्त गर्ने छन र होमियोप्याथिक पद्धतिको प्रवर्धन हुने छ /
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय
संचालन प्रकृया	क. प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा होमियोप्याथिक चिकित्सक कराररसेवामा राखी सेवा लिने ख. आवश्यकता अनुसार होमियोप्याथिक औषधि खरिद गर्ने
बजेट बाँडफाड	स्वीकृत बजेटको परिधिमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार बांडफांड गरि खर्च गर्ने
सन्दर्भ सामग्री	सार्वजनिक खरिद एन ,२०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली ,२०६४, एवं मार्गदर्शन निर्देशिका

७. औषधि तथा रिएजेन्ट

परिचय	प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक प्रयोगशाला संचालन गर्न यो कार्यक्रम राखिएको छ /
उदेश्य	प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा प्रयोगशाला सेवाको प्रवर्धन गर्ने /
अपेक्षित प्रतिफल	प्रयोगशाला सेवाबाट सेवाग्राहीले सेवा प्राप्त गर्ने छन /
कार्यान्वयन गर्ने निकाय/कार्यालय	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय
संचालन प्रकृया	क. प्रत्येक प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयमा प्रयोगशालाको स्थापना भई सकेको र सो प्रयोगशाला सेवाको निरन्तरताको लागि आवश्यक रिएजेन्ट, सिरिन्ज, कटन, स्पिरिट लगायतका सामग्री खरिद गर्ने/

बजेट बाँडफाड	स्वीकृत बजेटको परिधिमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार बांडफांड गरि खर्च गर्ने
सन्दर्भ सामग्री	सार्वजनिक खरिद एन ,२०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली ,२०६४, एवं मार्गदर्शन निर्देशिका

प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला अन्तर्गतका क्रियाकलाप

१. संक्रामक रोग जाँचको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी गोष्ठी

२. रक्त संचार सेवा सम्बन्धि **Orientation, Supervision and Monitoring**

३. निजी तथा सरकारी प्रयोगशालाहरुको मापदण्ड तथा गुणस्तर यकिन

४. पालिका जनस्वास्थ्य प्रयोगशालाहरुको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमन, **onsite coaching** तथा मुल्याङ्कन

५. प्रदेश स्तरीय **AMR Servelliance**कार्यक्रमको **orientation, data collection, compilation, analysis, report analysis and dissemination**

६. प्रादेशिक अस्पतालमा कार्यरत प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई **Microbiology (Bacteriological culture)** सम्बन्धि आधारभूत तालिम

७. पालिका जनस्वास्थ्य प्रयोगशालामा कार्यरत प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई आधारभूत तालिम

८. सबै जिल्लाको स्वास्थ्य संस्थाबाट **Sweeper** हरुलाई सहभागी बोलाइ अस्पताल र प्रयोगशाला फोहोर ब्यवस्थापन

९. प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई **Biosafety/ Biosecurity** सम्बन्धि तालिम

१०. प्रयोगशाला **Laboratory Quality Management** र **EQAS** सम्बन्धि तालिम

११. प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई क्षमता अभिबृद्धी तालिम

१२. **Infection Prevention** तथा **control** सम्बन्धि तालिम

१३. प्रयोगशालाकर्मीहरुका लागि समिक्षा संग गोष्ठी तथा बिविध तालिम

१४. **Communicable Disease** सम्बन्धी प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई तालिम

१५. **Non-Communicable Disease** सम्बन्धी प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई तालिम

१. संक्रामक रोग जाँचको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी गोष्ठी (खर्च शीर्षक नं. २२५१२)

परिचय	प्रयोगशाला परिक्षणमा संक्रामक रोग जाँचको गुणस्तर नियन्त्रणको अहम भूमिका रहेको छ । यस प्रदेशमा रहेको प्रयोगशालाहरुमा हुने संक्रामक रोग जाँचको गुणस्तर सुनिश्चितता गर्न गुणस्तर नियन्त्रणको विभिन्न प्रक्रियामा सहभागी गरिनु पर्दछ। तसर्थ गुणस्तर नियन्त्रइको विभिन्न प्रक्रिया Internal control र External Quality Assurance को बारेमा सीप र ज्ञान अद्यावधिक गर्न आवश्यक रहेकोले संक्रामक रोग जाँचको गुणस्तर नियन्त्रण गोष्ठी राखिएको हो ।
उदेश्य	यस प्रदेशमा रहेको प्रयोगशालाहरुमा हुने संक्रामक रोग जाँचको Internal controlर External Quality Assuranceसम्बन्धी शैद्दान्तिक ज्ञान, शिप, यसको महत्वलाई अद्यावधिक गर्ने।
अपेक्षित	यस प्रदेशमा रहेको प्रयोगशालाहरुमा हुने संक्रामक रोग जाँचको गुणस्तर बृद्धि हुने

प्रतिफल	
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला
कार्यक्रम सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिब, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • गोष्ठी संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराउने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, प्रयोगशाला गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

२. रक्त संचार सेवा सम्बन्धि Orientation, Supervision and Monitoring(खर्च शीर्षक नं. २२५२२)

परिचय	मधेश प्रदेशको जनतालाई रगत अभावमा उपचार नपाइ अकालमा मृत्यु वहनबाट बचाउने तथा रगतको सदुपयोग गर्ने अभिप्रायले मधेश रक्ता संचार सेवाको स्थापना भएको हो। सो उदेश्यला पुरा गर्न र रक्त संचार सेवाको गुणस्तर र सेवाको परिधि विस्तार गर्न रक्त संचार सेवा सम्बन्धि orientation, Supervision and Monitoring शीर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको हो ।
उदेश्य	मधेस रक्त संचार सेवाको गुणस्तर र सेवाको परिधि विस्तार गरी रगत अभावमा उपचार नपाइ अकालमा मृत्यु वहनबाट बचाउने तथा रगतको मितब्ययी तरिकाले सदुपयोग हुने ।
अपेक्षित प्रतिफल	यस प्रदेशमा उपचारको क्रममा रगतको अभावमा बिरमीहरुले मृत्यु वहन गर्न नपर्ने तथा उपचारका लागि सहजै रगत उपलब्ध हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
कार्यक्रम सचालन प्रकृया	• प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम,) • रक्त संचार सेव विज्ञ, प्रशासन फाँटका कर्मचारी, लेखापाल/ लेखा

	अधिकृतहरुलाई पनि अनुगमा सुपभिजनमा परिचालन गर्न सकिने । • Orientation, Supervision and Monitoring पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा orientation, supervison and monitoring सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

३. निजी तथा सरकारी प्रयोगशालाहरुको मापदण्ड तथा गुणस्तर यकिन (खर्च शीर्षक नं. २२५२२)

परिचय	निजी तथा सरकारी प्रयोगशालाको मापदण्ड यकिन गर्न अत्यावश्यक छ । नमुना परिक्षणमा एकरुपता, गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनका लागि निजी तथा सरकारी प्रयोगशालाको मापदण्ड तथा गुणस्तर यकिन गर्न यो कार्यक्रम राखिएको छ ।
उदेश्य	परिक्षणमा एकरुपता, गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनका लागि निजी तथा सरकारी प्रयोगशालाको मापदण्ड तथा गुणस्तर यकिन गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	निजी तथा सरकारी प्रयोगशालाको परिक्षण गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनमा सहयोग पुग्ने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला
कार्यक्रम सचालन प्रकृया	• निजी तथा सरकारी प्रयोगशालाको मापदण्ड तथा गुणस्तर यकिन गर्न आवश्यकता अनुसार पुर्व तयारी बैठक बस्ने र विज्ञ सहितको समुह गठन गर्ने । • मस्योदा तयार गरी छलफल र पृष्ठपोषणका लागि छलफल गर्ने र मस्योदा सम्बन्धित निकायबाट अनुमोदन गराई कार्यन्वयनमा ल्याउने । • निजी तथा सरकारी प्रयोगशालाको मापदण्ड तथा गुणस्तर यकिन गर्न बिभिन्न प्रयोगशालाहरुमा अनुगमन गरी पृष्ठपोषण गर्ने ।
बजेट बाँडफाँड	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार बिमियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, प्रयोगशाला गुणस्तर तथा मापदण्ड सम्बन्धि दस्तावेजहरु

४. पालिका जनस्वास्थ्य प्रयोगशालाहरुको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमन, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन (खर्च शीर्षक २२५२२)

परिचय	पालिका प्रयोगशालाहरुको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमान, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन गर्न अत्यावश्यक छ । नमुना परिक्षणमा एकरुपता, गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनका लागि पालिका प्रयोगशालाको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमान, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन गर्न यो कार्यक्रम राखिएको छ ।

उदेश्य	परिक्षणमा एकरुपता, गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनका लागि पालिका प्रयोगशालाको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमान, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	पालिका प्रयोगशालाको परिक्षण गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनमा सहयोग पुग्नका साथै पालिका प्रयोगशाला प्रतिको जनगुनासो सम्बोधन हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला
कार्यक्रम सचालन प्रकृया	• पालिका प्रयोगशालाको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमान, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन गर्न आवश्यकता अनुसार पुर्व तयारी बैठक बस्ने र विज्ञ सहितको समुह गठन गर्ने । • मस्योदा तयार गरी छलफल र पृष्ठपोषणका लागि छलफल गर्ने र मस्योदा सम्बन्धित निकायबाट अनुमोदन गराई कार्यन्वयनमा ल्याउने । • पालिका प्रयोगशालाको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमान, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन गर्न बिभिन्न पालिका प्रयोगशालाहरुमा अनुगमन गरी पृष्ठपोषण गर्ने ।
बजेट बाँडफाँड	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विमियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, प्रयोगशाला गुणस्तर तथा मापदण्ड सम्बन्धि दस्तावेजहरु

५. प्रदेश स्तरीय AMR Servelliance कार्यक्रमको orientation, data collection, compilation, analysis, report analysis and dissemination (खर्च शिर्षक २२५१२)

परिचय	देश स्तरीय AMR Servelliance कार्यक्रमको orientation, data collection, compilation, analysis, report analysis and dissemination गर्न यो कार्यक्रम राखिएको छ ।
उदेश्य	परिक्षणमा एकरुपता, गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनका लागि पालिका प्रयोगशालाको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमान, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन गर्ने।
अपेक्षित प्रतिफल	पालिका प्रयोगशालाको परिक्षण गुणस्तरीय र विश्वसनीय बनाउनमा सहयोग पुग्नका साथै पालिका प्रयोगशाला प्रतिको जनगुनासो सम्बोधन हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला
सचालन प्रकृया	• पालिका प्रयोगशालाको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमान, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन गर्न आवश्यकता अनुसार पुर्व तयारी बैठक बस्ने र विज्ञ सहितको समुह गठन गर्ने । • मस्योदा तयार गरी छलफल र पृष्ठपोषणका लागि छलफल गर्ने र मस्योदा सम्बन्धित निकायबाट अनुमोदन गराई कार्यन्वयनमा ल्याउने । • पालिका प्रयोगशालाको गुणस्तर ब्यवस्थापन, अनुगमान, onsite coaching तथा मुल्याङ्कन गर्न बिभिन्न पालिका प्रयोगशालाहरुमा अनुगमन गरी पृष्ठपोषण गर्ने ।

बजेट बाँडफाँड	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विमियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, प्रयोगशाला गुणस्तर तथा मापदण्ड सम्बन्धि दस्तावेजहरु

६. प्रादेशिक अस्पतालमा कार्यरत प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई Microbiology (Bacteriological culture) सम्बन्धि आधारभूत तालिम(खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	प्रयोगशाला परिक्षणमा ज्ञान सीपको अहम भूमिका रहेको छ। यस प्रदेश प्रादेशिक अस्पतालका प्रयोगशालाहरुमा हुने Bacteriological culture सम्बन्धि जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउनका साथै सो सम्बन्धि रोग निदान र उपचारमा टेवा पुग्ने हुनाले प्रादेशिक अस्पतालमा कार्यरत प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई आधारभूत तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	यस प्रदेशमा रहेको प्रादेशिक अस्पतालका प्रयोगशालाहरुमा हुने Bacteriological culture सम्बन्धि जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाई समयमै रोग निदान र उपचारमा टेवा पुर्याउने ।
अपेक्षित प्रतिफल	यस प्रदेशका प्रादेशिक अस्पतालका प्रयोगशालाहरुमा हुने Bacteriological culture सम्बन्धि जाँचको गुएस्तर बृद्धी हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।

सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा Bacteriological culture सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

७. पालिका जनस्वास्थ्य प्रयोगशालामा कार्यरत प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई आधारभूत तालिम (खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	प्रयोगशाला परिक्षणमा ज्ञान सीपको अहम भूमिका रहेको छ। यस प्रदेशका पालिकाहरुमा रहेको पालिका प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउन, सहि जाँच सहि समयमा जसले गर्दा रोग निदान र उपचारमा टेवा पुग्ने हुनाले पालिका प्रयोगशालाका प्रयोगशालाकर्मीहरु आधारभूत सीप तथा दक्षता बृद्धिका लागि आधारभूत तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	यस प्रदेशका पालिकाहरुमा रहेको पालिका प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउन, सहि जाँच सहि समयमा हुने जसले गर्दा रोग निदान र उपचारमा टेवा पुर्याउने ।
अपेक्षित प्रतिफल	यस प्रदेशका पालिकाहरुमा रहेका पालिका प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बृद्धि हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम), गाँउ/नगर प्रमुख, • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति ब्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै पालिकालाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी पालिका प्रयोगशालाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ आवश्यक ब्याच संख्यामा तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत ब्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई आधारभूत

	तालिम सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

८. सबै जिल्लाको स्वास्थ्य संस्थाबाट Sweeper हरुलाई सहभागी बोलाइ अस्पताल र प्रयोगशाला फोहोर व्यवस्थापन(खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	अस्पताल तथा प्रयोगशालाबाट निस्कने फोहोर मैला अन्य ठाउँबाट निस्कासन हुने फोहोर महिला भन्दा भिन्न हुन्छ ।यसको उचित व्यवस्थापन नहुँदा यसले संक्रामक रोग फैलिने जोखिम निम्त्याउन सक्छ साथै फोहोर मैला व्यवस्थापनमा खटिएका कर्मचारीहरुलाई समेत रोगको संक्रमन हुन सक्छ। त्यसैले सबै जिल्लाको स्वास्थ्य संस्थाबाट Sweeper हरुलाई सहभागी बोलाइ अस्पताल र प्रयोगशाला फोहोर व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	अस्पताल तथा प्रयोगशालाबाट निस्कने फोहोर मैलाको यथोचित व्यवस्थापन गरी सो फोहोर मैलाबाट हुन सक्ने संक्रमण तथा जोखिम न्यूनिकरण गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	अस्पताल तथा प्रयोगशालाबाट निस्कने फोहोर मैलाको यथोचित व्यवस्थापन भई सो फोहोर मैलाबाट हुन सक्ने संक्रमण तथा जोखिम नियन्त्रण /न्यूनिकरण हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी स्वास्थ्य संस्थालाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा फोहोर

	मैला व्यवस्थापन सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

९. प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई Biosafety/ Biosecurity सम्बन्धि तालिम (खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	प्रयोगशाला परिक्षणमा ज्ञान सीपको अहम भूमिका रहेको छ। यस प्रदेशमा रहेको सरकारी प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउन, सहि जाँच सहि समयमा जसले गर्दा रोग निदान र उपचारमा टेवा पुग्ने हुनाले कर्मचारीको दक्षता बृद्धि तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	यस प्रदेशमा रहेको सरकारी प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउन, सहि जाँच सहि समयमा जसले गर्दा रोग निदान र उपचारमा टेवा पुर्याउने ।
अपेक्षित प्रतिफल	यस प्रदेशमा रहेका प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुएस्तर बृद्धी हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा Biosafety/ biosecurity सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

१०. प्रयोगशाला Laboratory Quality Management र EQAS सम्बन्धि तालिम (खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	प्रयोगशाला परिक्षणमा ज्ञान सीपको अहम भूमिका रहनुका साथै प्रयोगशालाको

	गुणस्तर व्यवस्थापन र बाह्य गुणस्तर आश्वासन सेवा पनि अहम भूमिका हुन्छ। प्रयोगशालाले गुणस्तर रिपोर्ट नदिएको खण्डमा रोगको निदानमा समस्या हुन्छ। त्यसैले प्रयोगशाला Laboratory Quality Management र EQAS सम्बन्धि तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	प्रयोगशालाको आन्तरिक र बाह्य गुणस्तर व्यवस्थापन गरी समयमै गुणस्तरिय रिपोर्ट दिइ जनतालाई सेवा दिने ।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रयोगशालाको आन्तरिक र बाह्य गुणस्तर व्यवस्थापन भई सेवाग्रहीले समयमै गुणस्तरिय रिपोर्ट पाउने र रोग निदानमा टेवा पुग्ने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा गुणस्तर व्यवस्थापन सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

११. प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई क्षमता अभिबृद्धी तालिम (खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	प्रयोगशाला परिक्षणमा ज्ञान सीपको अहम भूमिका रहेको छ। यस प्रदेशमा रहेको सरकारी प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउन, सहि जाँच सहि समयमा जसले गर्दा रोग निदान र उपचारमा टेवा

	पुग्ने हुनाले कर्मचारीको दक्षता बृद्धि तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	यस प्रदेशमा रहेको सरकारी प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउन, सहि जाँच सहि समयमा जसले गर्दा रोग निदान र उपचारमा टेवा पुर्याउने ।
अपेक्षित प्रतिफल	यस प्रदेशमा रहेका प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुएस्तर बृद्धी हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति ब्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा प्रयोगशालाकर्मीहरुको क्षमता अभिबृद्धि सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

१२. Infection Prevention तथा control सम्बन्धि तालिम (खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	प्रयोगशालामा जाँचको क्रममा प्रयोगशलाकर्मीहरुलाई हुन सक्ने सम्भावित संक्रमण जोखिम न्यूनिकरण, नियन्त्रण तथा निर्मुल गर्नका निम्ति infection Prevention तथा Control सम्बन्धि तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	प्रयोगशालामा जाँचको क्रममा प्रयोगशलाकर्मीहरुलाई हुन सक्ने सम्भावित संक्रमण जोखिम न्यूनिकरण, नियन्त्रण तथा निर्मुल गर्न मद्दत गर्ने ।

अपेक्षित प्रतिफल	प्रयोगशालामा जाँचको क्रममा प्रयोगशलाकर्मीहरुलाई हुन सक्ने सम्भावित संक्रमण जोखिम न्यूनिकरण, नियन्त्रण तथा निर्मुल हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा प्रयोगशालाकर्मीहरुको क्षमता अभिबृद्धि सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

१३. प्रयोगशालाकर्मीहरुका लागि समिक्षा संग गोष्ठी तथा बिविध तालिम (खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	प्रयोगशाला परिक्षणमा ज्ञान सीपको अहम भूमिका रहेको छ। यस प्रदेशमा रहेको सरकारी प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउन, सहि जाँच सहि समयमा जसले गर्दा रोग निदान र उपचारमा टेवा पुग्ने हुनाले कर्मचारीको दक्षता बृद्धि तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	यस प्रदेशमा रहेको सरकारी प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुणस्तर बढाउन, रिपोर्ट वितरणको समय घटाउन, सहि जाँच सहि समयमा जसले गर्दा रोग निदान र उपचारमा टेवा पुर्याउने ।
अपेक्षित प्रतिफल	यस प्रदेशमा रहेका प्रयोगशालाहरुमा हुने रुटिन जाँचको गुएस्तर बृद्धी हुने ।

कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा प्रयोगशालाकर्मीहरुको क्षमता अभिबृद्धि सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

१४. Communicable Disease सम्बन्धी प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई तालिम (खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	सरुवा रोग एक ब्यक्ति वा अन्य कुनै माध्यमबाट अर्को ब्यक्तिमा सर्ने रोग हो। सरुवा रोग छिटै फैलिन्छ र कुनै कुनै अवस्थामा महामारीको रुप लिन सक्छ जुन अत्याधिक खतरनाक हुन सक्छ जस्तै कोभिड १९ । त्यसैले सरुवा रोगको समयमै पहिचान गरी महामारी फैलन नदिनका लागि communicable Disease सम्बन्धी प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई तालिम राखिएको हो।
उदेश्य	सर्ने रोगको समयमै पहिचान गरी उपचार गराई महामारीको रुपमा फैलन नदिने साथै प्रयोगशालाकर्मीको communicable Disease सम्बन्धि ज्ञान र परिक्षण गर्ने सीप विकास गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	सर्ने रोगको समयमै पहिचान गरी उपचार हुने र महामारीको रुपमा फैलन नदिने ।
कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम

सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा प्रयोगशालाकर्मीहरुको क्षमता अभिबृद्धि सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

१५. Non-Communicable Disease सम्बन्धी प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई तालिम (खर्च शिर्षक २२५२२)

परिचय	विश्व तथा दक्षिण पूर्वी एशियामा बढ्दो शहरीकरण र परिवर्तित जिवनशैली, जनसांख्यिक, आर्थिक तथा सामाजिक परिवर्तन संगसंगै नसर्ने रोगको प्रकोप बढिरहेको छ । यस सन्दर्भमा नेपाल पनि यसको प्रकोपबाट अछुतो छैना फलस्वरुप हाल नेपालमा सरुवा रोगको तुलनामा नसर्ने रोगवाट हुने मृत्युदर बढ्दो छ । नसर्ने रोगको रोकथाम तथा व्यवस्थापनको लागि स्वास्थ्यकर्मी तथा प्रयोगशालाकर्मीहरुको क्षमता अभिबृद्धि गर्नु आवश्यक छ । यही अभिप्रायले communicable Disease सम्बन्धि प्रयोगशालाकर्मीहरुलाई तालिमका राखिएको हो।
उदेश्य	नसर्ने रोगको समयमै पहिचान गरी निवारक उपाय अपनाई वा उपचार गराई रोग मुक्त बनाउने ।
अपेक्षित प्रतिफल	नसर्ने रोगको समयमै पहिचान गरी निवारक उपाय अपनाउन मद्दत पुग्ने वा उपचार गराई रोग मुक्त हुने ।

कार्यान्वयन गर्ने निकाय	प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम
सचालन प्रकृया	• श्रोत व्यक्तिः प्रदेश सचिव, महाशाखा प्रमुख, (स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, जनकपुरधाम) • निर्देशक (प्रदेश जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय सपही, धनुषा, प्रदेश आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र, जनकपुरधाम, प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, पथलैया, बारा) • तालिम संचालनको उदेश्य, तालिम हुने स्थान, मिति र समय सहित कम्तिमा एक हप्ता अगावै प्रादेशिक अस्पताल र अन्य सरकारी अस्पताललाई पत्राचार गर्ने । • आवश्यक परेको अवस्थामा सहजकर्ताको लागि राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला टेकुलाई समन्वय गरी प्रादेशिक अस्पताल र अन्य स्वास्थ्य संस्थाका प्रयोगशालाकर्मीलाई सहभागी गराइ ३ दिने २ ब्याच तालिम संचालन गर्ने । • प्रयोगशाला विज्ञ, तालिम फाँटका स्रोत व्यक्ति, लेखापाल/ लेखा अधिकृतहरुलाई पनि सहजकर्ताको रुपमा परिचालन गर्न सकिने । • तालिम विधिः प्रस्तुतिकरण, सामुहिक छलफल र अभ्यास • तालिम पश्चात संक्षिप्त प्रतिवेदन तयार पार्ने ।
बजेट बाँडफाँड	विनियोजित बजेटको परिधि भित्र रही आवश्कता अनुसार बजेट बाँडफाँड गरी आर्थिक नियमानुसार खर्च गर्ने ।
सन्दर्भ सामाग्री	प्रदेश खर्चको मापदण्ड निर्देशीका २०७७, तथा प्रयोगशाला तालिम तथा प्रयोगशालाकर्मीहरुको क्षमता अभिबृद्धि सम्बन्धि सन्दर्भ सामाग्रीहरु

प्रादेशिक स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन केन्द्र अन्तर्गतका कृयाकलापहरु

१. प्रदेश अन्तर्गत रहेका अस्पतालहरुका लागि पाठेघर तथा स्तन क्यान्सर रोगको परिक्षण तथा निदानको लागि औजार उपकरण (Mammography Machine high upgradable to 3D) खरिद

२. प्रादेशिक अस्पतालको लागि प्रादेशिक अस्पतालहरुमा मृगौंला रोगिहरुको लागि dialysis मेशिन खरिद तथा संचालन

३. प्रदेश अन्तर्गत रहेका अस्पतालहरुको लागि डेन्टल, नाक, कान, घाँटी (E.N.T) सम्बन्धी औजार उपकरण (E.N.T. Operating Microscope and E.N.T. Endoscope) खरिदः प्रादेशिक अस्पताल सिरहा र लहानको लागि

४. CR-Anesthesia Machine प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही. कलैया र गौरको लागि खरिद

५. अर्थोपेडिक औजार उपकरण (अर्थोपेडिक ड्रिल, ईमप्लान्ट, पलास्टर कट्टर): प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागि खरिद

६. अस्पतालहरुमा थप सेवा विस्तारको लागि **CT Scan** मेशिन तथा अन्य आवश्यक मेशिन खरिद सन्चालन तथा व्यवस्थापन

७. फेको मेशिन खरिद

८. प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरुका लागि गर्भवती महिलाहरुका लागि एनेमिया जाँचका लागि नन इन्वेसिभ हेमोग्लोबिन एनालायजरः प्रादेशिक अस्पताल जनकपुरधाम सर्लाही र गौरको लागि

९. फिजियोथेरापी सम्बन्धि औजार उपकरण खरिदको लागिः प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया, जनकपुर र गौरको लागि

१०. बर्न युनिट सेटअप प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, लहान, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागि खरिद

११. यौन रोग औषधी खरिद

१२. आधारभूत तथा आकास्मिक सेवाको लागि औषधी खरिद

१३. **Lab Chemical, Reagent, Dialysis, Consumables** खरिद

१४. सुत्केरी तथा गर्भवती आमा र विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमको लागि किशोरीहरुलाई साप्ताहिक **Iron, Folic Acid and albendazole** खरिद

१५. संक्रमितहरुको लागि हुने अवसरबादी संक्रमणको उपचारको लागि अपरझट औषधिहरु खरिद

१६. **ASVS, ARV** र **Immunoglobin** खरिद

१७. **NCD** को औषधी खरिद

१८. निःशुल्क वितरणका लागि औषधी खरिद

१९. कोभिड लगायत महामारी औषधी खरिद

२०. प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयहरुका लागि औषधी खरिद

२१. मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि औषधी खरिद

अनुसूची १ **LIST OF FREE ESSENTIAL MEDICINE**

अनुसूची २ **LIST OF NCD MEDICINE**

अनुसूची ३ अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधि सूची

१. प्रदेश अन्तर्गत रहेका अस्पतालहरुका लागि पाठेघर तथा स्तन क्यान्सर रोगको परिक्षण तथा निदानको लागि औजार उपकरण (Mammography Machine high upgradable to 3D) खरिद- प्रादेशिक अस्पतालको लागि

परिचय	अस्वस्थ खानपिन तथा परिवर्तित जिवनशैलीले महिलाहरुमा पाठेघर तथा स्तन क्यान्सर समस्या विश्वब्यापी रुपमा बढ्दै गइरहेको छ। हाल मधेश प्रदेशमा पनि सो रोगको संख्या बढ्दो छ र समयमा रोगको परिक्षण तथा

	निदान हुन नपाउँदा बर्सेनी हजारौ महिलाहरुले अकालमा ज्यान गुमाउने गर्ने गर्दछन् ।यो विषयलाई सम्बोधन गर्नका लागि यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	महिलाहरुमा हुने पाठेघर तथा स्तन क्यान्सरको समस्या न्यूनिकरणका लागि प्रदेश अन्तर्गत रहेका अस्पतालहरुका लागि पाठेघर तथा स्तन क्यान्सर रोगको परिक्षण तथा निदानको लागि औजार उपकरण (Mammography Machine high upgradable to 3D) खरिद गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	महिलाहरुमा हुने पाठेघर तथा स्तन क्यान्सरको समस्या न्यूनिकरण भई समयमै उपचार हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• महिलाहरुमा हुने पाठेघर तथा स्तन क्यान्सरको समस्या न्यूनिकरणलागि चाहिने रोग परिक्षण तथा निदानको लागि चाहिने औजार उपकरण प्रदेश अन्तर्गतका अस्पतालहरुका लागि आवश्यक संख्यामा प्रदेश मातहतका अस्पतालहरुसंग समन्वय गरि खरिद सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने औजार उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा बायोमेडिकल इन्जिनियरको साहेता लिन सकिने छ । • खरिद पश्चात स्पेसीफिकेशन अनुसारको भएको नभएको सुनिश्चित गरी सबै प्रदेश अन्तर्गतका अस्पतालहरुमा वितरण तथा जडान गर्ने।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४, Technical Specification Bank

२. प्रादेशिक अस्पतालहरुमा मृगौंला रोगिहरुको लागि dialysisमेशिन खरिद तथा संचालन

परिचय	नेपालमा मृगौला रोगको समस्या जटिल बन्दै गइरहेको छ । नेपालमा कूल जनसंख्याको १० प्रतिशत अर्थात करीब ३० लाख मानिसमा कुनै न कुनै रुपमा मृगौलाको समस्या रहेको विभिन्न अध्ययन अनुसन्धानहरुले देखाएको छ ।अस्वास्थ खानपिन तथा परिवर्तित जिवनशैलीले मानिसहरुमा किड्नी सम्बन्धि समस्या दिनाहु बढ्दो छ।यीमध्ये तीन लाख मानिसको मृगौला बिग्रिरहेको छ । हरेक वर्ष नेपालमा मृगौलाका ३ हजार नयाँ बिरामीहरु

	थपिने गरेका छन् । यस्तै, ४ हजार भन्दा बढी मानिसले डायलाइसिस गरिरहेका छन् ।सरकारले मृगौला फेल भएका विपन्न बिरामीलाई निःशुल्क डायलाइसिस, निशुल्क मृगौला प्रत्यारोपण र आवश्यक उपचार तथा औषधिका लागि एक लाख सहुलियत रकम सहयोग गर्दै आइरहेको छ ।तशर्त मधेश प्रदेशकोमृगौला सम्बन्धि समस्या भएका ब्यक्तिहरुलाई आफ्नै जिल्लामा सहज रुपमा डाईलाईसिस सेवा उपलब्ध गराउन प्रादेशिक अस्पतालहरुमा डाईलाईसिस मेशिन खरिद ब्यवस्थापन तथा संचालन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	मृगौला सम्बन्धि समस्या भएका ब्यक्तिहरुलाई आफ्नै जिल्लामा सहज रुपमा डाईलाईसिस सेवा उपलब्ध गराउन डाईलाईसिस मेशिन खरिद गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	किड्नी सम्बन्धि समस्या भएका ब्यक्तिहरुलाई आफ्नै जिल्लामा सहज रुपमा डाईलाईसिस सेवा उपलब्धहुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• प्रादेशिक अस्पतालहरुमा डाईलाईसिस मेशिन खरिद तोकेको संख्यामा जडान तथा संचालन गर्नलाईआवश्यक सामग्रीहरु सहित विनियोजित बजेटको परिधिमामा रही सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ अनुसार गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरण तोके बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

३. प्रदेश अन्तर्गत रहेका अस्पतालहरुको लागि डेन्टल, नाक, कान, घाँटी (E.N.T) सम्बन्धी औजार उपकरण (E.N.T. Operating Microscope and E.N.T. Endoscope) खरिदः प्रादेशिक अस्पताल सिरहा र लहानको लागि

परिचय	प्रदेशका जनतालाई सर्वसुलभ रुपामा दन्त चिकित्सा, नाक, कान, घाँटी १भलत० सम्बन्धी उपचारका लागि प्रादेशिक अस्पताल सिरहा र लहानमा दन्त चिकित्सा, नाक, कान, घाँटी (E.N.T) सम्बन्धी औजार उपकरण (E.N.T. Operating Microscope and E.N.T. Endoscope) खरिद ब्यवस्थापन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

उद्देश्य	प्रदेशमा दन्त चिकित्सा, नाक, कान, घाँटी (E.N.T) सम्बन्धी उपचारको विस्तार गर्न प्रादेशिक अस्पताल सिरहा र लहानमा दन्त चिकित्सा, नाक, कान, घाँटी (E.N.T) सम्बन्धी औजार उपकरण (E.N.T. Operating Microscope and E.N.T. Endoscope) खरिद गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रादेशिक अस्पताल सिरहा र लहानमा दन्त चिकित्सा, नाक, कान, घाँटी (E.N.T) सम्बन्धी औजार उपकरण (E.N.T. Operating Microscope and E.N.T. Endoscope) आपूर्ति भई उच्चस्तरिय दन्त चिकित्सा, नाक, कान, घाँटी (E.N.T) सेवा विस्तार हुने।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• प्रादेशिक अस्पताल सिरहा र लहानमा दन्त चिकित्सा, नाक, कान, घाँटी (E.N.T) सम्बन्धी औजार उपकरण (E.N.T. Operating Microscope and E.N.T. Endoscope) खरिदसार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरण तोके बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

४. **CR-Anesthesia Machine प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही. कलैया र गौरको लागि खरिद**

परिचय	प्रदेश अन्तर्गत रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा गुणस्तरीय इत संचालन गरी प्रदेशमा स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर बृद्धि गर्न र उच्चस्तरीय स्वास्थ्य सेवा जनतालाई प्रदान गर्ने हेतुलेप्रादेशिक अस्पतालहरुसिरहा, जलेश्वर, सर्लाही. कलैया र गौरमाCR-anaesthesia machine खरिद तथा वितरणगर्न यस शीर्षकमा बजेटविनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	प्रदेश अन्तर्गत रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा गुणस्तरीय इत संचालन गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	सबै प्रादेशिक अस्पतालहरु सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही. कलैया र गौरमाCR-anaesthesia machine आपूर्तिभई OT सेवा विस्तार हुने।
कार्यान्वयन गर्ने	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा

कार्यालय/निकाय	
सञ्चालन प्रकृया	• प्रादेशिक अस्पतालहरु सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही. कलैया र गौरमाCR-anaesthesia machine खरिद तथा वितरण सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि व्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरण तोके बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४

५. अर्थोपेडिक औजार उपकरण (अर्थोपेडिक ड्रिल, ईमप्लान्ट, पलास्टर कट्टर): प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागि खरिद

परिचय	मधेश प्रदेशमा अर्थोपेडिक सेवा विस्तारका लागि प्रादेशिक अस्पतालहरुसिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागिअर्थोपेडिक औजार उपकरण (अर्थोपेडिक ड्रिल,ईमप्लान्ट, पलास्टर कट्टर) खरिदशिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागिअर्थोपेडिक औजार उपकरण (अर्थोपेडिक ड्रिल,ईमप्लान्ट, पलास्टर कट्टर) खरिदगरी अर्थोपेडिक सेवा विस्तार गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागिअर्थोपेडिक औजार उपकरण (अर्थोपेडिक ड्रिल,ईमप्लान्ट, पलास्टर कट्टर) खरिदगरी अर्थोपेडिक सेवा विस्तारहुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागिअर्थोपेडिक औजार उपकरण खरिदसार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा विभाग, व्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ ।

	• खरिद पश्चात वितरण तोके बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

६. अस्पतालहरुमा थप सेवा विस्तारको लागि CT Scan मेशिन तथा अन्य आवश्यक मेशिन खरिद सन्चालन तथा व्यवस्थापन

परिचय	मधेश प्रदेशमा रेडियोलोजी तथा थप सेवा विस्तारका लागि अस्पतालहरुको लागिCT Scan मेशिन तथा अन्य आवश्यक मेशिन खरिद, संचालन तथा व्यवस्थापन शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	अस्पतालहरुको लागिCT Scan मेशिन तथा अन्य आवश्यक मेशिन खरिदगरी मधेश प्रदेशको अस्पतालहरुमा रेडियोलोजी तथा थप सेवा विस्तार गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	अस्पतालहरुको लागिCT Scan मेशिन तथा अन्य आवश्यक मेशिन खरिद, पूर्वाधार निर्माण सहित जडान भईमधेश प्रदेशका अस्पतालहरुमा रेडियोलोजी तथा थप सेवा विस्तार हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• अस्पतालहरुकोलागिCT Scan तथा अन्य आवश्यक मेशिन अस्पतालहरुको माग अनुसार खरिद, पूर्वाधार निर्माण तथा जडान सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, व्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरण तोके बमोजिम गर्नुपर्ने छ । • मेशिन जडानको लागि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण तथा जडान समेत यसै रकमबाट गरिने छ /
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

७. फेको मेशिन खरिद

परिचय	मधेश प्रदेशमा आँखा रोग सम्बन्धि शाल्यक्रिया सेवा विस्तारका

	लागिअस्पतालहरुको लागिफेकोमेशिन खरिद शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	अस्पतालहरुको लागिफेको मेशिन खरिदगरी मधेश प्रदेशको अस्पतालहरुमा आँखा रोग सम्बन्धि शाल्यक्रिया सेवा विस्तार गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	अस्पतालहरुको लागिफेको मेशिन खरिद भईमधेश प्रदेशका अस्पतालहरुमा स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर बृद्धि तथा विस्तार हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• अस्पतालहरुकोलागिफेको मेशिन खरिदसार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरण तोके बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

८. प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरुका लागि गर्भवती महिलाहरुका लागि एनेमिया जाँचका लागि नन इन्वेसिभ हेमोग्लोबिन एनालायजरः प्रादेशिक अस्पताल जनकपुरधाम सर्लाही र गौरको लागि

परिचय	मधेश प्रदेशका किशोरी, गर्भवती तथा सुत्केरी र अन्य प्रजनन् उमेरका महिलाहरुमारक्तअल्पता प्रकोप रहेको छ । यसलाई सम्बोधन गर्न प्रदेश स्तरबाट मधेश प्रदेश सरकारले आइरन चक्की वितरण तथा विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्दे आइरहेका छ । सोही सिलसिलामा एनेमिया जाँचका लागि नन इन्वेसिभ हेमाग्लोबिन एनालायजर खरिद शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	नन इन्वेसिभ हेमाग्लोबिन एनालायजर खरिद भई एनेमिया जाँच विस्तार गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	नन इन्वेसिभ हेमाग्लोबिन एनालायजर खरिद भई एनेमिया जाँच विस्तार हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा

सञ्चालन प्रकृया	• नन इन्वेसिभ हेमाग्लोबिन एनालायजर खरिदका लागि सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने नन इन्वेसिभ हेमाग्लोबिन एनालायजरको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा विभाग, व्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को वा बायोमेडिकल प्राविधिकको साहेता लिन सकिने छ। • खरिद पश्चात तोके बमोजिमको अस्पतालमा वितरण, जडान तथा संचालन गर्ने।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

९. फिजियोथेरापी सम्बन्धि औजार उपकरण खरिदको लागिः प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया, जनकपुर र गौरको लागि

परिचय	मधेश प्रदेशमा फिजियोथेरापी सेवा विस्तारका लागि प्रादेशिक अस्पतालहरुसिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया, जनकपुर र गौरको लागि फिजियोथेरापी सम्बन्धि औजार उपकरण खरिदशिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया, जनकपुर र गौरको लागिफिजियोथेरापी सम्बन्धि औजार उपकरण खरिदगरी फिजियोथेरापी सेवा विस्तार गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया, जनकपुर र गौरको लागिफिजियोथेरापी सम्बन्धि औजार उपकरणखरिदगरी फिजियोथेरापी सेवा विस्तारहुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया, जनकपुर र गौरको लागिफिजियोथेरापी सम्बन्धि औजार उपकरण खरिदसार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि व्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा

	प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरणतोके बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

१०. बर्न युनिट सेट अपः प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, लहान, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागि खरिद

परिचय	घरेलु हिंसा तथा आगजन्य दुर्घटनाका कारण मधेश प्रदेशमा जलनका बिरमीउपचारकालागि अस्पताल आउनेसंख्या बढ्दो छ तर उपचारको अभावमा मृत्यु हुने संख्या पनि उल्लेखनिय छ वा सो विरामीलाई उपचारको लागि अन्यत्र रेपर गर्नु पर्ने बाध्यात्मक परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै मधेश प्रदेशमा बर्न सेवा विस्तारका लागि प्रादेशिक अस्पतालहरुसिरहा, लहान, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागि बर्न युनिट सेट अप खरिदशिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, लहान, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागिबर्न युनिट सेट अप खरिदगरी बर्न सेवा विस्तार गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, लहान, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागिबर्न युनिट सेट अपखरिदगरी बर्न सेवा विस्तारहुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• प्रादेशिक अस्पताल सिरहा, लहान, जलेश्वर, सर्लाही, कलैया र गौरको लागिबर्न युनिट सेट अप खरिद स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको समन्वयमा सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा बायोमेडिकल प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरणतोके बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

११. यौन रोग औषधी खरिद

परिचय	यौन रोग नियन्त्रण तथा निदानको लागि औषधि खरिद ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	यौन रोग नियन्त्रण तथा निदानको लागि गुणस्तरीय औषधि खरिद गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	यौन रोग नियन्त्रण तथा निदानहुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• यौन रोग नियन्त्रण तथा निदानको लागि औषधिको अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, प्रदेश मातहतका अस्पताल तथा स्वास्थ्य कार्यालयहरुसंग समन्वय गरि विरामी तथा बिरामीकोदर समेतलाई आकलन गरी सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने औषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायतालिन सकिने छ । • औषधी खरिद गर्दा GMP certified वा औषधी ब्यवस्था बिभागबाट अनुमति प्राप्त कम्पनि हुनु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,यौन रोग नियन्त्रण तथा निदानका लागि स्वास्थ्य सेवा बिभागले तोकेको औषधिको सूची अनुसार

१२. आधारभूत तथा आकास्मिक सेवाको लागि औषधी खरिद

परिचय	नेपालको संविधानले सवै नागरिकले सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चिता गरेको छ रनागरिकको आधारभुत अधिकारको रुपमा प्रत्याभुत गरेको छ । तशर्त अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाबाट आधारभूत तथा आकास्मिक सेवा प्रदान गर्नका लागि औषधि खरिद ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	आधारभूत तथा आकास्मिक सेवाको लागि गुणस्तरीय औषधि खरिद गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	रोग नियन्त्रण तथा निदान भई स्वास्थ्य सेवा विस्तार हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• आधारभूत तथा आकास्मिक सेवाको लागि औषधिको अनुमानित

	परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, प्रदेश मातहतका अस्पताल तथा स्वास्थ्य कार्यालयहरुसंग समन्वय गरि विरामी तथा बिरामीकोदर समेतलाई आकलन गरी सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने औषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायता लिन सकिने छ । • औषधी खरिद गर्दा GMP certified वा औषधी ब्यवस्था बिभागबाट अनुमति प्राप्त कम्पनि हुनु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,आधारभूत तथा आकास्मिक सेवाका लागि स्वास्थ्य सेव बिभागले तोकेको औषधिको सूची अनुसार

१३. Lab Chemical, Reagent, Dialysis, Consumables खरिद

परिचय	Lab Chemical, Reagent, Dialysis, Consumables खरिद ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	गुणस्तरीय Lab Chemical, Reagent, Dialysis, Consumables खरिद गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	Lab Chemical, Reagent, Dialysis, Consumables आपूर्ति भई ल्याबसंचालन, X-Ray Films, Dialysis consumables, USG/ECG Papers लगायतका अन्य consumables खरिद गरि स्वास्थ्य सेवा संचालन सहज हुने।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• Lab Chemical, Reagent, Dialysis, Consumables को अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, प्रदेश मातहतका Dialysis,lab Equipment, CR/CD X-Ray, USG/ECG सेवा भएको अस्पतालसंग समन्वय गरि सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने Lab Chemical, Reagent, Dialysis, Consumables को स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा प्राविधिकको सहायता लिन सकिने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग,

	आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४

१४. सुत्केरी तथा गर्भवती आमा र विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमको लागि किशोरीहरुलाई साप्ताहिक Iron, Folic Acid and albendazole खरिद

परिचय	मधेश प्रदेशका बालबालिका, किशोर किशोरी, गर्भवती तथा सुत्केरी र अन्य प्रजनन् उमेरका महिलाहरुको पोषणका अवस्था चिन्ताजनक रहेको छ । यसलाई सुधार गर्न प्रदेश स्तरबाट मधेश प्रदेश सरकारले पोषणका विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेका छ । पोषण अवस्था सुधार गर्नको लागि पोषण सम्बन्धि बानी व्यवहार, खानपानका अस्वस्थकर शैलीलाई सुधार गर्नु पर्दछ । साथै समयमै बालबालिकाको पुरक आहार प्रदान गर्नु पर्दछ त्यकारण प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरुको सुत्केरी तथा गर्भवती आमा र विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमको लागि किशोरीहरुलाई साप्ताहिक Iron, Folic Acid and albendazole खरिद तथा वितरण ब्यवस्थापन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	सुत्केरी तथा गर्भवती आमा र विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमको लागि किशोरीहरुलाई साप्ताहिक Iron Folic Acid and albendazole लागि सामाग्री खरिद तथा वितरण गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	सुत्केरी तथा गर्भवती आमा र विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमको लागि किशोरीहरुलाई साप्ताहिक Iron, Folic Acid and albendazole खरिदहुने र कुपोषण न्यूनिकरण हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• सुत्केरी तथा गर्भवती आमा र विद्यालय स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रमको लागि किशोरीहरुलाई साप्ताहिक Iron, Folic Acid and albendazole को अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, प्रदेश मातहतका अस्पताल तथा स्वास्थ्य कार्यालयहरुसंग समन्वय गरि विरामी तथा बिरामीको दर समेतलाई आकलन गरी सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने Iron, Folic Acid and albendazole को स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को साहेता लिन सकिने छ तथा प्राविधिकबाट सहयोग लिने।

	• प्रदेशभरि भएका गर्भवती महिला, सुत्केरी तथा कुपोषित बालबालिकाहरु संख्या यकिन गरि खरिद पश्चात आवश्कता पहिचान गरी वितरण गर्ने।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	राष्ट्रिय पोषण नीति तथा रणनीति २००४, सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

१५. संक्रमितहरुको लागि हुने अवसरबादी संक्रमणको उपचारको लागि अपरझट औषधिहरु खरिद

परिचय	नेपालको संविधानले सबै नागरिकले सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चिता गरेको छ रनागरिकको आधारभुत अधिकारको रुपमा प्रत्याभुत गरेको छ तशर्त समय समयमा फैलने अवसरबादी संक्रमणको उपचारको लागि अपरझट औषधी खरिद तथा वितरण ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	अवसरबादी संक्रमणको उपचारको लागि अपरझट औषधी खरिद गरी समयमै संक्रमणको उपचार गरी संक्रमण फैलिन नदिने।
अपेक्षित प्रतिफल	अवसरबादी संक्रमणको समयमै उपचारको भई संक्रमण फैलिन नपाउने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• अवसरबादी संक्रमणको उपचारको लागिचाहिने अपरझट औषधीकोअनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपतआकलन गरी सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने अवसरबादी संक्रमणको उपचारको लागिचाहिने अपरझटऔषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायतालिन सकिने छ तथा सम्बन्धित प्राविधिकबाट सहयोग लिने।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४

१६. ASVS, ARV र Immunoglobin खरिद

परिचय	नेपालको संविधानले सबै नागरिकले सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चिता गरेको छ रनागरिकको आधारभुत अधिकारको रुपमा प्रत्याभुत गरेको छ । भूगोलका हिसावले गर्मी याममा अत्याधिक गर्मी(३८

	देखी ४२ डिग्री सेल्सीयससम्म) हुने तराई क्षेत्रमा गर्मी र वर्षातको समयमा विषालु सर्पको विगविगीनै रहन्छ । विशेष गरेर शहरी क्षेत्रभन्दा ग्रामीण क्षेत्रमा सर्पदंशबाट पीडित नागरिकहरुको बसोवास अत्याधिकरहेकोछ तर व्यवस्थित बाटोघाटो, सवारी साधनको उपलब्धता ग्रामीण क्षेत्रमा नभएको हुँदा समयमै विरामीलाईउपचार हुने ठाउँसम्म पुऱ्याउन नसकी मृत्युवरण गर्नुपरेको विगतको इतिहास छ।तशर्त जनताको सहज पहुचका लागि जिल्लाहरुमा सर्पदंश केन्द्रहरु स्थापना गरिएको छ र सर्पदंश केन्द्रहरुको लागि ASVS, ARV र Immunoglobin खरिद ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	सर्पदंश केन्द्रहरुको लागि ASVS, ARV र Immunoglobin खरिद गरी सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चिता गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	सर्पदंश केन्द्रहरुको लागि ASVS, ARV र Immunoglobin खरिद गरी सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चिताका साथैसर्पदंशबाट मृत्यू हुनेको संख्या घट्ने।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• सर्पदंश केन्द्रहरुको लागि ASVS, ARV र Immunoglobin खरिद मागको आधारमा आवश्यकता पहिचानगरि सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने औजार तथा उपकरणको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank तथा प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरणसर्पदंश केन्द्रहरुको माग बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

१७. NCD को औषधी खरिद

परिचय	नेपालको संविधानले सबै नागरिकले सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चिता गरेको छ रनागरिकको आधारभुत अधिकारको रुपमा प्रत्याभुत गरेको छ तशर्त नसर्ने रोग सम्बन्धीको औषधि खरीद ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।

उद्देश्य	नसर्ने रोगको उपचार गर्न गुणस्तरीय औषधि खरीद तथा वितरण गरी स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	सरकारले नसर्ने रोगकोलागि तोकेको औषधी समयमा आपूर्ति भई सर्वसाधारणलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• नसर्ने रोग सम्बन्धीऔषधीको अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, प्रदेश मातहतका अस्पताल तथा स्वास्थ्य कार्यालयहरुसंग समन्वय गरि विरामी तथा बिरामीकोदर तथा आपतकालीन अवस्थासमेतलाई आकलन गरी आवश्कता पहिचानगरिसार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • नसर्ने रोग सम्बन्धी औषधिहरु अनुसूची# बमोजिम हुने छ। • नसर्ने रोग सम्बन्धी औषधिहरुआवश्यकता अनुसार अनुसूची# बाहेका औषधि समेत खरिद गर्न सकिनेछ। • खरिद गरिने औषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायतालिन सकिने छ । • औषधी खरिद गर्दा GMP certified वा औषधी ब्यवस्था बिभागबाट अनुमति प्राप्त कम्पनि हुनु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,National Essential drug listभित्रकाऔषधिहरु

१८. निःशुल्क वितरणका लागि औषधी खरिद

परिचय	नेपालको संविधानले सबै नागरिकले सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चिता गरेको छ रनागरिकको आधारभुत अधिकारको रुपमा प्रत्याभुत गरेको छ तशर्थ निःशुल्क वितरण गर्ने औषधि खरीद ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	निःशुल्क वितरण गर्ने गुणस्तरीय औषधि खरीद गरी स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	सरकारले निःशुल्क वितरणका लागि तोकेको औषधी समयमा आपूर्ति भई

	सर्वसाधारणलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• निःशुल्क वितरणहुने औषधीको अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, प्रदेश मातहतका अस्पताल तथा स्वास्थ्य कार्यालयहरुसंग समन्वय गरि विरामी तथा बिरामीकोदर तथा आपतकालीन अवस्थासमेतलाई आकलन गरी आवश्कता पहिचानगरिसार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको औषधि तथा औषधिजन्य सामग्री को खरिद स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले जारि गरेको बर्गिकरण सुची अनुसार सम्पूर्ण औषधि तथा औषधिजन्य सामग्रीहरु प्रदेश अन्तर्गत का स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आवश्यक पर्ने हुदा सोहि अनुसार खरिद गरि वितरण गर्ने ब्यस्वस्था मिलाउनु पर्ने छ ।खरिद गर्नुपर्ने औषधि तथा औषधिजन्य सामग्रीहरु अनुसूची* बमोजिम हुने छ। • खरिद गरिने औषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायता लिन सकिने छ । • औषधी खरिद गर्दा GMP certified वा औषधी ब्यवस्था बिभागबाट अनुमति प्राप्त कम्पनि हुनु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,National Essential drug listभित्रकानिःशुल्क वितरण गर्ने औषधिहरु

१९. कोभिड लगायत महामारी औषधी खरिद

परिचय	कोभिड १९ लगायत महामारी औषधी खरिद ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	कोभिड १९ लगायत महामारी औषधी खरिद गरी उपचारको दायरा बढाउने।
अपेक्षित प्रतिफल	कोभिड १९ लगायत महामारीरोगको परिक्षणको दायरा बढी रोकथाम, नियन्त्रण तथा उपचार हुने।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा

सञ्चालन प्रकृया	• कोभिड १९ लगायत महामारी औषधी खरिदका लागि आवश्यकता पहिचानगरि प्रदेश स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयसंग समन्वय गरी सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम गरिने छ । • खरिद गरिने कोभिड १९ लगायत महामारी औषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि व्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank तथा प्राविधिकले बनाएको स्पेसीफिकेशन बमोजिम खरिद गर्नुपर्ने छ । • खरिद पश्चात वितरण माग तथा महामारीको प्रकोप बमोजिम गर्नुपर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,कोभिड १९ सङ्कट व्यवस्थापन अध्यादेश २०७८, इपिडेमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखाको आदेश अनुसार

२०. प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयहरुका लागि औषधी खरिद

परिचय	नेपालको संविधानमा व्यवस्था भएको-धारा५१ को ज(७) नेपालको परम्परागत चिकित्सा पद्धतिकोरुपामा रहेको आयुर्वेदिक,प्राकृतिक चिकित्सा र होमियोपेथिक लगायत स्वास्थ्य पद्धतिको संरक्षण र प्रवर्धन गर्नर नेपालको हालको स्वास्थ्य समस्यामा नसर्ने रोगको अनुपात बढ्दो भएको रत्यस्ता प्रकारका रोगहरुको रोकथाममाआयुर्वेदमा व्यवस्था भएको चिकित्साको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ ।तशर्थ प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयहरुका लागि औषधी खरिद तथा ब्यवस्थापन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयहरुका लागि औषधी खरीद गरी नेपालकोपरम्परागत चिकित्सा पद्धतिकोरुपामा रहेको आयुर्वेदिक र प्राकृतिक चिकित्सा लगायत स्वास्थ्य पद्धतिको संरक्षण र प्रवर्धन गर्दै स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयहरुबाट औषधी वितरणका लागि तोकेको औषधी समयमा आपूर्ति भई सर्वसाधारणलाई आयुर्वेदिक र प्राकृतिक चिकित्साको प्रत्यक्ष लाभ हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा

सञ्चालन प्रकृया	• आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयहरुबाटवितरण हुने औषधीकोअनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, प्रदेश मातहतका प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालयहरुसंग समन्वय गरि विरामी तथा बिरामीकोदर तथा आपतकालीन अवस्थासमेतलाई आकलन गरी आवश्कता पहिचान गरि सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गर्नुपर्ने औषधि तथा औषधिजन्य सामग्रीहरु आयुर्वेद विभागको अत्यावश्यक आयुर्वेद औषधिको सूची बमोजिम हुने छ। • औषधि खरिद गर्दा गुणस्तरीय WHO GMP certified कम्पनीको उत्पादन खरिद गर्नु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,

२१. मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि औषधी खरिद

परिचय	नेपालमा मानसिक स्वास्थ्यलाई शारीरिक स्वास्थ्यभन्दा पृथक् रुपमा हेरिन्छ जबकि नेपालको कुल जनसङ्ख्याको २५% लाई कुनै न कुनै किसिमको मनोसामाजिक समस्या भई विभिन्न अस्पतालहरुमा उपचारका लागि आउने गरेको अभिलेखहरुमा देखिन्छ ।मानसिक स्वास्थ्यलाई हेर्ने र व्यवहार गर्ने कुरामा स्पष्टता नहुँदा अनेक समस्याहरु देखापरेका छन् । सरकारको मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी स्पष्ट दृष्टिकोण नभएकाले यसलाई नियमन र व्यवस्थापन गर्ने विषयमा अन्योल छ । हामीसँग मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी उपयुक्त र यथेष्ट तथ्याङ्क नहुँदा सम्बन्धित विषयमा योजना तर्जुमा गर्न समेत अप्ठेरो परिरहेको अवस्था छ । त्यसैले मानसिक स्वास्थ्य क्षेत्रको नियमन र व्यवस्थापनका लागि मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि औषधि खरीद ब्यवस्थापनगर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धिगुणस्तरीय औषधि खरीद गरी मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि सेवा प्रदान गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि औषधि उपचार तथा वितरणका लागि तोकेको औषधी समयमा आपूर्ति भई मानसिक रोगीलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्र, जनकपुरधाम, धनुषा
सञ्चालन प्रकृया	• मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि औषधिको अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, प्रदेश मातहतका अस्पताल तथा स्वास्थ्य

	कार्यालयहरुसंग समन्वय गरि विरामी तथा बिरामीकोदर समेतलाई आकलन गरी आवश्कता पहिचानगरिसार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि औषधिको खरिद स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले जारि गरेको बर्गिकरण सुची अनुसार सम्पूर्ण औषधि प्रदेश अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्था हरुमा आवश्यक पर्ने हुदा सोहि अनुसार खरिद गरि वितरण गर्ने ब्यस्वस्था मिलाउनु पर्ने छ ।खरिद गर्नुपर्ने औषधि अनुसूची' बमोजिम हुने छ। • खरिद गरिने औषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायतालिन सकिने छ । • औषधी खरिद गर्दा GMP certified वा औषधी ब्यवस्था बिभागबाट अनुमति प्राप्त कम्पनि हुनु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४,National Essential drug listभित्रकानिःशुल्क वितरण गर्ने औषधिहरु

अनुसूची १
LIST OF FREE ESSENTIAL MEDICINE

S.N.	Medicine Name	Unit	Strength	Remarks
1	Acetylsalicylic acid(aspirin)	Tablet	75mg	
2	Adrenaline (epinephrine)	Injection	1mgin1ml	
3	Albendazole	ChewableTablets	400mg	
4	Albendazole	Suspension	200mg/5ml	
5	Driedaluminum hydroxidegel+ Magnesium hydroxide	Tablet	250mg+ 250mg	
6	Amitriptyline	Tablet	10mg	
7	Amitriptyline	Tablet	25mg	
8	Amlodipine	Tablet	5mg	
9	Amoxicillin	OralTablet	500mg	
10	Amoxicillin	Powderfororal Suspension	125mg	

11	Amoxicillin	Dispersible Tablets	125mg	
12	Amoxicillin	Dispersible Tablets	250mg	
13	Ampicillin	PowderforIV/IM Injection	250mgvial	
14	Ampicillin	PowderforIV/IM Injection	500mgvial	
15	Atropine	Injection	0.6mgin1ml ampoule	
16	Azithromycin	Tablets	250mg	
17	Azithromycin	Tablets	500mg	
18	Benzathine benzylpenicillin	Powderfor Injection	600,000IUor 1,200,000IU	
19	Calamine	Lotion	155w/v,30ml	
20	Calcium gluconate	Injection	1gmper10ml	
21	Carbamazepine	Tablets	100mg	
22	Carbamazepine	Tablets	200mg	
23	Carbamazepine	OralLiquid	100mg/5ml	
24	Cefixime	Tablets	200mg	
25	Ceftriaxone	Drypowderfor dilutioninjection	250mg/vial	
26	Ceftriaxone	Drypowderfor dilutioninjection	500mg/vial	
27	Ceftriaxone	Drypowderfor dilutioninjection	1gm/vial	
28	Cetirizine	Tablet	10mg	
29	Cetirizine	syrup	5mg/5ml	
30	Charcoal, activated	Powderinsachet	10gm	
31	Chlorhexidine(CHX)	Solution	Solution,0.2% oral50ml	
32	Chlorhexidine(CHX)	ointment	4%,5gm	
33	Ciprofloxacin	Tablets	250mg	
34	Ciprofloxacin	Tablets	500mg	
35	Ciprofloxacin	Eye/EarDrops	0.3%w/v5ml	

36	Ciprofloxacin	Eyeointment	0.3% 5gm	
37	Ciprofloxacin	Injection	200mg/100ml	
38	Clotrimazole	SkinCream	1%,25gm	
39	Clotrimazole	VaginalTablets	100mg	
40	Clotrimazole	Mouthpaint	1%w/v 15ml	
41	Cloveoil	Liquid	5ml	
42	Cloxacillin	Capsules	250mg	
43	Cloxacillin	Capsules	500mg	
	Cloxacillin	Powderfororal liquid	125mg/5ml inj. 100ml	
44	Cotrimoxazole (SMXandTMP)	Tablets	400mg+80mg	
45	Cotrimoxazole (SMXandTMP)	Tablets	800mg+160mg	
46	Cotrimoxazole (SMXandTMP)	Syrup	200mg+40mg/ 5ml, 50ml	
47	Dexamethasone	Injection	4mgin1ml vial	
48	Dextrose (glucose)	Infusion	5%-500ml	
49	Dextrose (glucose)	Solution	25%-50ml	
50	Diazepam	Injection	2mlamp(5mg/ ml)	
51	Diazepam	Tablet	5mg	
52	Diclofenac sodium	Injection	3mlampoule (25mg/ml)	
53	Diclofenac sodium	Tablet	50mg	
54	Doxycycline	Capsule	100mg	
55	Ferroussulphate andfolic acid	Tablet	60mg elementaliron plus400mcg folic acid	
56	Fluconazole	Capsule	150mg	
57	Fluoxetine	Capsule	20mg	
58	Folicacid	Tablets	5mg	
59	Furosemide	Tablet	40mg	

60	Gentamicin	Injection	(40mg/ml)/2ml	
61	GentianViolet	Aqueoussolution	1% 10ml	
62	Glimepiride	Tablet	1mg	
63	Glimepiride	Tablet	2mg	
64	Hydrocortisone	Powderfor Injection	100mginvial	
65	Hyoscine butyl bromide	Injection	20mg/ml	
66	Hyoscine butyl bromide	Tablet	10mg	
67	Ibuprofen	Tablet	200mg	
68	Ibuprofen	Tablet	400mg	
69	Ibuprofen	Syrup	100mg/5ml	
70	Lignocaine hydrochloride	Injection	2%invial	
71	Lignocaine withadrenaline 1:10,000	Injection	2%plus Adrenalin 1:10,000	
72	Losartan	Tablets	25mg	
73	Losartan	Tablets	50mg	
74	Magnesium sulphate	Injection	500mg/mlin2ml ampoule	
75	Metformin	Tablets	500mg	
76	Metformin	Tablets	1000mg	
77	Methyldopa	Tablets	250mg	
78	Metoclopramide	Tablet	10mg	
79	Metoclopramide	Solution	5mg/ml	
80	Metoclopramide	Injection	5mg/mlin2ml ampoule	
81	Metronidazole	Tablets	200mg	
82	Metronidazole	Tablets	400mg	
83	Metronidazole	OralLiquid	200mg/5ml	
84	Metronidazole	Injection	500mg/100ml	
85	Mifepristone+ Misoprosal	tablet	Combi pack includes200mg + 4(200) mcg	
86	Misoprostol	Tablets	200mcg	
87	Neomycin skin	Ointment	2% w/w	

88	Nifedipine	Tablet	10mg	
89	Nitrofurantoin	Tablet	100mg	
90	NormalSaline (NS)(0.9%)	Solution	0.9%Infusion solution,500ml	
91	OralRehydration Salts(ORS)	Powder	WHOformula sachet/lts	
92	Oxygen	Inhalation	MedicinalGas	
93	Oxymetazoline	Nasaldrops	0.025%,10ml	
94	Oxymetazoline	Nasaldrops	0.05%10ml	
95	Oxytocin	Injection	10IU/ml	
96	Paracetamol	Injection	150mg/mlin 2ml	
97	Paracetamol	Tablet	500mg	
98	Paracetamol	Syrup	125mg/ml	
99	Permethrin	Lotion	1% 100ml	
100	Permethrin	Cream	5%w/v 30gm	
101	Pheniramine	Injection	22.75mg/ml 2ml	
102	Phenobarbital	Tablet	30mg	
103	Phenobarbital	Injection	100mg/ml	
104	Povidoneiodine	Solution	5%w/v 500ml	
105	Pralidoxime sodium	Injection	500mg,20ml	
106	Prednisolone	Tablets	5mg	
107	Prednisolone	Tablets	10mg	
108	Prednisolone	Tablets	20mg	
109				
110	Pyridoxine	Tablets	10mg	
111	Ranitidine	Tablets	150mg	
112	Ranitidine	Injection	25mg/mlin2 mlampoule	
113	Ringer'sLactate (RL)	Injectable solution	500ml	
114	Risperidone	Tablets	1mg	
115	Risperidone	Tablets	2mg	

116	Salbutamol	Solution	For nebulization 1mg/ml	
117	Salbutamol	Oralliquid	2mg/5ml	
118	Salbutamol	MDI	100mcg	
119	Silver sulfadiazine	Cream	0.2%w/v15g	
120	Tetracycline	Eyeointment	1% 5gm	
121	Tinidazole	Tablets	500mg	
122	Sodiumvalproate	Tablet	200mg	
123	VitaminB complex	Tablet	Therapeutic dosea/cto DDA	
124	VitaminK1	Injection	1mg/0.5ml	
125	Zincsulphate	Dispersible Tablets	10mg(IMNCI)	
126	Zincsulphate	Dispersible Tablets	20mg(IMNCI)	

S.N.	Surgical Items Name	Unit	Strength	Remarks
1	AbsorbentCotton	Roll	Net400g	
2	AdhesiveTape	Rolls	4"	
3	Bandage	Than	18m*90cm	
4	Catgut	Pkt	catgut2.0	
5	ChlorinePowder	Pkt	200gm/sachet	
6	Condom(Male)	Pkt		
7	Disposablesyringes	Pcs	3ml,5ml	
8	Gauze	Than	18m*90cm	
9	I and D Set	Pkt		
10	IV Cannula	Pcs	18/20/24gaz	
11	IV Set	Pcs	Different Size	
12	Phenol	Bottles	500ml	
13	Rectified Spirit	Bottle	500ml	
14	Rubber Catheter	Pcs	Different Size	

15	Silk	Pkt	Silk 2.0	
16	Surgical Blade	Pcs	Different Size	
17	Surgical Gloves (Disposal)	Pairs	6.5/7	
18	Suture Set	Pkt		

अनुसूची २

LIST OF NCD MEDICINE

S.N.	Medicine Name	Strength	Unit	Remarks
1	Tab Atorvastatin 5, 10 mg	5mg/10mg	Tab	
2	Tab Enalapril	5mg	Tab	
3	Tab.Hydrochlorothiazide	25mg	Tab	
4	DPI Device	set	Set	
5	Salbutamol (DPI)	200mcg	Rota cap	
6	Inhaler Budesonide	100mcg	Rota cap	
7	Inhaler Budesonide	200mcg	Rota cap	
8	Tab Atenolol	50mg	Tab	
9	Tab Amlodipine	5mg	Tab	
10	Tab Digoxin	0.25mg	Tab	
11	Tab Metformin	500mg	Tab	
12	Tab Metformin	850mg	Tab	
13	Tab Metformin	1 gm	Tab	
14	Tab Enalapril	2.5mg	Tab	
15	Tab Glimepiride	1mg	Tab	
16	Tab Glimepiride	2mg	Tab	
17	Tab.salbutamol	4mg	Tab	
18	Amlodipine+Atenolol	5mg+50mg	Tab	
19	Metformin +Glimepiride	500mg+1mg	Tab	
20	Metformin +Glimepiride	500mg+2mg	Tab	
21	Metformin +Glimepiride	1000mg+1mg	Tab	
22	Metformin +Glimepiride	1000mg+2mg	Tab	
23	Salbutamol Respules	2.5 mg	Respule	
24	Salbutamol Oral Liquid	2mg/5ml	Bottle	
25	Telmisartan	40 mg	Tab	
26	Losartan 25, 50 mg	25mg/ 50 mg	Tab	
27	Tiotropium Inhaler	18mcg	Rota cap	

अनुसूची ३

<u>अत्यावश्यक आयुर्वेद सूची</u>

१) अविपत्तिकर चूर्ण
२)हिंग्वाष्टक चूर्ण
३)महायोगराज गुगुल
४)महानारायण तेल
५) सितोपलादि चूर्ण
६)टंकन भष्म
७)पूष्यानुग चूर्ण
८)वालामृत्
९)मृगमदासव
१०)सर्पगन्धा घन वटी
११)निम्वादि चूर्ण
१२)गन्धक रसायन
१३)खदिरादि वटि
१४)षडविन्दू तेल
१५)योगराज गुगुल
१६)महासुदर्शन चूर्ण
१७)महाशंख वटि
१८)विल्वादि चूर्ण
१९)जात्यादि तेल
२०)कैशोर गुगुल
२१)चन्द्रप्रभावटि
२२)त्रिफला चूर्ण
२३)अश्वगन्धा चूर्ण

प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र अन्तर्गतका क्रियाकलापहरु

१. एनेस्थेसिया सहायक (लामो अवधि) तालिम

२ .क .मिनिल्याप तालिम

२ .ख .भ्यासेक्टोमी तालिम

३. जलवायू परिवर्तन र स्वास्थ्यमा असर

४. अपरेसन थिएटर तथा प्रविधि व्यवस्थापन ९इत्त०तालिम

५. Mid Level Practicum (MLP) तालिम

६ .दुर्गम स्थानमाकार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुको लागि ट्रमा केयर तालिम

७ .नर्सिंग कर्मचारीहरुलाई ग्रामिण Ultrasound तालिम

८ .स्वास्थ्यकर्मीका लागि परिवार नियोजन तथा परामर्श सेवा तालिम

९ .IUCD तालिम

१० . Implant तालिम

११ .चिकित्सक तथा नर्सिङ स्टाफलाई सुरक्षित गर्भपनत सेवा तालिम

१२ .मेडिकल अधिकृतहरुलाई मेडिकोलिगल तालिम

१३ .आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीहरुका लागि सेवाकालिन मिड लेबल तालिम

१४ .नर्सिङ स्टाफका लागि दक्ष प्रशुतिकर्मी सेवा तालिम

१५. आई.एम.एन.सी.आई. (नवजात शिशु तथा बाल स्वास्थ्य) तालिम

१६ .स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन तालिम

१७ .क .ICU तालिम

१७. ख .NICU तालिम

१८. स्वास्थ्यकर्मीका लागि आँखा, नाक, कान, घाँटी तथा ओरल हेल्थ तालिम

१९. सूर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण सम्बन्धी MPOWER तालिम

२० .CEONC/BEONC र परिवार नियोजन Onsite Coaching Mentoring को लागि MTOT तालिम (Mentor Development Training)

२१. क्लिनिकल ट्रेनिङ स्किल (CTS) तालिम

२२. पाठेघरको मुखको Cancer को परिचानतथा रोकथाम तालिम

२३ .किशोरकिशोरी यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धि तालिम

२४. मेडिकल अधिकृत र स्वाथ्यकर्मीहरुको लागि STI Management तालिम

२५ .मेडिकल अधिकृतहरुको लागि Opportunistic Infection (OI) Management तालिम

२६ .स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम

२७. स्वास्थ्य संस्था क्षमता अभिवृद्धि तालिम

२८ . नसर्ने रोग नियन्त्रण सम्बन्धि (पेन प्याकेज) प्रशिक्षक/प्रशिक्षण

२९ .स्वास्थ्कर्मीहरुलाई लैगिक हिंसामा स्वास्थयको भुमिका सम्विन्धि तालिम

३०. अनमी, स्टाफ नर्स र चिकित्सकका लागि दक्ष प्रसुति सेवा तालिम

३१ .Advance SBA तालिम

३२. चिकित्सक र स्वास्थ्यकर्मीका लागि मानसिक स्वास्थ्य प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम

३३ .Infection Prevention TOT and Basic तालिम

३४ .स्वास्थ्य जिवनशैली तथा योग सम्बन्धि तालिम

३५ .Geriactic Nursing सम्बन्धि तालिम

अनुसूची १

१. एनेस्थेसिया सहायक (लामो अवधि) तालिम

परिचय	परिचय जटिल प्रसुती सेवाको व्यवस्थापन अन्तर्गत शल्यकृया प्रमुख उपाय हो । शल्यकृया गर्नु अघि विरामीलाई विशेष प्रकारले लठ् याउन वा वेहोस पार्न एनेस्थेसिया विशेषज्ञको आवश्यकता हुन्छ । हाल यस प्रदेशमा एनेस्थेसिया विशेषज्ञको ठूलो अभाव रहेको छ । विभिन्न तहका अस्पतालमा यस विषयको विज्ञको अभाव भएको अवस्थामा ऋभ्इल्क्ृ सेवाको प्रभावकारी विस्तार एवं व्यवस्थापन गर्न मध्यमस्तरीय जनशक्ति उत्पादन गरी एनेस्थेसिया विशेषज्ञको अभावलाई आपूर्ति गर्न एनेस्थेसिया सहायक तालीम चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (NAMS) सँग समन्वय गरी संचालन गरिन्छ । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।
उद्देश्य	जटिल प्रसुतीको शल्यक्रिया गर्नु अघि विरामीलाई विशेष प्रकारको औषधी (एनेस्थेसीया) प्रयोग गरि लठ्याउने वा वेहोस पारी सुरक्षित प्रसुती सेवामा सहयोग पुर्याउन दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	शल्यक्रियाका लागि आवश्यक मध्यमस्तरीय जनशक्ति (एनेस्थेसीया एसिस्टेन्ट) उत्पादन भई एनेस्थेसिया विशेषज्ञको अभावलाई आपूर्ति गर्न सहयोग पुगेको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालन प्रकृया	**सहभागी छनौटको मापदण्ड** सम्वन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका र नेपाल सरकारको स्थायी सेवामा कम्तिमा ३ वर्ष सेवा अवधि पुरा गरेका हाल कार्यरत रहेका तथा तोकिएको स्थानमा CEONC सेवा प्रदान गर्न इच्छुक सामान्य चिकित्सामा प्रमाणपत्र तह उत्तिर्ण हेल्थ असिस्टेन्ट वा नर्सिङ्ग विषयमा प्रमाणपत्र/स्नातक तह उत्तिर्ण नर्सिङ्ग स्टाफहरुको लागि यो तालीम प्रदान गरिने छ । तालीममा सहभागी हुन ईच्छुक उम्मेदवारले प्रवेश परीक्षा अगावै नेपाल सरकारको पूर्वस्वीकृती पत्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ । प्रवेश परिक्षा उत्तीर्ण भएको उम्मेदवारहरुलाई मात्र तालीमको लागी छनोट गरिनेछ । **प्रशिक्षकको मापदण्ड** पोष्ट ग्रेजुयट ईन एनेस्थेसिया एण्ड ईमरजेन्सी मेडिसिन (MD in Anesthesia) तथा पोष्ट ग्रेजुयट डिप्लोमा ईन एनेस्थेसिया (PG Diploma in Anesthesia) डिग्री हासिल गरी सम्वन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका चिकित्सक तथा केन्द्रको तालीम प्रशिक्षक सूचिमा सूचिकृत चिकित्सक यो तालीमको प्रशिक्षक हुनेछन । **कार्य सञ्चालन विधि**

	कार्यालयले तोकेको कर्मचारीले विनियोजित बजेटको परिधिमा रही खर्चको बाँडफाँड टिप्पणी निर्देशकबाट स्विकृत गराउनु पर्दछ । केन्द्रबाट चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठानसँग समयमा नै समन्वय गर्नुपर्दछ । मापदण्ड अनुसारको सहभागी तथा प्रशिक्षकहरुको व्यवस्थापन गरी कार्यक्रम सञ्चालन तथा नियमानुसार समयमा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ । माथि जुनसुकै कुरा लेखिएता पनि उपरोक्त तालिमको लागि मधेश स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठानसंग समन्वय गरी संचालन गर्न प्राथमिकता दिनु पर्ने छ/
बजेट बाँडफाँड	**वित्तिय व्यवस्थापन** रा.स्वा.ता.के. र चि.वि.रा.प्र.वा सम्बन्धित संस्था वीच भएको सम्झौता अनुसार एकमुष्ट रकम **सम्बन्धित संस्थालाई** लाई प्रदान गरिने छ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२. क. **मिनिल्याप तालिम**

परिचय	यो दक्षतामा आधारित तालीम चिकित्सक तथा नर्सहरुकोलागि सेवाग्राहीहरुलाई स्वैच्छिक रुपमा परिवार नियोजनको स्थायी विधि मिनिल्याप (लोकल एनेस्थेसिया दिएर) को गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सक्षम वनाउनको लागि तयार गरिएको दक्षतामा आधारित तालिम हो । यो तालीम मिनिल्याप सेवा (कम्तिमा हप्तामा एक दिन) प्रदान गरिरहेका स्वास्थ्य संस्था वा तालीम पश्चात तुरुन्तै सेवा दिन सक्ने स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत चिकित्सक तथा नर्सको लागि प्रदान गरिन्छ । यस तालीम अवधिमा, क्लिनिकल अभ्यासकोलागि पर्याप्त मात्रामा सेवाग्राहीहरु आउने संस्था हुनुपर्दछ र क्लिनिकल अभ्यासका सवै चरणहरु तालीम प्राप्त सुपरिवेक्षक वा क्लिनिकल कोचको उपस्थितिमा पुरा गर्नपर्दछ ।
उद्देश्य	उच्च गुणस्तरको मिनिल्याप सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी मिनिल्याप सेवा प्रदायक तयार गर्ने यो तालिमको उद्देश्य रहेको छ ।
अपेक्षितप्रतिफल	उच्च गुणस्तरको मिनिल्याप सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी मिनिल्याप सेवा प्रदायक तयार
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालन प्रकृया	**अवधिः** १२ दिन **सहभागी संख्याः** ४ जना एक पटक (ब्याच) मा (२ जना चिकित्सक र २ जना नर्स) **प्रशिक्षकः** २ जना हरेक ब्याचमा १:२ को अनुपातमा (१ जना तालीम प्राप्त चिकित्सक र १ जना तालीम प्राप्त नर्स) **सहभागि छनौटका आधारः** • नेपाल मेडिकल काउन्सिलमा दर्ता भएको चिकित्सक र नेपाल नर्सिङ

	काउन्सिलमा दर्ता भएको नर्स हुनु पर्ने, ● स्थायी कर्मचारी परिक्षणकालमा भएमा तालिमको लागि योग्य नहुने, ● यो तालीम पहिले नलिएको हुनु पर्ने, ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्न प्रतिवद्ध हुनु पर्ने, ● कर्मचारी कार्यरत स्वास्थ्य संस्थामा पर्याप्त मात्रामा सेवाग्राहीहरु आउने (कम्तिमा ३ देखि ४ जना प्रति दिन वा हप्तामा एक दिन परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्ने) हुनुपर्दछ । ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्नको लागि योग्य र तयार संस्था (मुल्याङन पश्चात) हुनुपर्दछ । ● उक्तस ेवा दिनको लागि त्यहाँ अरु सेवा प्रदायकहरु छैनन भने त्यस्तो संस्थालाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** ● क्लिनिकल तालीम सिप भएको हुनु पर्ने, ● मिनिल्याप तालीम लिएको प्रमाणपत्र प्राप्त सेवा प्रदायक (चिकित्सक र नर्स) हुनु पर्ने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** ● मिनिल्याप सेवा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक सीपका सम्पूर्ण चरणहरु पुरा गरेको र सैद्धान्तिक ज्ञानमा कम्तिमा ८५ प्रतिशत अंक ल्याएको सहभागी हुनु पर्ने, ● सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** ● कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	● कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२. ख. **भ्यासेक्टोमी तालिम**

परिचय	यो तालीम चिकित्सकहरुको लागि सेवाग्राहीहरुलाई स्वैच्छिक रुपमा परिवार नियोजनको

	स्थायी विधि ीयअर्बा ब्लबभकतजभकष्ब दिएर गरिने भ्यासेक्टोमीको गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सक्षम वनाउनको लागि तयार गरिएको दक्षतामा आधारित तालिम हो । यो तालीम भ्यासेक्टोमी सेवा (कम्तिमा हप्तामा एक दिन) प्रदान गरिरहेका स्वास्थ्य संस्था वा तालीम पश्चात तुरुन्तै सेवा दिन सक्ने स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत चिकित्सकको लागि प्रदान गरिन्छ । यस तालीम अवधिमा क्लिनिकल अभ्यासकोलागि पर्याप्त मात्रामा सेवाग्राहीहरु आउने संस्था हुनु पर्दछ र क्लिनिकल अभ्यासका सबै चरणहरु तालीम प्राप्त सुपरिवेक्षक वा क्लिनिकल कोचको उपस्थितिमा पुरा गर्नुपर्दछ ।
उद्देश्य	उच्च गुणस्तरको भ्यासेक्टोमि सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी भ्यासेक्टोमि सेवा प्रदायक तयार गर्ने यो तालिमको उद्देश्य रहेको छ ।
अपेक्षितप्रतिफल	उच्च गुणस्तरको भ्यासेक्टोमि सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी भ्यासेक्टोमि सेवा प्रदायक तयार
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालन प्रकृया	**अवधिः** १२ दिन **सहभागी संख्याः** २ जना चिकित्सक एक पटक (ब्याच) **प्रशिक्षकः** १ जना हरेक ब्याचमा १:२ को अनुपातमा (१ जना तालीम प्राप्त चिकित्सक) **सहभागि छनौटका आधारः** ● नेपाल मेडिकल काउन्सिलमा दर्ता भएको चिकित्सक हुनु पर्ने, ● स्थायी कर्मचारी परिक्षणकालमा भएमा तालिमको लागि योग्य नहुने, ● यो तालीम पहिले नलिएको हुनु पर्ने, ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्न प्रतिवद्ध हुनु पर्ने, ● कर्मचारी कार्यरत स्वास्थ्य संस्थामा पर्याप्त मात्रामा सेवाग्राहीहरु आउने (कम्तिमा ३ देखि ४ जना प्रति दिन वा हप्तामा एक दिन परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्ने) हुनुपर्दछ । ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्नको लागि योग्य र तयार संस्था (मुल्याङन पश्चात) हुनुपर्दछ । ● उक्त सेवा दिनको लागि त्यहाँ अरु सेवा प्रदायकहरु छैनन भने त्यस्तो संस्थालाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** ● क्लिनिकल तालीम सिप भएको हुनु पर्ने, ● भ्यासेक्टोमी तालीम लिएको प्रमाणपत्र प्राप्त सेवा प्रदायक (चिकित्सक) हुनु पर्ने **प्रमाणपत्र प्रदानः** ● भ्यासेक्टोमी सेवा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक सीपका सम्पूर्ण चरणहरु पुरा गरेको र सैद्धान्तिक ज्ञानमा कम्तिमा ८५ प्रतिशत अंक ल्याएको सहभागी हुनु पर्ने, ● सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । ● कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	● कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा

	अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

३. जलवायू परिवर्तन र स्वास्थ्यमा असर

परिचय	विश्वव्यापी जलवायु परिवर्तनले जनस्वास्थ्यमा उल्लेखनीय प्रभाव पारेको र यसको कारणले बढ्दो जनस्वास्थ्य समस्याहरु देखा पर्न शुरु भएको विभिन्न अध्ययनहरुले देखाएको छ । जलवायु परिवर्तनले गर्दा स्वास्थ्यमा पारेको प्रभाव र यसबाट हुने जोखीम न्युनिकरणको लागी विभिन्न उपायहरु अवलम्बन गर्ने क्रममा सबै तहका स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरुमा यो विषयको चेतनामा कमी देखिएको र स्वास्थ्यमा पार्ने जोखीमलाई कसरी घटाउन सकिन्छ भनि उपायहरु अवलम्बन गर्न गराउन र सर्वसाधारणहरुलाई यो विषय समेत जानकारी गराई स्वास्थ्य समस्याहरुको उचित संवोधन गर्न यो तालीम राखिएको हो । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।
उद्देश्य	स्वास्थ्य सेवा प्रदायक एवं सरोकारवालालाई जलवायु परिर्वतनको आधारभुत अवधारणा स्पष्ट पार्न, मानवीय स्वास्थ्यमा परेको विशेष प्रभावलाई व्याख्या गर्न, जलवायु परिवर्तनले पार्ने स्वास्थ्य जोखिम न्युनिकरणका उपायहरु अवलम्बन गर्न सक्षम बनाउने ।
अपेक्षितप्रतिफल	तालीमका सहभागीले जलवायु परिर्वतन र स्वास्थ्यमा प्रभाव विशेषगरि स्वास्थ्य संवेदनशील रोगका मुख्य अवधारणा, अवयव र तत्वको विषयमा जानकार भई यी प्रभावको न्युनिकरण लागि अत्यावश्यक क्रियाकलापहरुको विकास गरी प्रयोग गर्न सक्नेछन ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालन प्रकृया	**सहभागी छनौटको मापदण्ड** सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका सेवा प्रदायक स्वास्थ्यकर्मीहरु वा निती निमार्ण तहमा कार्यरत विज्ञहरु वा व्यवस्थापन तहमा रहेका कर्मचारीहरुलाई यस तालीममा समावेश गराईने छ । **प्रशिक्षकको मापदण्ड** जलवायु परिर्वतन र स्वास्थ्यमा पर्ने प्रभाव सम्बन्धि प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम लिएका वा सम्वन्धित विषयका विज्ञ यो तालीमको प्रशिक्षक हुनेछन । **कार्य सञ्चालन विधि** कार्यालयले तोकेको कर्मचारीले चौमासिक लक्ष्य तथा विनियोजित बजेटको परिधिमा रही खर्चको बाँडफाँड टिप्पणी निर्देशकबाट स्वीकृत गराउनू पर्नेछ । आवश्यक निकायसँग समन्वय गरी मापदण्ड अनुसारको सहभागी छनोट गरी प्रशिक्षकहरुको व्यवस्थापन गरी कार्यक्रम सञ्चालन तथा नियमानुसार समयमा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य

	रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

४. **अपरेसन** थिएटर **तथा प्रविधि व्यवस्थापन (OTTM) तालिम**

परिचय	चिकित्सकलाई शल्यक्रियामा सहयोग गर्ने नर्सिङ स्टाफ Operation Theater Technique and Management (OTTM) विषयमा आवश्यक ज्ञान र सीपको विकास गर्न यस यो तालीम कार्यक्रम राखिएको हो । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-**१** मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।
उद्देश्य	अस्पतालमा शल्यक्रिया कार्यमा संलग्न चिकित्सकलाई सहयोग गर्न नर्सिङ स्टाफलाई शल्यक्रिया सफल बनाउन आवश्यक ज्ञान तथा सीपमा थप दक्षता हासिल गरी गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सक्षम बनाउनु ।
अपेक्षितप्रतिफल	अस्पतालमा शल्यक्रिया कार्यमा संलग्न चिकित्सकलाई सहयोग गर्न नर्सिङ स्टाफलाई शल्यक्रियामा सक्षम बनाउन आवश्यक ज्ञान र सीप हासिल भएका दक्ष जनशक्तिको विकास हुने छ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**सहभागीको मापदण्ड** सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको, सरकारी अस्पतालको शल्यक्रिया कार्यमा संलग्न नर्सिङ स्टाफ (नर्सिङ्ग विषयमा प्रविणता प्रमाणपत्र वा सो भन्दा माथिको शैक्षिक योग्यता भएको) यो तालीममा सहभागी हुन योग्य हुनेछन् । **प्रशिक्षकको मापदण्ड** सम्बन्धित काउन्सीलमा दर्ता भएका विषय विशेषज्ञ चिकित्सक वा Operation Theater व्यवस्थापन र CTS तालीम प्राप्त गरी राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्रको प्रशिक्षकको सूचीमा सूचिकृत भएका चिकित्सक वा अधिकृत स्तरका नर्सिङ्ग स्टाफ यो तालिमको प्रशिक्षक हुनेछन । **कार्य सञ्चालन विधि** कार्यालयले तोकेको कर्मचारीले चौमासिक लक्ष्य तथा विनियोजित बजेटको परिधिमा रही खर्चको बाँडफाँड टिप्पणी निर्देशकबाट स्वीकृत गराई सरोकारवालाहरुको सहभागितामा मापदण्ड अनुसारको सहभागी तथा प्रशिक्षकहरुको व्यवस्थापन गरी कार्यक्रम सञ्चालन तथा नियमानुसार समयमा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य

	रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	**वित्तिय व्यवस्थापन** कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

५. Mid Level Practicum (MLP) तालिम

परिचय	यो अस्पतालमा संचालन गरिने ६० दिनको क्लिनिकल तालीम हेल्थ असिष्टेण्ट र अहेवहरुको लागि तयार गरिएको हो । यो पनि क्षमतमा आधारीत तालीम हो र देशका विभिन्न ठा'उहरुमा रहेका MLP Training Site हरुले संचालन गर्दछन । यो तालीममा सहभागीताको लागि सहभागीहरुलाई उनीहरु कार्यरत स्वास्थ्य संस्था (स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रअस्पताल र प्रदेश अस्पताल) वाट MLP Training Site मा वोलाई तालिम दिइन्छ । MLP तालिममा क्लिनिकल मेडिसिनको आधारभूत कुराहरु समाबेश गरिन्छ . जसमा History taking, Physical examination, Infection Prevention and patient education), Emergency obstetric first aid, Top 20 problem -problem based commonly presenting medical and surgical problems prevailing in their work place discussed with the use of more than 200 case studies_, Top 10 procedure -Basic clinical procedures practiced in the model and real patient using check lists_ and Top chronic problems -Chronic problems discussed based on Package of Essential Non-communicable disease and Mental health पर्दछन ।
उद्देश्य	मध्यमस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदायकले history taking, physical examination, emergency obstetric first aid, मुख्य २० वटा common problems, मुख्य १० वटा procedure तथा मुख्य chronic problems को बारेमा थाहा पाई बिरामीमा अभ्यास गर्न क्लिनिकल सीप अभिवृद्धि गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	क्लिनिकल सीप अभिवृद्धि
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधि** :६० दिन **सहभागी संख्याः** ८-१२ जना सहभागिहरु **प्रशिक्षकः** ४ जना (प्रशिक्षक सहभागी १:३ अनुपातमा हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** ● स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नमा अनुभवी हुनु पर्ने, ● स्थायी सेवामा प्रवेश गरेको कम्तिमा २ वर्ष पुगेका हेल्थ असिष्टेण्ट र अहेवहरु हुनु पर्ने, ● तालीममा सहभागीताको लागि प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रको अनुरोधमा स्वास्थ्य कार्यालय वा पालिकाले सहभागिहरु छनोट गरि MLP Training Site मा

	पठाउने । **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • MLP Training Site भएका अस्पतालमा कार्यरत CTS MLP Training तथा PTS -Primary Trauma Care) तालिम लिएका मेडिकल अफिसर, हे.अ. र स्टाफ नर्स यो तालीममा प्रशिक्षक हुन सक्दछन । • पाठ्यक्रम भित्रको कुनै बिषय गेष्ट प्रशिक्षकलाई पनि दिन सकिने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रम शिर्षक अनुसार उपलब्धबजेट को परिधि भित्र रही प्रदेश खर्च मापदण्ड २०७५, सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३, नियमावली, विभिन्न तालिम संग सम्वन्धित मापदण्डहरु को अधारमा प्रचलित नियमानुसार बाडफाड गर्नु पर्नेछ
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

६. दुर्गम स्थानमाकार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुको लागि ट्रमा केयर तालिम

परिचय	बढ्दो शहरीकरण र घना आवादी, शहरकेन्द्रीत जनसंख्याको चाप, बढदो सवारी साधन र राजमार्ग आसपास आवादीको विस्तारीकरणले गर्दा सवारी साधनको खरिद तथा प्रयोग द्रुत गतिमा बढेको छ । यसले गर्दा शहर तथा राजमार्ग केन्द्रित ठुला बजारहरुमा प्रत्येक दिन सडक दुर्घटनाहरु भइरहेका छन । साँघुरा र खाल्डा खुल्टी परेका सडक तथा सवारी चालक एवं यात्रुद्वारा उचित ट्राफिक नियमको पालना नगर्दा सडक दुर्घटनाहरु दिनानुदिन बढिरहेको र यात्रुहरुले दुर्घटनामा परि अंगभंग वा ज्यान गुमाउनु परेको छ । ठुला चाडपर्वको समयमा विभिन्न सडकमा ठुला ठुला दुर्घटनाबाट चालक तथा यात्रु दुवै गम्भिर घाईते हुने र मृत्यु समेत हुने गरेको छ । सडक दुर्घटनामा घाईतेहरुको तुरुन्तै उद्वार एव उपचार गर्न सकिएको खण्डमा दीर्घकालीन रुपमा शारीरिक अशक्तता मात्र होईन की मृत्यु समेतलाई न्युनिकरण गर्न सकिन्छ । तर उपचारमा सग्लंन हुने स्वास्थ्यकर्मी, नर्सिङ्ग स्टाफ र चिकित्सकहरुको सडक दुर्घटना र सुरक्षा व्यवस्थापन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्वी गर्न नसकिएको कारणले घाईतेहरुको प्रभावकारी उपचार तथा सुरक्षा व्यवस्थापन हुन सकेको छैन । यसै समस्यालाई सम्वोधन गर्न चालु आ.ब.मा आधारभुत सडक दुर्घटना तथा सुरक्षा व्यवस्थापन तालीम राखिएको हो । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-४ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।
उद्देश्य	घाईतेहरुको शारीरिक चोटपटकको जाँच पड्ताल र प्रारम्भिक उपचार व्यवस्थापन, दुर्घटना स्थलबाट घाईतेहरुलाई सुरक्षित उपचारस्थल सम्म पुऱ्याउने, निश्चित स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने, आधारभुत जिवन सुरक्षा विधिको प्रयोग र घाईते र सरोकारवाला निकायसँग उचित संवाद संचार गर्ने गराउने क्षमता अभिवृद्वी गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	यो तालीम पश्चात सहभागीहरुको दुर्घटना स्थलमा घाईतेहरुको उपचार, व्यवस्थापन, सुरक्षा र जटिल प्रकारको शारीरिक चोटपटकका लागी विशेषज्ञ अस्पतालमा प्रेषण गर्ने विधि र क्षमतामा अभिवृद्वी भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालन प्रकृया	**सहभागीको मापदण्ड**

	सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका सेवा प्रदायक चिकित्सक, नर्सिङ्ग स्टाफ र पारामेडिक्स यस तालीममा सहभागी हुनेछन । **कार्य सञ्चालन विधि** कार्यालयले तोकेको कर्मचारीले चौमासिक लक्ष्य तथा विनियोजित बजेटको परिधिमा रही खर्चको बाँडफाँड टिप्पणी निर्देशकबाट स्वीकृत गराई सरोकारवालाहरुको सहभागितामा मापदण्ड अनुसारको सहभागी तथा प्रशिक्षकहरुको व्यवस्थापन गरी कार्यक्रम सञ्चालन तथा नियमानुसार समयमा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले प्रतिबेदन तयार गरी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा २१ दिनभित्र अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

७. नर्सिग कर्मचारीहरुलाई ग्रामिण Ultrasound तालिम

परिचय	दूर्गम तथा भौगोलिक विकट क्षेत्रमा बसोबास गर्ने गर्भवती महिलाहरुको गर्भ सम्बन्धि जटिलताहरुलाई समयमै पत्ता लगाई उचित व्यवस्थापन गर्नका लागि यो कार्यक्रम राखिएको छ । भौगोलिक विकट क्षेत्रमा रहेका गर्भवती महिलाहरुको पहुँचमा यो प्रविधि पुर्‍याउन सके उनीहरुमा रहेका जटिलता समयमै पहिचान र व्यवस्थापन गरी गर्भवती महिलाको स्वास्थ्यमा सुधार एवं मातृ तथा नवशिशु मृत्युलाई कम गर्न सकिन्छ । यसै अवधारण अनुसार दूर्गम तथा भौगोलिक विकट क्षेत्रमा कार्यरत स्टाफ नर्सहरुलाई गर्भवती महिलाहरुको Portable Ultrasound Machine द्वारा गर्भको Scanning गर्न सक्षम बनाउन तालीम कार्यक्रम राखिएको छ । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।
उद्देश्य	दूर्गम तथा भौगोलिक विकट क्षेत्रका स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत नर्सहरुले Portable Ultrasound Machine द्वारा गर्भको Scan गरी जटिलताको समयमै पहिचान गरी सम्बन्धित संस्थामा प्रेषण गर्न सक्षम बनाउने ।
अपेक्षितप्रतिफल	गर्भवती महिलाको Portable Ultrasound Machine द्वारा गर्भको Scanning गर्न सक्षम जनशक्ति तयार भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**सहभागीको मापदण्ड** मधेश प्रदेशका दूर्गम तथा भौगोलिक विकट क्षेत्रमा कार्यरत एस.बि.ए. तालीम प्राप्त गरेका र यो तालीम पश्चात सोही क्षेत्रमा बसी कम्तिमा २ बर्ष सेवा गर्न ईच्छुक स्टाफ नर्सलाई सहभागीको रुपमा छनौट गरिनेछ । यसमा आयुर्वेद चिकित्सक वा स्वास्थ्यकर्मीलाई आवश्यकता र औचित्यको आधारमा सहभागी गराउन सकिने छ /

	प्रशिक्षकको मापदण्ड सम्बन्धित काउन्सीलमा दर्ता भएका रेडियोलोजी विषयमा स्नाकोत्तर उपलव्धी प्राप्त गरेका चिकित्सक वा CTS का साथै Portable Ultrasound Machine सम्बन्धि तालीम लिई यस केन्द्रको प्रशिक्षकको सूचीमा सूचिकृत चिकित्सक यो तालीममा प्रशिक्षक हुन सक्नेछन् । प्रशिक्षण केन्द्रको लागि यथासम्भव मधेश स्वास्थ्य विज्ञान लगायत प्रादेशिक अस्पतालहरुलाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्छ । **कार्य सञ्चालन विधि** कार्यालयले तोकेको कर्मचारीले चौमासिक लक्ष्य तथा विनियोजित बजेटको परिधिमा रही खर्चको बाँडफाँड टिप्पणी निर्देशकबाट स्वीकृत गराई सरोकारवालाहरुको सहभागितामा मापदण्ड अनुसारको सहभागी तथा प्रशिक्षकहरुको व्यवस्थापन गरी कार्यक्रम सञ्चालन तथा नियमानुसार समयमा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा २१ दिनभित्र तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

८. स्वास्थ्यकर्मीका लागि परिवार नियोजन तथा परामर्श सेवा तालिम

परिचय	यो तालीम विशेष गरी नर्सिङ स्टाफ (अ.न.मि., स्टाफ नर्स) तथा प्यारामेडिकल स्टाफ (अ.हे.व., सि.अ.हे.व, हे.अ.) हरुका लागि सेवाग्राहीहरुलाई परामर्श गर्ने तथा स्वैच्छिक रुपमा परिवार नियोजनका साधन तथा विधिहरु (विशेष गरी कण्डम, पिल्स र डिपोप्रोभेरा) प्रदान गर्न सक्षम वनाउनको लागि तयार गरिएको दक्षतामा आधारित तालिम हो । यो तालीम परिवार नियोजन सेवा (कम्तिमा हप्तामा एक दिन) प्रदान गरिरहेका स्वास्थ्य संस्था वा तालीम पश्चात तुरुन्तै सेवा दिन सक्ने संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको लागि प्रदान गरिन्छ ।
उद्देश्य	परिवार नियोजन (विशेष गरी कण्डम, पिल्स र डिपो प्रोभेरा) परामर्श तथा सेवा प्रदान गर्न सक्षम तथा आत्मविश्वासी परिवार नियोजन परामर्शकर्ता तथा परिवार नियोजन सेवा प्रदायक तयार गर्ने यो तालिमको उद्देश्य रहेको छ ।
अपेक्षितप्रतिफल	परिवार नियोजन परामर्शकर्ता तथा परिवार नियोजन सेवा प्रदायक तयार गर्ने
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** ८ दिन

	सहभागी संख्या: एक ब्याचमा १२-१६ जना **प्रशिक्षक:** ४ जना (कम्तिमा १:३ अनुपातमा र ३ जना क्लिनिकल र १ जना स्वास्थ्य शिक्षा र जनस्वास्थ्य) **सहभागि छनौटका आधार :** ● नर्सिङ स्टाफ (अ.न.मि., स्टाफ नर्स) तथा प्यारामेडिकल स्टाफ (अ.हे.व., सि.अ.हे.व, हे.अ. र फोकल पर्सन) हुनु पर्ने, ● सम्वन्धित परिषदमा नाम दर्ता भएको हुनु पर्ने, ● स्थायी कर्मचारी परिक्षणकालमा भएमा तालिमको लागि योग्य नहुने, ● यो तालीम पहिले नलिएको हुनु पर्ने, ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्न प्रतिवद्ध हुनु पर्ने । ● कर्मचारी कार्यरत स्वास्थ्य संस्थामा पर्याप्त मात्रामा सेवाग्राहीहरु आउने (कम्तिमा ३ देखि ४ जना प्रति दिन वा हप्तामा एक दिन परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्ने) हुनुपर्दछ । ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्नको लागि योग्य र तयार संस्था (मुल्याङ्कन पश्चात) हुनुपर्दछ । ● उक्त सेवा दिनको लागि त्यहाँ अरु सेवा प्रदायकहरु छैनन भने त्यस्तो संस्थालाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधार :** ● क्लिनिकल तालीम सीप भएको र कोफ काउन्सिलिङ तालीम लिएको (मेअ र न अ र हेअ र स्टाफ नर्स), ● कोफ काउन्सिलिङ तालीम लिएको जनस्वास्थ्य, नर्सिङ, स्वास्थ्य शिक्षा विधाका प्रशिक्षक हुन सक्दछन । **प्रमाणपत्र प्रदान :** ● सहभागिहरुले सैद्धान्तिक ज्ञानमा ८५ प्रतिशत अंक ल्याएको र आवश्यक सबै सीपहरु प्रदर्शन गर्न सक्नु पर्दछ । ● प्रशिक्षकको सिफारिश अनुसार सम्वन्धित प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले तालीम लिएको प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** ● कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	● कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

९. IUCD तालिम

परिचय	यो तालीम नर्सिङ स्टाफ (अ.न.मि., स्टाफ नर्स, नर्सिङ अधिकृत) हरुलागि सेवाग्राहीहरुलाई परामर्श गर्न तथा स्वैच्छिक रुपमा परिवार नियोजनको अस्थाई साधन आई.यु.सि.डि. को गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सक्षम वनाउनको लागि तयार गरिएको दक्षतामा आधारित तालिम हो । यो तालीम आई.यु.सि.डि. सेवा (कम्तिमा हप्तामा एक

	दिन) प्रदान गरिरहेका स्वास्थ्य संस्था वा तालीम पश्चात तुरुन्तै सेवा दिन सक्ने संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको लागि प्रदान गरिन्छ ।
उद्देश्य	गुणस्तरीय आई.यु.सि.डि. सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी आई.यु.सि.डि. सेवा प्रदायक तयार गर्ने यो तालिमको उद्देश्य रहेको छ ।
अपेक्षितप्रतिफल	गुणस्तरीय आई.यु.सि.डि. सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी आई.यु.सि.डि. सेवा प्रदायक तयार
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** ८ दिन **सहभागी संख्याः** एक पटक (ब्याच) ४-५ जना **प्रशिक्षकः** २ जना (कम्तिमा १:२ अनुपातमा) **सहभागि छनौटका आधारः** ● सबै सहभागिहरु (अ.न.मि. र नर्सिङ स्टाफ) र नेपाल नर्सिङ काउन्सिलमा दर्ता भएको हुनु पर्ने, ● स्थायी कर्मचारी परिक्षणकालमा भएमा तालिमको लागि योग्य नहुने, ● यो तालीम पहिले नलिएको हुनु पर्ने, ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्न प्रतिवद्ध हुनु पर्ने, ● कर्मचारी कार्यरत स्वास्थ्य संस्थामा पर्याप्त मात्रामा सेवाग्राहीहरु आउने (कम्तिमा ३ देखि ४ जना प्रति दिन वा हप्तामा एक दिन परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्ने) हुनुपर्दछ । ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्नको लागि योग्य र तयार संस्था (मुल्याङन पश्चात) हुनुपर्दछ । ● उक्त सेवा दिनको लागि त्यहाँ अरु सेवा प्रदायकहरु छैनन भने त्यस्तो संस्थालाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** ● क्लिनिकल तालीम सिप भएको हुनु पर्ने, ● आई.यु.सि.डि. तालीम लिएको प्रमाणपत्र प्राप्त सेवा प्रदायक (नर्स वा चिकित्सक) हुनु पर्ने। **प्रमाणपत्र प्रदानः** ● आई.यु.सि.डि. सेवा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक सीपका सम्पूर्ण चरणहरु पुरा गरेको र सैद्धान्तिक ज्ञानमा कम्तिमा ८५ प्रतिशत अंक ल्याएको सहभागी हुनु पर्ने, ● सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारीश गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** ● कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	● कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था

	गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

१०. Implant तालिम

परिचय	यो तालीम नर्सिङ र प्यारामेडिक स्टाफहरुलागि सेवाग्राहीहरुलाई परामर्श गर्न तथा स्वैच्छिक रुपमा परिवार नियोजनको अस्थाई साधन ईम्प्लान्टको गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सक्षम वनाउनको लागि तयार गरिएको दक्षतामा आधारित तालिम हो । यो तालीम ईम्प्लान्टको सेवा (कम्तिमा हप्तामा एक दिन) प्रदान गरिरहेका स्वास्थ्य संस्था वा तालीम पश्चात तुरुन्तै सेवा दिन सक्ने संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको लागि प्रदान गरिन्छ ।
उद्देश्य	गुणस्तरीय ईम्प्लान्टको सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी ईम्प्लान्टको सेवा प्रदायक तयार गर्ने यो तालिमको उद्देश्य रहेको छ ।
अपेक्षितप्रतिफल	गुणस्तरीय ईम्प्लान्टको सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी ईम्प्लान्टको सेवा प्रदायक तयार गर्ने
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधि:** ८ दिन **सहभागी संख्या:** ४-५ जना एक पटक (ब्याच) **प्रशिक्षक:** २ जना (कम्तिमा १:२ अनुपातमा) **सहभागि छनौटका आधार:** ● सवै सहभागि (नर्सिङ र प्यारामेडिक) हरु सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएको हुनु पर्ने, ● स्थायी कर्मचारी परिक्षणकालमा भएमा तालिमको लागि योग्य नहुने, ● यो तालीम पहिले नलिएको हुनु पर्ने, ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्न प्रतिवद्ध हुनु पर्ने, ● कर्मचारी कार्यरत स्वास्थ्य संस्थामा पर्याप्त मात्रामा सेवाग्राहीहरु आउने (कम्तिमा ३ देखि ४ जना प्रति दिन वा हप्तामा एक दिन परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्ने) हुनुपर्दछ । ● परिवार नियोजन सेवा प्रदान गर्नको लागि योग्य र तयार संस्था (मुल्याङ्कन पश्चात) हुनुपर्दछ । ● उक्त सेवा दिनको लागि त्यहाँ अरु सेवा प्रदायकहरु छैनन भने त्यस्तो संस्थालाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधार:** ● क्लिनिकल तालीम सिप भएको हुनु पर्ने, ● ईम्प्लान्टको तालीम लिएको प्रमाणपत्र प्राप्त सेवा प्रदायक (नर्स वा चिकित्सक) हुनु पर्ने । **प्रमाणपत्र प्रदान:** ● ईम्प्लान्टको सेवा प्रदान गर्नको लागि आवश्यक सीपका सम्पूर्ण चरणहरु पुरा गरेको र सैद्धान्तिक ज्ञानमा कम्तिमा ८५ प्रतिशत अंक ल्याएको सहभागी हुनु पर्ने, ● सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** ● कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको

	अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	• कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

११. चिकित्सक तथा नर्सिङ स्टाफलाई सुरक्षित गर्भपनत सेवा तालिम

परिचय	यो क्षमतामा आधारित तालीम हो र यस तालीम को पाठ्यक्रममा ज्ञान र सिप दुवै समावेश गरिएको छ । तालीमको पाठ्यक्रम अनुसार सहभागीहरुको ज्ञान र सिप हेर्नको लागि तालीम पूर्व तथा तालीम अवधिभर निश्चित प्रश्नहरु (टुलहरु) प्रयोग गरिन्छ । मोडेलमा क्लिनिकल अभ्यास गरेर दक्ष भई सकेपछि मात्र दक्ष सुपरिवेक्षकको उपस्थितिमा वास्तविक सेवाग्राहीमा अभ्यास गर्नु पर्दछ । तालीमको अन्त्यमा आवश्यक सवै ज्ञान र सीपमा दक्षता हासिल गरे नगरेको एकिन (मुल्याङ्कन) गर्नु पर्दछ ।
उद्देश्य	गुणस्तरीय तथा सुरक्षित गर्भपतन सेवा प्रदान गर्नको लागि सक्षम तथा आत्मविश्वासी सेवा प्रदायक तयार गर्ने यो तालिमको उद्देश्य रहेको छ ।
अपेक्षितप्रतिफल	स्वास्थ्य क्षेत्रका क्रियाकलापहरु लाइ गुणस्तरीय तथा प्रभाबकारी रुपमा संचालन हुनेछन
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** ७ दिन **सहभागी संख्याः** ५ जना सहभागी हरेक व्याचमा **प्रशिक्षकः** २ जना १:२ को अनुपातमा **सहभागि छनौटका आधारः** • EmONC मा कार्यरत Obstetricians/Gynecologist / MDGP, • Second trimester को सेवा दिन ईच्छुक, • दक्ष तथा आत्मविश्वासी तथा first trimester safe abortion (MVA)सेवा नियमित दिईराखेको, • Values Clarification and Attitute Transformation (VCAT) अभिमुखिकरणमा भाग लिएको, • Post training follow up गर्न ईच्छुक, **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • क्लिनिकल तालीम सीप (CTS) भएको सेवा प्रदायक हुनु पर्ने, • तालीम प्राप्त Obstetricians/Gynecologist र MDGP हुनु पर्दछ । **प्रमाणपत्र प्रदानः** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ ।

	अभिलेख तथा प्रतिवेदन ● कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	**वित्तिय व्यवस्थापन** ● कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

१२. मेडिकल अधिकृतहरुलाई मेडिकोलिगल तालिम

परिचय	न्याय सम्पादन प्रक्रियामा आवश्यक स्वास्थ्य सम्बन्धि प्रमाणको लागि विभिन्न जाँच (शव परीक्षण, घाउ जाँच तथा बलात्कार आदि) को वैज्ञानिक परीक्षण र प्रतिवेदनमा दक्षता हासिल गरी न्याय प्रक्रियालाई सहयोग गर्नको लागि नेपाल सरकारमा कार्यरत चिकित्सकहरुलाई मेडिको लिगल तालीमको व्यवस्था गरिएको छ । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।
उद्देश्य	न्यायिक प्रक्रिया निरुपण गर्न स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित आवश्यक चिकित्सकीय प्रमाणहरु उपलब्ध गराउनको लागि चिकित्सकहरुको दक्षता विकास गराउने ।
अपेक्षितप्रतिफल	नेपाल सरकारमा कार्यरत चिकित्सकहरुको न्याय सम्पादन प्रक्रियामा आवश्यक चिकित्सकीय प्रमाणहरु उपलब्ध गराउने दक्षता विकास भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**सहभागी छनौटको मापदण्ड** स्वास्थ्य सेवामा कार्यरत स्थायी/अस्थायी/करार दरबन्दीमा कार्यरत चिकित्सकहरु यस तालीममा सहभागी हुनेछन् । **प्रशिक्षकको मापदण्ड** सम्बन्धित काउन्सीलमा दर्ता भएका मेडिको लिगल सम्बन्धि विज्ञ चिकित्सक वा CTS र मेडिको लिगल तालीम प्राप्त गरी यस केन्द्रको तालीम प्रशिक्षकमा सूचिकृत चिकित्सक यो तालीमको प्रशिक्षक हुनेछ । **कार्य सञ्चालन विधि** यो तालीम चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थान महाराजगञ्ज मेडिकल क्याम्पसको Forensic Medicine विभागमा सञ्चालन गरिन्छ । कार्यालयले तोकेको कर्मचारीले चौमासिक लक्ष्य तथा विनियोजित बजेटको परिधिमा रही खर्चको बाँडफाँड टिप्पणी निर्देशकबाट स्वीकृत गराई सरोकारवालाहरुको सहभागितामा मापदण्ड अनुसारको सहभागी तथा प्रशिक्षकहरुको व्यवस्थापन गरी कार्यक्रम सञ्चालन तथा नियमानुसार

	समयमा सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

१३. आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीहरुका लागि सेवाकालिन मिड लेबल तालिम

परिचय	यो क्षमतमा आधारीत तालीम हो । यो तालीममा सहभागीताको लागि सहभागीहरुलाई उनीहरु कार्यरत आयुर्वेदीक स्वास्थ्य संस्था बाट बोलाई तालिम दिइन्छ ।
उद्देश्य	प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, आयुर्वेद औषधालय तथा नागरिक आरोग्य केन्द्रका आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मी हरुमा योग, पंचकर्म, तथ्यांक लगायत आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम संचालन सीपको विकास हुने छ /
अपेक्षितप्रतिफल	आयुर्वेद सेवा कार्यक्रम संचालन सीपको विकास
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधि** : १० दिन **सहभागी संख्याः** १६(२० जना **प्रशिक्षकः** ४ जना **सहभागि छनौटका आधारः** • प्रादेशिक आयुर्वेद चिकित्सालय, आयुर्वेद औषधालय तथा नागरिक आरोग्य केन्द्रका आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मी **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • आयुर्वेदीक संस्थाबाट तालीममा प्रशिक्षक हुन सक्दछन । • पाठ्यक्रम भित्रको कुनै बिषय गेष्ट प्रशिक्षकलाई पनि दिन सकिने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

१४. नर्सिङ स्टाफका लागि दक्ष प्रशुतिकर्मी सेवा तालिम

परिचय	यो दक्षतामा आधारित तालीम मुख्य गरी सेवा प्रदायकहरुमा सुरक्षित मातृत्व सेवाको लागि सैद्धान्तिक ज्ञान र सीप अभिबृदद्धि गर्नको लागि तयार गरिएको हो । यसमा तालिम शुरु हुनु पुर्व, तालीम अवधिभर र तालीमको अन्तिममा पाठ्यक्रममा आधारित भएर प्रश्नहरुरचेकलिष्ट तयार गरि सहभागिहरुको ज्ञान र सीपको मूल्यांकन गरिन्छ । सहभागीहरुलाई शुरुमा मोडेलमा अभ्यास गर्न लगाई दक्ष भएपछि सुपरिवेक्षकको निगरानिमा सेवाग्राहीमा सीपको अभ्यास गराईन्छ र तालीमको अन्तिममा सम्पूर्ण ज्ञान र सीप हासिल भए नभएको एकिन गर्नु पर्दछ । यदि सहभागिले तोकिएको समयावधिमा सम्पूर्ण ज्ञान र सीप हासिल गर्न सक्षम नभएको अवस्थामा आर्थिक भार नपर्ने गरि प्रशिक्षकले १ हप्ता थप गरि सहभागीलाई दक्ष वनाउनु पर्दछ ।
उद्देश्य	मातृ स्वास्थ्य (सुरक्षित मातृत्व) सेवाको लागि अनमि र स्टाफ नर्सहरुले २७ वटा भागमा रहेका आवश्यक सवै सिपहरु (राष्ट्रिय प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्र र परिवार स्वास्थ्य महाशाखा २०१५ को Maternal and Newborn Care Learning Resource Package for Skilled Birth Attendants अनुसार) प्रदर्शन गर्ने दक्षता हासिल गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	मातृ स्वास्थ्य (सुरक्षित मातृत्व) सेवाको लागि अनमि र स्टाफ नर्सहरुले २७ वटा भागमा रहेका आवश्यक सवै सिपहरु प्रदर्शन गर्ने दक्षता हासिल
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** ६० दिन । दक्षतामा आधारित तालीम भएको कारणले यदि सहभागिले सम्पूर्ण ज्ञान र सीप ६० दिन अगावै हासिल गरी सेवा दिन सक्षम भैसकेको भएमा प्रशिक्षकको निर्णय बमोजिम निजलाई १ हप्ता अगाडि छोड्न सकिन्छ । **सहभागी संख्याः** ८ देखि १६ जना स्टाफ नर्स र अ.न.मि. सहभागिहरु हरेक व्याचमा । **प्रशिक्षकः** ४ जना प्रशिक्षकहरु हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** • स्टाफ नर्स र अ.न.मिहरु सम्वन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएको हुनु पर्ने, • स्थायी कर्मचारी परिक्षणकालमा भएमा तालिमको लागि योग्य नहुने, • यो तालीम पहिले नलिएको हुनु पर्ने, • स्वास्थ्य संस्थाको माग अनुसार प्रत्येक बर्थिङ सेन्टरमा कम्तिमा २ जना तालीम प्राप्त दक्ष प्रसतिकर्मि हुनु पर्ने, • तालिम पश्चात सेवा प्रवाह गर्न इच्छुक संस्था हुनु पर्ने, • तालीम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मि उपलब्ध नभएका स्वास्थ्य संस्थालाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्ने । **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • SBA Core सिपहरु भएको हुनु पर्ने, • क्लिनिकल तालीम सिप (ऋत्क) लिएको तालीम प्राप्त सेवाप्रदायक चिकित्सक वा नर्स हुनु पर्ने, • Clinical Expert र नवजात शिशु स्याहार, PMTCT / Family Planning सम्बन्धित तालीम प्राप्त हुनु पर्दछ । **प्रमाणपत्र प्रदानः** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** • कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको

	अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	• कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

१५. आई.एम.एन.सी.आई. (नवजात शिशु तथा बाल स्वास्थ्य) तालिम

परिचय	स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कार्यरत पहिला तालिम नलिएका स्वास्थ्यकमीहरूलाई सिबिआइ. एम. एन. सि. आई. कार्यक्रम सुदृढीकरण गर्न तालिमको व्यवस्था मिलाईएको छ ।
उद्देश्य	स्वास्थ्य संस्थामा काम गर्ने स्वास्थ्यकमीको नवजात शिशु तथा बालरोगको एकीकृत व्यवस्थापनमा (CBIMNCI) तालिम दिई क्षमता अभिबृद्धि गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकमीहरु समुदायमा आधारित नवजात शिशु तथा बालरोगको एकीकृत व्यवस्थापन सेवा प्रदान गर्न सक्षम हुनेछन ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**लक्षित समूहः** स्वास्थ्य संस्थाहरूमा कार्यरत पहिला तालिम नलिएका स्वास्थ्यकमीहरू (मे.अ, Staff Nurse, हे.अ, अ.हे.व, अ.न.मि) **सञ्चालन विधिः** • CBIMNCI तालिमका लागि आवश्यक सहभागी पुस्तिका, प्रशिक्षक निर्देशिका तथा परिमार्जित उपचार पुस्तिका २०७८, परिवार कल्याण महाशाखाको बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखाबाट प्राप्त गरि तालिम संचालन गर्नु पर्ने छ । यसरी तालिम सामाग्री माग गर्दा अनिबार्य रुपमा तालिमको योजना पेश गर्नु पर्ने छ । • Chart flex का बिषयबस्तु परिवार कल्याण महाशाखाबाट प्राप्त गरि यसै कार्यक्रमको बजेटबाट छपाई गर्नु पर्ने छ । • यस तालिममा सहभागी संख्या २० देखि २२ जना सम्म रहनेछ । • प्रशिक्षक छनोट गर्दा ऋद्यक्षल्त्रक्ष को प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम प्राप्त चिकित्सक, जनस्वास्थ्यकमी Community Nurse, Clinical instructor / SBA Trainers हुनु पर्नेछ र प्ररिक्षक संख्या विनियोजित बनेटको परिधि भित्र रहेर ४ देखि ६ जना सम्म रहन सक्नेछ । तालिम अवधि छ दिनको हुनु पर्ने छ । यस सम्बन्धि अन्य कुराहरु महाशाखाले प्रकाशन गरेको तालिम म्यानुएल बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।
बजेट बाँडफाँड	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र मार्फत संचालनका लागि ७ वटै प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र लाई रु ६ लाखका दरले बिनियोजन गरिएको छ ।
सन्दर्भ सामाग्री	• अर्थ मंत्रालयको कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ (सातौं संस्करण) • CB-IMNCI तालिम सहभागी पुस्तिका • CB-IMNCI तालिम प्रशिक्षक प्रशिक्षण निर्देशिका • Updated CBIMNCI Treatment chart booklet 2078

१६. स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन तालिम

परिचय	स्वास्थ्यक्षेत्रका कर्मचारी को क्षमता अभिबृदी गरिस्वास्थ्य आपूर्ति गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी रुपमा व्यवस्थापन गर्न योतालमि आयोजना गर्ने ।
उद्देश्य	यस तालीमको मुख्य उद्देश्य स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापनसम्बन्धि ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि गराउनु हो ।
अपेक्षितप्रतिफल	स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकमीहरु समुदायमा आधारित नवजात शिशु तथा बालरोगको एकीकृत व्यवस्थापन सेवा प्रदान गर्न सक्षम हुनेछन ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधि:** तालिम संचालनको प्रक्रिया निर्माण गरि ३ दिने कार्यक्रम संचालन गर्ने । **सहभागी संख्या:** १६|२० जना **प्रशिक्षक:** एक ब्याचमा १:४ को अनुपातमा हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधार:** ● प्रादेशिक अस्पताल तथा स्वास्थ्य कार्यालयका स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापकहरुलाई **प्रशिक्षक छनौटका आधार:** ● स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन तालीम लिएको प्रशिक्षक वा बिज्ञ हुनु पर्ने । **सञ्चालन प्रकृया:** यो तालमि राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र तथा प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति केन्द्रको सहयोगमा सञ्चालन गर्ने । ● प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिमका लागि विज्ञ को सहयोगमा कार्यक्रम संचालन गर्ने । कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	● उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

१७. क. ICU तालिम

परिचय	स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय मातहत रहेका विभिन्न तहका अस्पतालहरुमा सघन स्याहार कक्षको व्यवस्था भएको तर सो कक्ष सञ्चालनका लागि आवश्यक विशेषज्ञ जनशक्ति अति न्यून संख्यामा रहेको छ । तसर्थ निरन्तर रुपमा सो सेवा प्रवाह गर्नका लागि उपलब्ध जनशक्तिलाई आवश्यक क्षमता विकास गन यो तालीम राखिएको छ । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।

उद्देश्य	सघन स्याहार कक्षमा काम गर्ने नर्सिङ्ग स्टाफको आवश्यक दक्षता विकास गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	अस्पतालका सघन स्याहार कक्षमा काम गर्ने सीप हासिल गरेको दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**सहभागी छनौटको मापदण्ड** सघन स्याहार कक्ष सेवा प्रदान हुने तथा प्रदान हुने क्रममा रहेका अस्पतालहरुमा कार्यरत सम्बन्धित नर्सिङ काउन्सिलमा दर्ता भएका नर्सिङ्ग स्टाफ (नर्सिङ्ग विषयमा प्रविणता प्रमाणपत्र वा सो भन्दा माथिको शैक्षिक योग्यता भएका) लाई मात्र यस तालीममा समावेश गराईने छ । **प्रशिक्षकको मापदण्ड** सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका सघन उपचार व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रशिक्षक प्रशिक्षण, क्लिनिकल स्किल तालीम प्राप्त यस केन्द्रमा सुचिकृत नर्सिङ कर्मचारीहरु वा सम्बन्धित विषय विज्ञहरु यो तालीमको प्रशिक्षक हुनेछन् । **कार्य संचालन विधि** वार्षिक कार्यक्रम भित्र रही चौमासिक लक्ष्यको आधारमा तयार भई स्वीकृत भएको वार्षिक खरिद योजना अनुसार खरिद ईकाईको बैठकको निर्णय बमोजिम निर्माण कार्य, मालसामान र सेवा खरिदको कार्यक्रम विनियोजित बजेटको परिधिमा रही लागत अनुमान निर्देशकबाट स्वीकृत गराउनु पर्दछ ॥ **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	• उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

१७.ख. NICU तालिम

परिचय	यो तालीम नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवा (लेवल २) प्रदान गर्न आवश्यक ज्ञान र सीप बृद्धि गरी दक्षता हासिल गर्नको लागि तयार गरिएको हो । यसले ज्ञान र सीप दुवैलाई महत्व दिएको छ । सहभागीहरुको तालीम पुर्वको ज्ञानको मुल्याङ्कनको लागि प्रश्नावली (Pre-course Questionnaire) को प्रयोग गरिन्छ । मोडेलमा क्लिनिकल अभ्यास गरेर दक्ष भई सकेपछि मात्र दक्ष सुपरिवेक्षकको उपस्थितिमा वास्तविक सेवाग्राहीमा अभ्यास गर्नु पर्दछ । तालीमको अन्त्यमा आवश्यक सबै ज्ञान र सिपमा दक्षता हासिल गरे नगरेको एकिन (मुल्याङ्कन) गर्नु पर्दछ ।

उद्देश्य	सघन स्याहार कक्षमा काम गर्ने नर्सिङ्ग स्टाफको आवश्यक दक्षता विकास गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	अस्पतालका NICU मा काम गर्ने सीप हासिल गरेको दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** १५ दिन । कुनै सहभागिले सवै मुल्याङ्कनका आधारहरु समय अगावै पुरा गरेको खण्डमा प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्र संगको समन्वयमा तालीम समाप्त हुनु भन्दा एक हप्ता अगाडि नै सम्वन्धित सहभागिलाई छोड्न सकिन्छ । प्रशिक्षकले सहभागिले तोकिएको दक्षता देखाउन नसकेमा तालीम अवधि आर्थिक भार नपर्ने गरी ३ दिन सम्म थप्न सक्छन । **सहभागी संख्याः**२०/२५ सम्म **प्रशिक्षकः** सहभागि अनुपात १:४ हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** • नर्सिङ स्टाफ (सहभागि) हरु नेपाल नर्सिङ काउन्सिलमा दर्ता भएको हुनु पर्ने, • स्थायी कर्मचारीको हकमा परिक्षणकाल समाप्त भई तालीम नलिएको हुनु पर्ने, • नवजात शिशु (लेवल २) तालीम नलिएको तर SNCU मा कार्य गरिरहेको तथा सेवा प्रदान गर्न प्रतिवद्ध हुनु पर्ने, • सहभागि Secondary Level Hospital मा कार्यरत हुनुपर्दछ । **प्रशिक्षक छनोटका आधारः** • क्लिनिकल तालीम सिप भएको हुनु पर्ने, • Newborn Core Skill मा तालीमको प्रमाणपत्र प्राप्त अधिकृत वा स्टाफ नर्स हुनु पर्ने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

१८. स्वास्थ्यकर्मीका लागि आँखा, नाक, कान, घाँटी तथा ओरल हेल्थ तालिम

परिचय	स्वास्थ्यकमीहरुका लागि आधारभूत तथा आकस्मिक सेवा अन्तर्गत आँखा,नाक, कान, घाटी तथा मुख स्वास्थ्य सम्वन्धि प्राथमिक उपचार बारे प्रशिक्ष प्रशिक्षण तालिम ।
उद्देश्य	श्रोत व्यक्ति तयार हुने । स्वास्थ्यकमी हरुको क्षमता विकास हुने ।
अपेक्षितप्रतिफल	स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकमीहरु, अन्य स्वास्थ्यकर्मी आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मी समेतको लागि आँखा, नाक, कान, घाटी तथा मुख स्वास्थ्य सम्वन्धि प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम बाट जनशक्तिको सम्वन्धित विषयमा ज्ञान हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र

सञ्चालनप्रकृया	• प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिमका लागि विज्ञ को सहयोगमा कार्यक्रम संचालन गर्ने । • यस अघि अभिमुखीकरण प्राप्त नगरेका स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख र • फोकल पर्सन र अन्य स्वास्थ्यकमीलाइ सहभागी गराउने । • तालिम संचालनको प्रक्रिया निर्माण गरि ३ दिने कार्यक्रम संचालन गर्ने । **अभिलेख तथा प्रतिबेदन** कार्यक्रम सम्पन्न भए पश्चात प्रदेश तथा उपचारात्मक सेवा महाशाखामा (csd.teku@gmail.com) प्रतिबेदन अनिवार्य पठाउनु पर्नेछ ।
बजेट बाँडफाँड	• कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उपचारात्मक सेवा महाशाखाले तयार गरेको आँखा, नाक, कान, घाटी तथा मुख स्वास्थ्य सम्वन्धि प्राथमिक उपचार बारे निर्देशिका ।

१९. सूर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण सम्बन्धी MPOWER तालिम

परिचय	स्वास्थ्यक्षेत्रका कर्मचारीको क्षमता अभिबृदी गरिसूर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण तथा गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी रुपमा ब्यवस्थापन गर्न पुर्याउन MPOWER तालमि आयोजना गर्ने ।
उद्देश्य	यस तालीमको मुख्य उद्देश्य **MPOWER** सम्बन्धिज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि गराउनु हो ।
अपेक्षितप्रतिफल	• MPOWER सम्बन्धिज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालन प्रकृया	**अवधि:** तालिम संचालनको प्रक्रिया निर्माण गरि ३ दिने कार्यक्रम संचालन गर्ने । **सहभागी संख्या:** १६/२० जना **प्रशिक्षक:** एक ब्याचमा १:४ को अनुपातमा हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधार:** • अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र अस्पताल, स्वास्थ्य चौकीमा कार्यरत उपयुक्त सेवा प्रदायक तथा ब्यवस्थापक हुनु पर्ने, • सम्बन्धित काउन्सिलमा नाम दर्ता भएको मेडिकल अधिकृत, हे.अ., अहेव, स्टाफ नर्स, हुनु पर्ने, **प्रशिक्षक छनौटका आधार:** • प्रशिक्षण तालीम लिएको प्रशिक्षक वा बिज्ञ हुनु पर्ने । **सञ्चालन प्रकृया:** यो तालमि राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र तथा राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा सुचना तथा सञ्चार केन्द्र काठमाण्डौ, तथा स्वास्थ्य निर्देशनालयको सहयोगमा तालमि सञ्चालन गर्ने । • प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिमका लागि विज्ञ को सहयोगमा कार्यक्रम संचालन गर्ने । • यस अघि अभिमुखीकरण प्राप्त नगरेका स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख, फोकल पर्सन र अन्य स्वास्थ्यकमीलाइ सहभागी गराउने

	प्रमाणपत्र प्रदानः ● सम्बन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२०. CEONC/BEONC र **परिवार नियोजन** Onsite Coaching Mentoring **को लागि** MTOT **तालिम** (Mentor Development Training)

परिचय	मधेश प्रदेशमा आमा तथा नवजातशिशुको मृत्यूलाई उल्लेखनीय रुपमा घटाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न दक्ष प्रसुतीकमीको भूमिका रहेको पाइन्छ । अस्पतालहरुमा प्रसुती सेवा प्रदायकहरु ले निरन्तर रुपमा गुणस्तरीय प्रसुती सेवा प्रदान गर्न राम्ररी सीप अभ्यासगर्न नपाएका प्रसुति सेवा प्रदायक (SBA and non-SBA)हरुलाईउनीहरुको आफ्नै कार्यस्थलमा onsite Coaching र Mentoring द्वारा सामान्य प्रसुती सेवा तथा प्रसुती जटिलता व्यवस्थापन गर्न सक्ने क्षमता अभिबृदिको लागि यो कार्यक्रम लागू गरिएको छ । onsite Coaching/Mentoring प्रक्रिया संगै गुणस्तरीय मातृ तथा नवशिशु स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न SBA onsite coaching/mentoring guideline अनुसार गुणस्तरीय प्रसुती सेवा उपलब्ध गराउन तयारी अवस्थामा रहनको nflu MNH Readiness Hospital Quality Improvement Process (HQ IP) टूल को प्रयोग गरि ६र६ महिनामा self- assessment गर्ने र यसको अवस्था अनुसार गुणस्तर सेवाको लागि कार्ययोजना बनाई कार्यन्वयन गर्नुपर्ने अपरिहार्य भएको छ ।
उद्देश्य	प्रसुतीकेन्द्रहरुमा गुणस्तरीय प्रसुतीसेवा सुनिश्चित गर्न तथा जटिलता व्यवस्थापन गर्नको लागि Coaching/Mentoring विधिमार्फत delivery service unit मा कार्यरत नर्सिङ्ग कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृदि गर्नेर MNH Readiness HQIP self-assessment गरि सेवा प्रदान गर्न तयारि अवस्थमा रहने ।
अपेक्षितप्रतिफल	प्रसुतिसेवाप्रदायक (SBA and non-SBA) हरुको आफ्नै कार्यस्थलमा onsite Coaching/Mentoring द्वारा ज्ञान र शिपको अभिबृदी भई उनीहरुको सामान्य प्रसुती सेवा तथा प्रसुती जटिलता व्यवस्थापन गर्न सक्ने क्षमता अभिबृदि भएको हुनेछ र गुणस्तरीय प्रसुती सेवा उपलब्ध गराउन स्वास्थ्य सँस्था तयारि अवस्थामा रहने छ ।
कार्यान्वयन गर्ने	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र

कार्यालय/निकाय	
सञ्चालनप्रकृया	**सन्चालनप्रकृया /मुख्य कृयाकलाप** यो कार्यक्रमको लागी सम्बन्धित तालिम केन्द्रमा बजेट बिनियोजन गरिएको छ । यस कार्यक्रम संचालनका लागि सम्बन्धित तालिम केन्द्रको कोच मेन्टर डेभलपमेन्टको तालिम निर्देशिका बमोजिम गर्नुपर्ने छ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदनः** कार्यक्रमको सम्पन्न भए पछि प्रतिबेदन स्वास्थ्य सेवा बिभाग परिवार कल्याण महाशाखामा र स्वास्थ्य निर्देशनालयमा पठाउनु पर्नेछ । ● कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	● कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	परिवार कल्याण महाशाखाको वेबसाइट www.fwd.gov.np मा राखियेको छ ।

२१. क्लिनिकल ट्रेनिङ स्किल (CTS)तालिम

परिचय	यो दक्षतामा आधारीत क्लिनिकल सिप तालीम संचालन गर्नको लागि दक्ष क्लिनिकल प्रशिक्षक निर्माण गर्न तयार गरिएको हो। यसले सहभागितामुलक र मानवीय सिकाईका सिद्धान्तहरुको आधारमा सिकाई आदान प्रदान गर्न क्लिनिकल तालीम, कोचिङ तथा सहयोगात्मक सुपरिवेक्षणको माध्यमवाट सहभागिहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग गर्दछ । यस तालिममा क्षमतामा आधारित तालीम पद्धतिमा आधारित सहजिकरण, दक्षता लेखाजोखा तथा विकास, सहजिकरण, क्लिनिकल सीप सम्वन्धि तालीम गतिविधिहरु, तालीम अवधि तथा तत पश्चात आईपर्ने समस्याहरुको समाधान जस्ता गतिविधिहरु समावेश हुन्छन ।
उद्देश्य	राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरुको लागि क्षमतामा आधारित क्लिनिकल सिप भएको दक्ष क्लिनिकल प्रशिक्षक निर्माण गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	क्षमतामा आधारित क्लिनिकल सिप भएको दक्ष क्लिनिकल प्रशिक्षक निर्माण
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** ५ दिनको हुन्छ । **सहभागी संख्याः** १२-१६ जनासम्म सहभागिहरु हुन्छन । यो संख्या आवश्यकता अनुसार घटवढ हुन सक्दछ । **प्रशिक्षकः** ४ जना प्रशिक्षक हुनु पर्दछ । **क्लिनिकल सीप तालीम पुरा गर्ने तरिकाः** ● ५ दिनको तालीम सकिए पश्चात सहभागिहरुले दक्ष सुपरिवेक्षकको उपस्थितिमा अभ्यासको रुपमा २ व्याच तालीम सहजिकरण गर्नु पर्दछ ।

	• तपशिल बमोजिमका क्लिनिकल तालीमहरुमा क्लिनिकल सीप तालीम आवश्यक पर्दछ • परिवार नियोजन तालीम : No-Scalpel VasectomyNSV, Minilaparatomy -ML, Implant, IUCD, CoFP/C • दक्ष प्रसूतिकर्मी तालिम र ग्रामिण अल्ट्रासाउन्ड तालिम • मिड लेवल प्राक्टिकम तालिम र एनेस्थेसिया सहायकको तालिम **सहभागि छनौटका आधारः** • सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको चिकित्सक, जनस्वास्थ्य अधिकृत, स्वास्थ्य शिक्षा अधिकृत, स्टाफ नर्स, हेल्थ असिष्टेण्ट हुनु पर्ने, • क्लिनिकल सेवा प्रदान गरिरहेको दक्ष सेवा प्रदायक हुनु पर्ने, • क्लिनिकल तालीम प्रदान गर्ने क्लिनिकल सेवा उपलब्ध भएको हुनु पर्ने, • तालीम संचालनको लागि आवश्यक सम्पुर्ण मापदण्डहरु पुरा गरी आधारभूत तालीम संचालन गर्ने तयारी अवस्थामा हुनु पर्ने, • मेडिकल, नर्सिङ र प्यारामेडिकल स्कूलको हकमा क्लिनिकल कोच, तालीम तथा कोचिङ प्रदान गर्नको लागि दक्ष प्रशिक्षक नभएको संस्थामा कार्यरत स्टाफहरुलाई प्राथमिकताको साथ सहभागी गराउनु पर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • Advance Clinical Skill तालीम लिई सक्रिय CTS Trainer को रुपमा कार्यरत हुनु पर्दछ । • नया‘ CTS Package मा Master Trainer Skill वा Standardization तालीम लिएको हुनु पर्दछ । • पाठ्यक्रम भित्रको कुनै बिषय ToT नलिएको गेष्ट प्रशिक्षकलाई पनि दिन सकिने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** तालीम पश्चात सहभागिहरुले २ व्याच तालीम सह(प्रशिक्षक भएर संचालन गर्नु पर्दछ । Advance Trainer ले सहभागिको सहजिकरण सम्वन्धि दक्षतालाई कक्षा कोठामा र क्लिनिकल अभ्यासको दौरानमा उपयुक्त चेकलिष्ट प्रयोग गरि अनुगमन गर्नु पर्दछ । यदि सहभागिले आवश्यक दक्षता प्रदर्शन गरेमा प्रशिक्षकको सिफारिस अनुसार प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले तालीम लिएको प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२२. पाठेघरको मुखको Cancer को परिचानतथा रोकथाम तालिम

परिचय	यो क्लिनिकल तालीम हो । पाठेघरको मुखको क्यान्सर परिक्षण तथा रोकथाम कार्यान्वयन योजना २०१६ देखि २०२० को अनुसार क्षमतामा आधारित यो तालीम स्वास्थ्य संस्थाको तह र सेवाको किसिम अनुसार तयार गरिएको छ । यो तालीमले

	सैद्धान्तिक ज्ञान र क्लिनिकल अभ्यास दुवैलाई महत्व दिन्छ । सहभागीहरुमा रहेको सैद्धान्तिक ज्ञान तथा सीपको लेखाजोखा र दक्षता अभिबृद्धिको लागि तालीमको शुरुमा र तालीम अवधिभर केहि निश्चित टुलहरु प्रयोग गरिन्छ । सहभासीहरुलाई क्लिनिकल अभ्यासमा दक्ष वनाउन शुरुमा मोडेलमा अभ्यास गराईन्छ र मोडेलमा दक्षता हासिल गरी सकेपछि सुपरिवेक्षकको सहायतामा विरामीहरुमा अभ्यास गराईन्छ । तालिम प्राप्त प्रशिक्षकहरु उपलब्ध भएका स्थानीय, जिल्ला र प्रदेश अस्पतालमा यो तालीम संचालन गर्नु पर्दछ ।
उद्देश्य	दक्षता पुर्वक VIA गर्न र प्रोटोकल अनुसार Positive VIA Result लाई Cryotherapy बाट Single Visit Approach मोडेल अनुसार उपचार, थप स्याहार र प्रेषण गर्नको लागि चिकित्सक, नर्स र अनमि आवश्यक ज्ञान र सीप प्रदान गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	दक्षता पुर्वक VIA गर्न र प्रोटोकल अनुसार Positive VIA Result लाई Cryotherapy बाट Single Visit Approach मोडेल अनुसार उपचार, थप स्याहार र प्रेषण गर्नको लागि चिकित्सक, नर्स र अनमि आवश्यक ज्ञान र सीप अभिबृद्धि
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधि**: ६ दिने **सहभागी संख्या:** **प्रशिक्षक:** प्रशिक्षक सहभागीको अनुपातमा १:३ प्रशिक्षक हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधार:** • सम्वन्धित व्यवसायी परिषदमा दर्ता भएका मेडिकल चिकित्सक, स्टाफ नर्स, अनमि, अहेव हुनु पर्ने, • सहभागिहरु कार्यरत ठाउमा विरामी आउने सम्भावना भएको हुनु पर्ने, • सहभागि कार्यरत संस्थामा अन्य तालीम प्राप्त सेवा प्रदायक नभएमा प्राथमिकतामा दिईने, • सहभागि कार्यरत संस्थामा Cryotherapy Machine लगायत प्रयाप्त मात्रामा उपकरण हुनु पर्ने । **प्रशिक्षक छनौटका आधार:** • ६ दिने तालीम प्राप्त चिकित्सक र स्टाफ नर्स हुनु पर्ने, • क्लिनिकल सिप तालीम लिएका सेवा प्रदायकहरु (चिकित्सक र स्टाफ नर्स) हुनु पर्ने । **प्रमाणपत्र प्रदान:** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।

सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२३. **किशोरकिशोरी यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धि तालिम**

परिचय	यो तालीम रोप्स (ROPES: Review, Overview, Presentation, Exercise and Summary) मोडेलमा आधारित छ । यो तालीम (बृहद) प्रजनन प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रहरुमा संचालन गर्नु पर्दछ । यस तालिममा प्रयोगात्मक अभ्यासहरु वढी आवश्यक हुन्छ । प्रदेश प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रहरुमा कार्यरत तालीम प्राप्त प्रशिक्षकहरुले यो तालीम संचालन गर्दछन र आवश्यक परेको खण्डमा राष्ट्रिय प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्र र अन्य संघ संस्थाबाट समेत प्रशिक्षक लिन सकिन्छ प्रयोगात्मक अभ्यासहरु वढी आवश्यक भएकोले यो तालीममा तालिम साईटमा गराईन्छ ।
उद्देश्य	यस तालीमको मुख्य उद्देश्य राष्ट्रिय कार्यक्रम अनुसार किशोर किशोरी मैत्रि आधारभुत यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नको लागि सहभागिहरुको ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि गराउनु हो ।
अपेक्षितप्रतिफल	किशोर किशोरी मैत्रि आधारभुत यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नको लागि सहभागिहरुको ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालन प्रकृया	**अवधिः** ५ दिन **सहभागी संख्याः** १५ जना **प्रशिक्षकः** ५ जना एक ब्याचमा १:३ को अनुपातमा हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** ● प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रअस्पतालसेवा प्रदायक हुनु पर्ने, ● सम्बन्धित काउन्सिलमा नाम दर्ता भएको मेडिकल अधिकृत हुनु पर्ने, **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** ● कशोर किशोरी यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्वन्धि प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम लिएको प्रशिक्षक हुनु पर्ने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** ● सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२४. **मेडिकल अधिकृत र स्वाथ्यकर्मीहरुको लागि STI Managementतालिम**

परिचय	स्वास्थ्य **क्षेत्रका कर्मचारी को क्षमता अभिबृदी गरि** Sexually Transmitted Infection(STI)को गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी रुपमा ब्यवस्थापन गर्न पुर्याउन यो तालमि आयोजना गर्ने ।
उद्देश्य	यस तालीमको मुख्य उद्देश्य STI Managementको ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि गराउनु हो ।
अपेक्षितप्रतिफल	STI Management को ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** ५ दिन **सहभागी संख्याः** १५ जना **प्रशिक्षकः** ५ जना एक ब्याचमा १:३ को अनुपातमा हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** ● प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रअस्पतालसेवा प्रदायक हुनु पर्ने, ● सम्बन्धित काउन्सिलमा नाम दर्ता भएको मेडिकल अधिकृत हुनु पर्ने, **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** ● प्रशिक्षण तालीम लिएको प्रशिक्षक वा बिज्ञ हुनु पर्ने । **सञ्चालन प्रकृयाः** यो तालमि राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र तथा राष्ट्रिय एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण केन्द्र काठमाण्डौ, तथा स्वास्थ्य निर्देशनालयको सहयोगमा तालमि सञ्चालन गर्ने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** ● सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२५. **मेडिकल अधिकृतहरुको लागि** Opportunistic Infection (OI) Management **तालिम**

परिचय	स्वास्थ्य **क्षेत्रका कर्मचारी को क्षमता अभिबृदी गरि** Opportunistic Infection (OI) को गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी रुपमा ब्यवस्थापन गर्न पुर्याउन यो तालमि आयोजना गर्ने ।
उद्देश्य	यस तालीमको मुख्य उद्देश्य Opportunistic Infection (OI) Management को ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि गराउनु हो ।
अपेक्षितप्रतिफल	Opportunistic Infection (OI) Managementको ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि

कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः**तालिम प्याकेज अनुसार **सहभागी संख्याः** १६ जना **प्रशिक्षकः** एक ब्याचमा १:४ को अनुपातमा हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** • अस्पताल, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र आयुर्वेद अस्पताल, स्वास्थ्य चौकीमा कार्यरत उपयुक्त सेवा प्रदायक हुनु पर्ने, • सम्बन्धित काउन्सिलमा नाम दर्ता भएको मेडिकल अधिकृत, हे.अ., अहेव, स्टाफ नर्स, आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मी हुनु पर्ने, **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • प्रशिक्षण तालीम लिएको प्रशिक्षक वा बिज्ञ हुनु पर्ने । **सञ्चालन प्रकृयाः** यो तालमि राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र तथा राष्ट्रिय एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण केन्द्र काठमाण्डौ, तथा स्वास्थ्य निर्देशनालयको सहयोगमा तालमि सञ्चालन गर्ने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२६ .स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम

परिचय	समुदायको स्वास्थ्य स्थीति राम्रो हुनका लागी समुदाय र स्वास्थ्य संस्था बीच समन्वय हुन आवश्यक हुन्छ । स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरुको संचालन तथा व्यवस्थापन, स्थानीय तह अन्तर्गत रहेर संम्वन्धित व्यवस्थापन समितिले गर्ने कार्य प्रभावकारी रुपमा सम्पन्न गर्नका लागी समितिका पदाधिकारीहरुको स्वास्थ्य एजेन्डाहरुलाई बुझ्ने र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने क्षमता अभिबृद्वी गर्दै लानु आवश्यक छ । समितिका पदाधिकारीहरुको लागी स्वास्थ्य परिभाषा, आवश्यकता पहिचान, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, समावेशी र आधारभुत स्वास्थ्य सेवा, सुशासन, नेतृत्व विकास र नयाँ परिस्थितीमा व्यवस्थापनका विविध पक्षहरुमा ज्ञान र सीप प्रदान गरि क्षमता अभिवृद्वी गर्ने प्रक्रियामा सञ्चालन हुने अभिमुखिकरण सम्पन्न गर्न यो तालीम राखिएको हो । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।
उद्देश्य	स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति (Health Facility Operation and Management Committee-HFOMC) का पदाधिकारीहरुको व्यवस्थापकीय क्षमतामा अभिबृद्वी गरि प्रदान गरिने सेवा तथा

	कार्यक्रमहरुको गुणस्तर र प्रभावकारिता बढाउने र स्वास्थ्य सेवाका कार्यक्रमहरु सञ्चालनका लागी समुदाय समेत सँग आवश्यक सहकार्य, समन्वय र श्रोत परिचालन गर्न सक्ने बनाउने ।
अपेक्षितप्रतिफल	स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुको व्यवस्थापकिय क्षमता अभिबृद्धी भई लैंगीक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सहितको सुशासन युक्त गुणस्तर र प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रवाह भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**सहभागी छनौटको मापदण्ड** प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा तालीम केन्द्रहरुमा कार्यरत स्वास्थ्य अधिकृत तथा अन्य अधिकृतहरु यस तालीममा सहभागी हुनेछन् । **कार्य सञ्चालन विधि** वार्षिक कार्यक्रमभित्र रही चौमासिक लक्ष्यको आधारमा तयार भई स्वीकृत भएको वार्षिक कार्यक्रम तथा विनियोजित बजेटको परिधिमा रही लागत अनुमान निर्देशकबाट स्वीकृत गराउनु पर्दछ र यो तालीम प्रशिक्षक निर्देशिका बमोजिम ३ दिनको हुनेछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२७. स्वास्थ्य संस्था क्षमता अभिवृद्धि तालिम

परिचय	समुदायको स्वास्थ्य स्थीति राम्रो हुनका लागी समुदाय र स्वास्थ्य संस्था बीच समन्वय हुन आवश्यक हुन्छ । स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाहरुको संचालन तथा व्यवस्थापन, स्थानीय तह अन्तर्गत रहेर संम्वन्धित व्यवस्थापन समितिले गर्ने कार्य प्रभावकारी रुपमा सम्पन्न गर्नका लागी समितिका पदाधिकारीहरुको स्वास्थ्य एजेन्डाहरुलाई बुझ्ने र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने क्षमता अभिबृद्धी गर्दै लानु आवश्यक छ । समितिका पदाधिकारीहरुको लागी स्वास्थ्य परिभाषा, आवश्यकता पहिचान, योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, समावेशी र आधारभुत स्वास्थ्य सेवा, सुशासन, नेतृत्व विकास र नयाँ परिस्थितीमा व्यवस्थापनका विविध पक्षहरुमा ज्ञान र सीप प्रदान गरि क्षमता अभिवृद्धी गर्ने प्रक्रियामा सञ्चालन हुने अभिमुखिकरण सम्पन्न गर्न यो तालीम राखिएको हो । यो तालीमको अवधी, तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थी तथा जनशक्तिहरुको मापदण्ड अनुसूची-१ मा उल्लेख गरे बमोजिमको हुनेछ ।
उद्देश्य	स्थानीय स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति (Health Facility Operation and Management Committee-HFOMC) का

	पदाधिकारीहरुको व्यवस्थापकीय क्षमतामा अभिबृद्वी गरि प्रदान गरिने सेवा तथा कार्यक्रमहरुको गुणस्तर र प्रभावकारिता बढाउने र स्वास्थ्य सेवाका कार्यक्रमहरु सञ्चालनका लागी समुदाय समेत सँग आवश्यक सहकार्य, समन्वय र श्रोत परिचालन गर्न सक्ने बनाउने ।
अपेक्षितप्रतिफल	स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरुको व्यवस्थापकिय क्षमता अभिबृद्वी भई लैंगीक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सहितको सुशासन युक्त गुणस्तर र प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रवाह भएको हुनेछ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**सहभागी छनौटको मापदण्ड** प्रादेशिक स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा तालीम केन्द्रहरुमा कार्यरत स्वास्थ्य अधिकृत तथा अन्य अधिकृतहरु यस तालीममा सहभागी हुनेछन् । **कार्य सञ्चालन विधि** वार्षिक कार्यक्रमभित्र रही चौमासिक लक्ष्यको आधारमा तयार भई स्वीकृत भएको वार्षिक कार्यक्रम तथा विनियोजित बजेटको परिधिमा रही लागत अनुमान निर्देशकबाट स्वीकृत गराउनु पर्दछ र यो तालीम प्रशिक्षक निर्देशिका बमोजिम ३ दिनको हुनेछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२८ । **नसर्ने रोग नियन्त्रण सम्बन्धि (पेन प्याकेज) प्रशिक्षक/प्रशिक्षण**

परिचय	मधेश प्रदेशमा नसर्ने रोगको प्रकोप बढी रहेको अवस्था भएको, क्यान्सर, मुटुरोग, मधुमेह, दिर्घ श्वासप्रश्वास तथा मृगौला सम्बन्धि नसर्ने रोगहरुको दर बढ्दै गएकोले यसलाई नियन्त्रण गर्न हरेक स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुमा नसर्ने रोग नियन्त्रण सम्बन्धि ज्ञान, धारणा र सीप विकास गर्नु जरुरि रहेको छ । यो क्षमतामा आधारित तालिम हो । त्यसकारण ३ दिन अवधिको तालीम पाठ्यक्रम विकास भए अनुसार एभ्ल एबअपबनभ तालिम संचालन हुन्छ । यस तालीमको पाठ्यक्रमलाई तपशिल वमोजिम ८ भागमा विभाजित गरिएको छ । • नसर्ने रोगहरुको संक्षिप्त परिचय • Cardiovascular Diseases-CVDs_ and Diabetes Mellitus-DM_ • WHO/ISH Risk Prediction Charts • Diagnostic Tools and Instruments • PEN Protocol 2 - Health Promotion, Education and Counseling_ • Chronic Respiratory Diseases • Screening and Early Diagnosis of Cancer -Breast and Cancer

	Cervix_ ● नसर्ने रोगहरुको अभिलेख तथा प्रतिवेदन टुलहरु
उद्देश्य	● मुख्य मुख्य नसर्ने रोगहरुकोलागि तालीम प्याकेजको प्रोटोकल (PEN Protocal) अनुसार रोगको पहिचान, परिक्षण तथा प्रारम्भिक व्यवस्थापन गर्न सक्षम बनाउने । ● नसर्ने रोगहरुको रोकथामको लागि स्वस्थ व्यवहार अपनाउन स्वास्थ्य प्रबर्धन, शिक्षा तथा परामर्श सेवा दिन सक्षम बनाउने ।
अपेक्षितप्रतिफल	PEN Protocal अनुसार रोगको पहिचान, परिक्षण तथा प्रारम्भिक व्यवस्थापन गर्न सक्षम नसर्ने रोगहरुको रोकथामको लागि स्वस्थ व्यवहार अपनाउन स्वास्थ्य प्रबर्धन, शिक्षा तथा परामर्श सेवा दिन सक्षम
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधि:** ३ दिन **सहभागी संख्या:** १५/२० जना सहभागिहरु **प्रशिक्षक:** ४ जना (प्रशिक्षक सहभागी १:३ अनुपातमा हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधार:** ● सम्वन्धित परिषदमा नाम दर्ता भएका स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरु हुनु पर्ने, ● स्वास्थ्य सेवा दिईराखेको अनुभव भएका स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरु हुनु पर्ने, **प्रशिक्षक छनौटका आधार:** ● चिकित्सा वा जनस्वास्थ्य वा स्वास्थ्य शिक्षा तथा प्रवर्धन वा नर्सिङ शिक्षामा स्नातक गरेको हुनु पर्ने, ● PEN प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम लिएको हुनु पर्ने, ● पाठ्यक्रम भित्रको कुनै बिषय PEN ToT नलिएको गेष्ट प्रशिक्षकलाई पनि दिन सकिने । **प्रमाणपत्र प्रदान:** ● सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

२९. स्वास्थ्कर्मीहरुलाई लैगिक हिंसामा स्वास्थयको भुमिका सम्बिन्धि तालिम

परिचय	यो तालिम blended learning / On the Job training approach मा आधारित क्षमतामा आधारित तालीम हो । स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत सहभागीहरुको लागि १ महिनाको स्वयं अध्ययन (Self Paced) र ४ दिन समुहमा आधारित तालीम प्याकेज निर्माण गरिएको छ । स्वास्थ्य संस्था प्रमुखलाई स्वयं अध्ययन तालीम सम्वन्धि एक दिनको अभिमुखिकरण गराईनेछ जसको मद्दतले स्वास्थ्य संस्था प्रमुखले आफ्नो मातहतको सहभागीहरुलाई स्वयं अध्ययनको क्रममा सुपरिवेक्षण गर्न सक्दछन । १

	महिनाको स्वयं अध्ययन प्याकेज पुरा गरी सकेपछि स्वास्थ्य संस्था प्रमुखलाई पहिलो व्याचमा र अन्य सहभागीहरुलाई अन्य व्याचमा ४ दिने समुहमा आधारित तालीम प्रदान गरिन्छ । जिल्ला र प्रदेश अस्पतालमा कार्यरत सहभागीहरुको लागि १ महिने On the Job Training संचालन गरिन्छ । यो तालीमले स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरुलाई लैङ्गिक हिंसामा परेका मानिसहरुको स्वास्थ्य समस्या पहिचान, उपचार, परामर्श तथा आवश्यकता अनुसार प्रेषण गर्न र प्रदान गरेको सेवाको अभिलेख राखि प्रतिवेदन गर्न सक्षम बनाउछ । तालीम प्राप्त प्रशिक्षक भएका जिल्ला र प्रदेश अस्पतालहरुको Comprehensive Reproductive Health Training Sites मा यो तालिम संचालन गरिन्छ ।
उद्देश्य	लैङ्गिक हिंसामा परेका मानिसहरुलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्य कर्मि (चिकित्सक, स्टाफ नर्स, मिड वाईफ, प्यारामेडिक स्टाफ) हरुको क्षमता अभिवृद्ध गर्नु
अपेक्षितप्रतिफल	लैङ्गिक हिंसामा परेका मानिसहरुलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्य कर्मि (चिकित्सक, स्टाफ नर्स, मिड वाईफ, प्यारामेडिक स्टाफ) हरुको क्षमता अभिवृद्ध
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय ⁄ निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** १ महिनाको स्वयं अध्ययन (क्भाी एबअभम) र ४ दिन समुहमा आधारित **सहभागी संख्याः** **प्रशिक्षकः** प्रशिक्षक सहभागीको अनुपातमा १:३ प्रशिक्षक हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** • सम्वन्धित व्यवसायी परिषदमा दर्ता भएका मेडिकल अधिकृत, स्टाफ नर्स, अनमि, हेअ, अहेवहरु हुनु पर्ने, • तालीममा समावेश हुन परिक्षण काल पुरा गरेका र तालीम नलिएका स्थायी कर्मचारीलाई प्राथमिकता दिईने, • तालीम प्राप्त कर्मचारीहरु एकजना पनि नभएका स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई प्राथमिकता दिईने, **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • ७ दिने प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम (४ दिन आधारभुत र ३ दिन शिक्षण विधि) लिएका सेवा प्रदायक (चिकित्सक, नर्स) हुनु पर्ने, • क्लिनिकल तालीम सीप भएकाहरुलाई प्राथमिकता दिईने, • प्रहरी तथा कानुनि सहायता सम्वन्धि सेसनकोलागि दक्ष प्रहरी र वकिललाई वाह्य प्रशिक्षकमा आमन्त्रण गर्न सकिने । **प्रमाणपत्र प्रदानः** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।

सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

३०. अनमी, स्टाफ नर्स र चिकित्सकका लागि दक्ष प्रसुति सेवा तालिम

परिचय	यो दक्षतामा आधारित तालीम मुख्य गरी सेवा प्रदायकहरुमा सुरक्षित मातृत्व सेवाको लागि सैद्धान्तिक ज्ञान र सीप अभिबृदद्धि गर्नको लागि तयार गरिएको हो । यसमा तालिम शुरु हुनु पुर्व, तालीम अवधिभर र तालीमको अन्तिममा पाठ्यक्रममा आधारित भएर प्रश्नहरुरचेकलिष्ट तयार गरि सहभागिहरुको ज्ञान र सीपको मूल्यांकन गरिन्छ । सहभागीहरुलाई शुरुमा मोडेलमा अभ्यास गर्न लगाई दक्ष भएपछि सुपरिवेक्षकको निगरानिमा सेवाग्राहीमा सीपको अभ्यास गराईन्छ र तालीमको अन्तिममा सम्पूर्ण ज्ञान र सीप हासिल भए नभएको एकिन गर्नु पर्दछ । यदि सहभागिले तोकिएको समयावधिमा सम्पूर्ण ज्ञान र सीप हासिल गर्न सक्षम नभएको अवस्थामा आर्थिक भार नपर्ने गरि प्रशिक्षकले १ हप्ता थप गरि सहभागीलाई दक्ष वनाउनु पर्दछ ।
उद्देश्य	मातृ स्वास्थ्य (सुरक्षित मातृत्व) सेवाको लागि अनमि र स्टाफ नर्सहरुले २७ वटा भागमा रहेका आवश्यक सवै सिपहरु (राष्ट्रिय प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्र र परिवार स्वास्थ्य महाशाखा २०१५ को Maternal and Newborn Care Learning Resource Package for Skilled Birth Attendants अनुसार) प्रदर्शन गर्ने दक्षता हासिल गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	Maternal and Newborn Care Learning Resource Package for Skilled Birth Attendants को दक्षता हासिल
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः**६० दिन । दक्षतामा आधारित तालीम भएको कारणले यदि सहभागिले सम्पूर्ण ज्ञान र सीप ६० दिन अगावै हासिल गरी सेवा दिन सक्षम भैसकेको भएमा प्रशिक्षकको निर्णय बमोजिम निजलाई १ हप्ता अगाडि छोड्न सकिन्छ । **सहभागी संख्या**ः ८ देखि जना स्टाफ नर्स र अ.न.मि. सहभागिहरु हरेक व्याचमा । **प्रशिक्षकः** ४ जना प्रशिक्षकहरु हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** • स्टाफ नर्स र अ.न.मिहरु सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएको हुनु पर्ने, • स्थायी कर्मचारी परिक्षणकालमा भएमा तालिमको लागि योग्य नहुने, • यो तालीम पहिले नलिएको हुनु पर्ने, • स्वास्थ्य संस्थाको माग अनुसार प्रत्येक बर्थिङ सेन्टरमा कम्तिमा २ जना तालीम प्राप्त दक्ष प्रसतिकर्मि हुनु पर्ने, • तालिम पश्चात सेवा प्रवाह गर्न इच्छुक संस्था हुनु पर्ने, • तालीम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मि उपलब्ध नभएका स्वास्थ्य संस्थालाई प्राथमिकतामा राख्नु पर्ने । **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • SBA Core सिपहरु भएको हुनु पर्ने, • क्लिनिकल तालीम सिप (ऋत्क) लिएको तालीम प्राप्त सेवाप्रदायक चिकित्सक वा नर्स हुनु पर्ने, • Clinical Expert र नवजात शिशु स्याहार, PMTCT / Family Planning सम्बन्धित तालीम प्राप्त हुनु पर्दछ । **प्रमाणपत्र प्रदानः**

	• सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

३१. Advance SBA तालिम

परिचय	यो नेपाल सरकारको दक्ष प्रशुतिकर्मि नीति २००६ मा आधारित क्लिनिकल तालीम सहभागिहरुलाई Obstetric Emergency व्यबस्थापन गर्न सक्ने वनाउन तयार पारिएको हो । तालीम को पहिलो भागमा ASBa को दक्षता को विषयमा तथ्यहरुको अध्ययन र मोडेलमा आधारित प्रयोगात्मक सिपहरुको विषयमा केन्द्रित हुनु पर्दछ । सहभागिहरुले मोडेलमा प्रयोग गरेका प्रयोगात्मक सिपहरुलाई तालीम प्राप्त प्रशिक्षकको निगरानिमा वास्तविक सेवाग्राहीमा प्रयोग गर्दछन । तालिम अवधिभर सहभागिहरुलाई प्रशिक्षण प्रभावकारी बनाउन थप घटना अध्ययन तथा भूमिका नाटक जस्ता विधिहरु प्रयोग गरेर सिकाईलाई प्रभावकारी वनाईन्छ । तालिमको पहिलो हप्तामा सहभागिमा भएको क्यब सम्वन्धि सीपहरुको मुल्यांकन गरिन्छ ।
उद्देश्य	सहभागिहरुमा Advanced Skilled Birth Attendant Surgical Skills leanring Package for Medical officers -Guidebook for Trainers_, NHTC/MoH २०१३ अनुसार Obstetric Emergency को व्यवस्थापन गर्न आवश्यक सबै ज्ञान र सीपहरु अभिबृद्धि गर्न र अन्य EmOC df Advance Skill भएका प्रसतिकर्मिहरुसंग समन्वय गरेर कार्य गर्न सक्षम वनाउन : • सहभागिहरुमा Obstetric Emergency को अवस्थामा निर्णय गर्न सक्ने क्षमताको विकास गर्ने, • सहभागिहरुलाई अन्तर व्यक्ति संचारका सिपहरु सम्बन्धि तालीम दिई महिला र नवजात शिशुको अधिकार, स्वास्थ्य, गोपनियता तथा सम्मानको महत्वको वारेमा जानकारी दिने ।
अपेक्षित प्रतिफल	Obstetric Emergency को अवस्थामा निर्णय गर्न सक्ने क्षमताको विकास, सहभागिहरुलाई अन्तर व्यक्ति संचारका सिपहरु सम्बन्धि तालीम दिई महिला र नवजात शिशुको अधिकार, स्वास्थ्य, गोपनियता तथा सम्मानको महत्वको वारेमा जानकारी
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधि:**७० दिन (१० हप्ता) • ७० दिनको तालीम अवधिभर सहभागिहरुलाई विभिन्न किसिमको अनुभव दिलाउन अस्पतालको विभिन्न सेवाकोलागि खटाउनु पर्दछ जसले गर्दा सहभागिहरले आधारभुत तथा ब्मखबलअभ क्यब सम्बन्धि सीपहरु हासिल गर्दछन । • Advance SBA Module को सैद्धान्तिक कक्षा सकिए पछि सहभागिहरुलाई प्रयोगात्मक कक्षामा समाबेस गराईन्छ जस अन्तर्गत दोस्रो र तेस्रो हप्तामा अवलोकन गर्ने, चौथो देखि छैटौ हप्तामा C/S मा सहयोग गर्ने र सातौ हप्ता देखि अन्त्य सम्ममा आफै Surgery गर्ने कार्यहरु पर्दछन । यी क्रियाकलापहरु सुपरिवेक्षकको निगरानिमा गर्नु पर्दछ । माथि उल्लेखित कुराहरु सहभागिहरुको क्षमता, आत्मविश्वास र सेवाको चापका आधारमा निर्धारित हुने गर्दछन ।

	• सहभागिहरुले १५ वटा जति case मा सहयोग गरिसकेपछि मात्र १५ देखि २० वटा ऋबकभ स्वयमले सुपरिवेक्षकको निगरानिमा गर्नु पर्दछ । तालिमको प्रमाणपत्र प्राप्त गर्न कम्तिमा १५ वटा Case C/S गरेकै हुनु पर्दछ । • दक्षतामा आधारित तालीम भएको कारण यदि कुनै सहभागिले सम्पूर्ण ज्ञान र सीप हासिल गरि सेवा दिन सक्षम भएको अवस्थामा प्रशिक्षकको निर्णय बमोजिम निजलाई १ हप्ता अगाडि छोड्न सकिन्छ । यदि सहभागिले तोकिएको समय अवधिमा सम्पुर्ण ज्ञान र सिप हासिल गर्न सक्षम नभएमा प्रशिक्षकले १ देखि २ हप्ता थप गर्न सक्दछन । **सहभागी संख्या:** ४ जना सहभागि **प्रशिक्षक:** ३ जना प्रशिक्षकहरु लगभग १:१ को अनुपातमा आवश्यक पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधार:** • कम्तिमा एक वर्षको अनुभव भएका र सेवामा संलग्न चिकित्सक हुनु पर्ने, • सहभागिहरुमा आफै पढेर Maternal and Newborn Care Learning Resource Package for Skilled Birth Attendants वा SBA सेवाकालिन तालीम मा भाग लिएर भएपनि Core SBA Skill हुनु पर्ने, • सहभागिहरु CEONC सेवाका साथै Anesthesia, रक्तसंचार सेवा र निःसासिएको नवजात शिशु स्याहार सम्बन्धि सेवाहरु उपलब्ध भएको Secondary Level Health Facility मा कार्यरत हुनु पर्दछ । • सहभागि तालिम पश्चात कम्तिमा २ बर्ष CEONC सेवा सुचारु भएको अस्पतालमा काम गर्न इच्छुक हुनु पर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधार:** • प्रशस्त मात्रामा सेवाग्राही भएको अस्पतालमा Emergency Obstetric Care मा संलग्न Qualified consultant Obstetrician/Registrars ले Advance SBA तालीममा प्रशिक्षकको भूमिका निर्वाह गर्न सक्दछन । • CTS र SBA तालीम प्राप्त भई SBA Training Site मा सेवा दिईरहेको हुनुपर्दछ । • Advance SBA तालीममा प्रशिक्षण गर्न इच्छुक हुनुपर्दछ । **प्रमाणपत्र प्रदान:** तालिम अवधि सफलता पुर्वक पुरा गरी तालीम मूल्यांकनका सम्पूर्ण आधार पुरा गरेका सहभागिहरुले प्रशिक्षकको सिफारिसमा प्रोभिजनल प्रमाणपत्र प्राप्त गर्दछन र कम्तिमा १५ केशलाई सेवा प्रदान गरे पश्चात मात्रै प्रशिक्षकको सिफारिश अनुसार प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले तालीम लिएको प्रमाण पत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

३२. चिकित्सक र स्वास्थ्यकर्मीका लागि मानसिक स्वास्थ्य प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम

परिचय	मधेश प्रदेशमा मानसिक स्वास्थ्य समस्या वढ्दै गएकोले यसलाई नियन्त्रण गर्न हरेक स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुमा मानसिक स्वास्थ्य समस्या नियन्त्रण सम्बन्धि ज्ञान, धारणा र सीप विकास गर्नु जरुरि रहेको छ । यो तालीम प्रशिक्षक प्रशिक्षणको लागि पनि प्रयोग गरिन्छ । यो तालीमको मुख्य उद्देश्य अस्पताल र प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा कार्यरत मेडिकल अधिकृत र अन्य स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरुलाई Mental, Neurological / Substance use disorders -MNS_ सम्वन्धि तालीम प्रदान गर्न प्रशिक्षक र सह(प्रशिक्षकहरु उत्पादन गर्नु हो । यो तालीममा विशेष गरि अन्तक्रियात्मक र समकालिन शिक्षण तथा सुपरिवेक्षण सीपहरुको विकासमा जोड दिईन्छ । तालीमको समय र सेसनहरुको योजना गर्दा सहभागीहरुले आफ्ना सहकर्मी तथा प्रशिक्षकहरुवाट पृष्ठपोषण लिन र आएका सुझावहरुलाई सिकाई र प्रशिक्षक हुन चाहिने सीप विकासको लागि सहयोगी हुने किसिमले गर्नु पर्दछ ।
उद्देश्य	• विशेषज्ञ सेवा नभएका ठाउहरुमा कार्यरत स्वास्थ्य सेवा प्रदायकलाई प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा प्रणाली अन्तर्गत मानसिक स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न विश्व स्वास्थ्य संगठनको Mental Health Gap Action Programme -mhGAP-V2_ मा आधारीत भई Mental, Neurological / Substance use disorders -MNS_ सम्वन्धि सेवा प्रदान गर्न सक्षम वनाउने । • अस्पताल र प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा केन्द्रमा कार्यरत मेडिकल अधिकृत र अन्य स्वास्थ्य सेवा प्रदायकको MNS सम्वन्धि तालीम मा सहजिकरण गर्न सक्ने बनाउने । • स्वास्थ्य कर्मिहरुलाई MNS को पहिचान तथा व्यवस्थापन गर्न सक्ने वनाउन प्रशिक्षक र सह प्रशिक्षकहरुलाई दक्ष र आत्मविश्वासी भएर तालीम संचालन गर्न सक्षम वनाउने ।
अपेक्षितप्रतिफल	Mental, Neurological / Substance use disorders -MNS_ सक्षम वनाउने
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** ५ दिन **सहभागी संख्याः** १० देखि १५ जनासम्म एक व्याचमा **प्रशिक्षकः** प्रशिक्षक सहभागिहरुको अनुपात १:३ हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** • स्वास्थ्य संस्थामा काम गर्ने चिकित्सक, नर्स तथा प्यारामेडिक्स, **आयुर्वेद चिकित्सक र स्वास्थ्यकर्मी** हुनुपर्दछ । • तालीम सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामै हुने भएकाले कार्यालय सहयोगिहरु समेत यो तालीममा सहभागि हुनुपर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** • संक्रमण रोकथाम प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम लिएको र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको जानकारी हुनु पर्दछ । **प्रमाणपत्र प्रदानः** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा

	तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

३३. Infection Prevention TOT and Basic तालिम

परिचय	यो तालीम सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा स्वास्थ्य सेवा प्रदायक (चिकित्सक, नर्स, प्यारामेडिक) तथा सहयोगि कर्मचारीहरुको लागि संचालन गर्नु पर्दछ । यो पनि दक्षतामा आधारित तालीम हो । यस तालीमको अन्त्यमा सहभागिहरु संक्रमण रोकथामका सबै चरणहरु गर्न सक्षम भई सैद्धान्तिक ज्ञानमा कम्तिमा ८५ प्रतिशत अंक ल्याएको हुनु पर्दछ ।
उद्देश्य	• संक्रमण रोकथामको उचित अभ्यास गरी यसका फाईदाहरुको बारेमा सहभागिहरुको सकारात्मक धारणा निर्माण गर्ने । • सहभागिहरुले काम गरिरहेको स्वास्थ्य संस्थामा संक्रमण रोकथामको अभ्यासलाई सुधार गर्न उनीहरुमा आवश्यक ज्ञान र सिप अभिवृद्धि गर्न ।
अपेक्षितप्रतिफल	संक्रमण रोकथामको अभ्यासलाई सुधार गर्न उनीहरुमा आवश्यक ज्ञान र सिप अभिवृद्धि
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधि:** ५ दिन **सहभागी संख्या:** १० देखि १५ जनासम्म एक व्याचमा **प्रशिक्षक:** प्रशिक्षक सहभागिहरुको अनुपात १:३ हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधार:** • स्वास्थ्य संस्थामा काम गर्ने चिकित्सक, आयुर्वेद चिकित्सक, आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मी नर्स तथा प्यारामेडिक्स हुनुपर्दछ । • तालीम सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामै हुने भएकाले कार्यालय सहयोगिहरु समेत यो तालीममा सहभागि हुनुपर्दछ । **प्रशिक्षक छनौटका आधार:** • संक्रमण रोकथाम प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम लिएको र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको जानकारी हुनु पर्दछ । **प्रमाणपत्र प्रदान:** • सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय

	स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

३४. **स्वास्थ्य जिवनशैली तथा योग सम्बन्धि तालिम**

परिचय	स्वास्थ्यक्षेत्रका कर्मचारी को क्षमता अभिबृदी गरिस्वास्थ्य जिवनशैली तथा योग गुणस्तरीय तथा प्रभावकारी रुपमा गर्न यो तालिम आयोजना गर्ने ।
उद्देश्य	यस तालीमको मुख्य उद्देश्य स्वास्थ्य जिवनशैली तथा योग सम्बन्धि ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि गराउनु हो ।
अपेक्षितप्रतिफल	स्वास्थ्य जिवनशैली तथा योग सम्बन्धि ज्ञान, सिप तथा धारणा अभिबृद्धि
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	**अवधिः** तालिम संचालनको प्रक्रिया निर्माण गरि ३ दिने कार्यक्रम संचालन गर्ने । **सहभागी संख्याः** १६(२० जना **प्रशिक्षकः** एक ब्याचमा १:४ को अनुपातमा हुनु पर्दछ । **सहभागि छनौटका आधारः** ● सेवा प्रदायक तथा ब्यवस्थापक हुनु पर्ने, ● सम्बन्धित काउन्सिलमा नाम दर्ता भएको स्वास्थ्यकर्मी हुनु पर्ने, **प्रशिक्षक छनौटका आधारः** ● प्रशिक्षण तालीम लिएको प्रशिक्षक वा बिज्ञ हुनु पर्ने । **सञ्चालन प्रकृयाः** यो आयूर्वेद केन्द्र तथा स्वास्थ्य निर्देशनालयको सहयोगमा तालमि सञ्चालन गर्ने । ● प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिमका लागि विज्ञको सहयोगमा कार्यक्रम संचालन गर्ने । ● यस अधि अभिमुखीकरण प्राप्त नगरेक ाफोकल पर्सन र अन्य स्वास्थ्यकमीलाइ सहभागी गराउने **प्रमाणपत्र प्रदानः** ● सम्वन्धित प्रशिक्षकहरुले सिफारिस गरेपछि मात्र प्रदेश स्वास्थ्य तालीम केन्द्रले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु पर्दछ । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले तयार गरेको २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७ अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यक्रम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	उल्लेखित तालिम संग सम्बन्धित निर्देशिकाहरु

३५. Geriactic Nursing **सम्बन्धि तालिम**

परिचय	नेपालको संविधान, २०७२ को धारा ४१ ले प्रदान गरेको जेष्ठ नागरिकको हक अनुसार

	जेष्ठ नागरिकलाई राज्यबाट विशेष संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षाको हक हुनेछ भनि उल्लेख भएको, जनस्वास्थ्य ऐन तथा नियमावली अनुसार जेष्ठ नागरिक सम्बन्धी स्वास्थ्य सेवालाई आधारभूत स्वास्थ्य सेवा अन्तर्गत समावेश गरेको छ। जेष्ठ नागरिकहरुको स्वास्थ्य आवश्यकताहरु अन्य उमेर समुहको भन्दा फरक हुने भएकोले जेष्ठ नागरिकहरुलाई जेष्ठ नागरिक लक्षित गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कार्यरत सहायक स्तरका स्वास्थ्यकमीहरुको क्षमता विकास गर्न आवश्यक भएकोले स्वास्थ्यकमीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न यस कार्यक्रम रहेको छ।
उद्देश्य	जेष्ठ नागरिकहरुलाई जेष्ठ नागरिक लक्षित गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने ।
अपेक्षितप्रतिफल	ICOPE based screening गरी जेष्ठ नागरिकहरुको समयमा नै समस्याको पहिचान गरि समाधान गर्ने । जेष्ठ नागरिकहरुको समग्ररुपमा स्वास्थ्य स्याहार उपलब्ध गराईने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रदेश स्वास्थ्य तालिम केन्द्र
सञ्चालनप्रकृया	१) जेरियाट्रिक वार्ड सञ्चालन भएका अस्पताल तथा स्थानीय स्वास्थ्य संस्था छनौट गर्ने । २) २० जना (स्टाफ नर्सर हेल्थ असिस्टेन्ट प्रशिक्षाथीहरुको छनौट गरि GOLS software (Geriatrics Online Learning System - (dohs.gov.np)) बाट ई.वेस्ड तालिमको मोडयुल सुरु गर्नको लागि username password प्रदान गर्ने । ३) ई वेस्ड तालिमको मोडयुल पास गरेको (८५ प्रतिशत) सुनिस्चितता भएपछि प्रयोगात्मक अभ्यासका लागि पत्राचार गर्ने । ४) प्रयोगात्मक अभ्यास तालिम संचालन गर्ने । ३ दिन सैद्धान्तिक र ३ दिन अस्पताल तथा केयर होममा प्रयोगात्मक अभ्यास तथा अवलोकन भ्रमण गर्ने । **अभिलेख तथा प्रतिवेदन** कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने जिम्मेवारी पाएको कर्मचारीले कार्यक्रम सम्पन्न भएको अभिलेख अनिवार्य रुपमा राख्नु पर्दछ । सम्पन्न कार्यक्रमको प्रगति विवरण केन्द्रले २१ दिनभित्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, मधेश प्रदेश जनकपुरधाममा अनिवार्य रुपमा तोकिएको व्यक्तिले बुझाउनु पर्दछ ।
बजेट बाँडफाँड	कार्यक्रमको खर्च प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ वा मधेश प्रदेशको प्रदेश खर्च मापदण्ड निर्देशिका २०७७अनुसार गर्नुपर्दछ वा तालीममा संलग्न प्रशिक्षार्थीहरु तथा अन्य जनशक्तिलाई राष्ट्रिय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, टेकुले तयार तयार गरिएको कार्यकम संचालन तथा बजेट खर्च निर्देशिका अनुसूचि - १ बमोजिम व्यवस्था गरिनेछ ।
सन्दर्भ सामाग्री	नर्सिङ्ग तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखाबाट तयार गरिएको E-based Geriatric Training for Primary Health Care Professionals

अनुसूचि १

तालीममा संलग्न प्रशिक्षक, प्रशिक्षार्थी तथा अन्य जनशक्तिहरुको मापदण्ड

केन्द्र स्तर

क्र.सं	तालीमको नाम दिन	अवधि	सहभागी संख्या	श्रोत व्यक्ति	प्रशिक्षक संख्या	सहयोगी कर्मचारी	का.स.	कैफियत
१	एनेस्थेसिया सहायक (लामो अवधि) तालिम	१ वर्ष	१५	२	४	२	१	
२	भ्यासेक्टोमी र मिनिल्याब तालिम	१२/१२ दिन	२/४ जना	२/२	१/१	२/२	१/१	
३	जलवायू परिवर्तन र स्वास्थ्यमा असर	४ दिन	२०	२	४	२	१	
४	अपरेसन थ्रेटर तथा प्रविधि व्यवस्थापन (OOTM) तालिम	४५ दिन	१०	२	४	२	१	
५	Mid Level Parcticum (MLP) तालिम	६० दिन	८-१२	२	४	२	१	
६	दुर्गम स्थानमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरुको लागि ट्रमा केयर तालिम	६ दिन	२०	२	४	२	१	
७	नर्सिंग कर्मचारीहरुलाई ग्रामिण Ultrasound तालिम	२१ दिन	५	२	४	२	१	
८	स्वास्थ्यकर्मीका लागि परिवार नियोजन तथा परामर्श सेवा तालिम	८ दिन	१२	२	४	२	१	
९	IUCD तालिम	८ दिन	४	२	२	२	१	
१०	Implant तालिम	८ दिन	४	२	२	२	१	
११	चिकित्सक तथा नर्सिङ स्टाफलाई सुरक्षित गर्भपनत सेवा तालिम	१४ दिन	१०	२	४	२	१	
१२	मेडिकल अधिकृतहरुलाई मेडिको लिगल तालिम तालिम	१६ दिन	१०-१५	२	४	२	१	
१३	आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीहरुका लागि सेवाकालिन मिड लेबल तालिम	१० दिन	१६-२०	२	४	२	१	
१४	नर्सिङ स्टाफका लागि दक्ष प्रशुतिकर्मी सेवा तालिम	६० दिन	१०	२	४	२	१	
१५	आई.एम.एन.सी.आई. (नवजात शिशु तथा बाल स्वास्थ्य) तालिम	६ दिन	१०-१५	२	४	२	१	
१६	स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापन तालिम	३ दिन	१६-२०	२	४	२	१	
१७	ICU/NICU तालिम	३०/२१ दिन	२०-२५	२	४	२	१	
१८	स्वास्थ्यकर्मीका लागि आँखा, नाक, कान, घाँटी तथा ओरल हेल्थ तालिम	३ दिन	१२-१६	२	४	२	१	
१९	सूर्तिजन्य पदार्थ नियन्त्रण सम्बन्धी MPOWER तालिम	३ दिन	१६-२०	२	४	२	१	
२०	CEONC/BEONC र परिवार नियोजन Onsite Coaching Mentoring को लागि MTOT तालिम (Mentor Development Training)	७ दिन	१२-१६	२	४	२	१	
२१	क्लिनिकल ट्रेनिङ स्किल (CTS) तालिम	५ दिन	१२	२	४	२	१	
२२	पाठेघरको मुखको Cancer को परिचान तथा रोकथाम तालिम	६ दिन	१०	२	४	२	१	

२३	किशोरकिशोरी यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धि तालिम	५ दिन	१५	२	४	२	१	
२४	मेडिकल अधिकृत र स्वाथ्यकर्मीहरुको लागि STI Management तालिम	५ दिन	१५	२	४	२	१	
२५	मेडिकल अधिकृतहरुको लागि Opportunistic Infection (IO) Management तालिम	तालिम प्याकेज अनुसार	१६	२	४	२	१	
२६	स्वास्थ्य संस्था संचालन तथा व्यवस्थापन प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम	३ दिन	२०	२	४	२	१	
२७	स्वास्थ्य संस्था क्षमता अभिवृद्धि तालिम	३ दिन	२०	२	४	२	१	
२८	नसर्ने रोग नियन्त्रण सम्वन्धि (पेन प्याकेज) प्रशिक्षक/प्रशिक्षण	५ दिन	२०-२५	२	६	२	१	
२९	स्वास्थ्कर्मीहरुलाई लैगिक हिंसामा स्वास्थयको भुमिका सम्विन्धि तालिम	७ दिन	१२	२	४	२	१	
३०	अनमी, स्टाफ नर्स र चिकित्सकका लागि दक्ष प्रसुति सेवा तालिम	६० दिन	१०-१२	२	४	२	१	
३१	Advance SBA तालिम	७० दिन	४	२	४	२	१	
३२	चिकित्सक र स्वास्थ्यकर्मीका लागि मानसिक स्वास्थ्य प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम	६ दिन	२०-२५	२	४	२	१	
३३	Infection Prevention TOT and Basic तालिम	३ दिन	२०-२५	२	४	२	१	
३४	स्वास्थ्य जिवनशैली तथा योग सम्वन्धि तालिम	३ दिन	१६-२०	२	४	२	१	
३५	Geriactic Nursingसम्वन्धि तालिम	५ दिन	१२-१६	२	४	२	१	

स्वास्थ्य कार्यालयहरुबाट संचालन हुने क्रियाकलापहरु

१. विभेद हुने गरी लिंग पहिचान गरी गर्भपतन विरुद्ध प्रचार प्रसार तथा जनचेतना अभिबृधि अभिबृधि कार्यक्रम

२. एकिकृत सुपरिभिजन (पालिकाहरुसंग कार्यक्रम कार्यान्वन, समन्वय, र सहकार्य),

३. औषधि सामग्री ढुवानी, कार्यक्रम

४. पुरानो सामग्री धुल्याउने, लिलाम गने- कार्यक्रम

५. डेंगु, मलेरिया, कालाजार, जीका, इन्सेफ्लाईटिस, वायोलार्भिसाट (BTI) द्वारा नियन्त्रण,

६. सुर्तीजन्य पदार्थ सेवन तथा लागु औषध न्यूनीकरण- कार्यक्रम

७. सार्बजनिक निर्माण/खरीद सम्बन्धि क्रियाकलापहरु

१. विभेद हुने गरी लिंग पहिचान गरी गर्भपतन विरुद्ध प्रचार प्रसार तथा जनचेतना अभिवृध्दि कार्यक्रम

परिचय	मधेश प्रदेश समाजमा अहिले पनि पुरानो सोच, रितिरिवाज, धार्मिक मुल्य र मान्यतामा विश्वास गर्ने अर्कै खालको जमात रहेको छ, जुन विशेष गरि छोरा पाउने र छोराले मात्र आफनो वंशको उतराधिकारीको रुपमा हुने कुरामा

	धेरै जसोले विश्वास गर्ने कारणले छोरा जन्माउने लोभको कारण लिंग पहिचान गरि गर्भपतन गराउनेको संख्या दिन प्रतिदिन वढ्दै गएको देखिन्छ र यो समाजमा धेरै नै ठुलो समस्याको रुपमा देखा पर्देछ, यो कार्यक्रमले विभेद हुने गरी लिंग पहिचान गरी गर्भपतन विरुद्ध प्रचार प्रसार सम्वन्धि कुराको समाजमा जनचेतना अभिबृधिको साथै असुरक्षित गर्भपतनबाट उत्पन्न हुने कठिनाई /रुग्नता तथा मातृमृत्यु दर घटाउन उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गर्नेछ /
उद्देश्य	• विभेद हुने गरी लिंग पहिचान गरी गर्भपतन विरुद्ध समुदायमा प्रचार प्रसार हुनुको साथै सम्वन्धि कुराको समाजमा जनचेतना अभिवृध्दिमा उल्लेखनीय वुझाईमा परिवर्तन हुने र लिंग पहिचान गर्ने कार्यमा कमि हुनका साथै असुरक्षित गर्भपतनबाट उत्पन्न हुने कठिनाई जोखिम, रुघ्नता तथा मातृमृत्यु दर घटाउन उल्लेखनीय भूमिका निर्वाह गर्ने /
अपेक्षित प्रतिफल	विभेद हुने गरी लिंग पहिचान गरी गर्भपतन विरुद्ध समुदायमा प्रचार प्रसार हुनुको साथै सम्वन्धि ज्ञान तथा चेतना अभिबृधि तथा व्यवहारमा सकारात्मक परिवर्तन हुने साथै समाज र जनस्वास्थ्यमा उल्लेखनीय उपलव्धि हुनेछ।
कार्यन्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	स्वास्थ्य कार्यालयहरु
सन्चालन प्रक्रिया	❖ **जिल्ला तथा स्थानिय सरोकारवालाहरु, नीजि सरकारी गैरसरकारी अस्पताल, पोलिक्लनिकमा कार्यरत चिकित्सक स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई ऐन नियमावलिको वारेमा एक दिने अन्तरक्रिया तथा पैरवी** • यो कार्यक्रम जिल्ला स्तर र कम्तमि दुई वटा स्थानीय तहमा गर्नु पर्ने छ र यो कार्यक्रम एक दिनको हुने छ । • यो कार्यक्रम गर्दा जिल्ला तथा स्थानीय तहमा भएका स्थानीय सरोकारवालाहरु, नीजि सरकारी गैरसरकारी अस्पताल, पोलिक्लनिकमा कार्यरत चिकित्सक स्वास्थ्यकर्मीहरुको सुची तयार गर आवश्यक समन्वय सहति कार्यक्रम हुने मिति तथा स्थान तय गर्नु पर्दछ । • कार्यक्रम सन्चालन गर्दा विनियोजित वजेटको परधि भित्र रही २५ देख ३० जनाको समुहमा संचलान गर्नु पर्दछ । • स्थानीय सरोकारवाला, नीजि सरकारी गैरसरकारी अस्पताल,

	पोलिक्लनिकमा कार्यरत चिकित्सक स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई सम्वन्धति कार्यक्रम सम्वन्धी अन्तरक्रिया, अन्तरसंवाद आदि गर्ने । ❖ **विभेद हुने गरी लिंग पहिचान गरी गर्भपतनवाट हुने समाजमा र जनस्वास्थ्य असरबारे जनचेतना मुलक संदेश स्थानिय रेडियो, पत्र पत्रिका, होर्डिङ प्रशारण प्रकासन ।** • संदेश प्रसारणको स्पेशिफेकशन तयार गर्ने • स्थानिय रेडियो, पत्र पत्रिकार/मिडिया हाउससंग नियम अनुसारनुसार संझौता गर्ने • संदेश प्रसारण गर्दा स्पस्ट, छोटो संवादमुलक सम्वन्धित विषयवस्तु :- विभेद हुने गरी लिंग पहिचान गरी गर्भपतन विरुद्ध सूचना मुलक गर्ने । • संदेश प्रसारणको अनुगमन गर्ने • कार्यक्रम वा संदेश प्रसारण पश्चात रेडियो, पत्र पत्रिका/मिडिया हाउसले प्रसारण गरिएको प्रमाणपत्र, समय तालिका पेश गर्ने निकायमा पेश गरेपछि भुक्तानी प्रक्रिया अधि बढाउने ।
वजेट बाँडफांड	❖ यो कार्यक्रम सम्पन्न गर्न जम्मा रु .पाँच लाख सम्वन्धित प्रत्येक जिल्लाको लागि वजेट विनियोजित गरेको छ । • जिल्ला तथा स्थानिय सरोकारवालाहरु, नीजि सरकारी गैरसरकारी अस्पताल, पोलिक्लनिकमा कार्यरत चिकित्सक स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई ऐन नियमावलिको वारेमा एक दिने अन्तरक्रिया तथा पैरवीको लागि रु. ३ लाख • विभेद हुने गरी लिंग पहिचान गरी गर्भपतनवाट हुने समाजमा र जनस्वास्थ्य असरबारे जनचेतना मुलक संदेश स्थानिय रेडियो, पत्र पत्रिका, होर्डिङ प्रशारण प्रकासनको लागि रु. २ लाख • वजेट परिधि भित्र रही प्रचलित आर्थिक एन कानुनको परिधिमा रही सन्चालन गर्ने ।
अभिलेख तथा प्रतिवेदन	कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात प्रतिवेदन तयार गरि प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय/मन्त्रालय

२. एकिकृत सुपरिभिजन (पालिकाहरुसंग कार्यक्रम कार्यान्वन, समन्वय, र सहकार्य)

परिचय	यो नियमित प्रक्रिया हो ।स्थानीय तहमा सन्चालित कार्यक्रम प्रभावकारी कार्यन्वयनको लागि पालिका र प्रदेश को समन्वय र सहकार्यमा एकिकृत सुपरिवेक्षण धेरै नै महत्व रहेको हुँदा पालिका स्तरमा सन्चालित

	कार्यक्रमहरु उद्देश्य अनुरुप कार्यान्वयन भए नभएको सुनिश्चित गर्नका साथै कार्यक्रम मापदण्ड अनुसार गुणस्तरीय रुपमा संचालन भएको एकिन गर्न कार्यक्रमहरुको प्रभवकारी कार्यन्वयन एवं कार्यक्रमहरुको रेकर्डिङ तथा रेपोर्टिंग सम्वन्धमा स्वास्थ्य कार्यालयवाट स्थानीय निकायका कर्मचारीहरुको क्षमता अभिबृधि गर्न यो कार्यक्रम राखिएको छ
उद्देश्य	कार्यक्रमहरु प्रभावकारी रुपमा उद्देश्य अनुरुप सन्चालिन भएको सुनिश्चित गर्न ।
कार्यन्वयन गर्ने कार्यालय निकाय/	बजेट बिनियोजन भएका स्वास्थ्य कार्यालयहरु तथा अस्पतालहरु
सन्चालन प्रक्रिया	• कार्यक्रमहरुको नियमित एकिकृत सुपरिवेक्षण अनुगमन भ्रमणका लागि मिति, स्थान, उद्देश्य, सहितको योजना वनाउने र सो अनुसार पालिका तथा स्वास्थ्य संस्था हरुमा अनुगमन गर्ने । • नियमित एकिकृत सुपरिवेक्षण तथा अनुगमनका लागि सम्वन्धित कार्यक्रमहरुको चेक लिस्ट तयार गर्ने र चेक लिस्टको अनिवार्य प्रयोग गर्ने । • कार्यक्रमको प्रभावकारी मूल्यांकनको लागि आवश्यकता अनुसार मन्त्रालय, स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा स्थानीय निकाय सम्मलित संयुक्त एकिकृत सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन टोलि वनाई समस्या पहिचान भएका पालिका तथा स्वास्थ्य संस्थाको एकिकृत सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन गरि समस्याको निराकरण गर्ने । • अनुगमन पश्चात पश्चात तत्कालै पालिका तथा स्वास्थ्य संस्थामा देखिएका राम्रा सहित सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरुका छलफल गर्ने र सुधारका लागि गर्नुपर्ने क्रियाकलाप, सो को समय सिमा र जिम्मेवार व्यक्ति सहितको कार्य योजना वनाउने । • आवश्यकता अनुसार एकिकृत सुपरिवेक्षण अनुगमनमा पहिचान भएका विषयहरुलाई सम्वन्धित स्थानीय तहलाई जानकारी गराउने र समस्या समाधानका लागि स्थानीय तहको जिम्मेवारी सहितको कार्य योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने गराउने । • योजना अनुसार कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने । • प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
वजेट बाँडफांड	❖ यो कार्यक्रम सम्पन्न गर्न जम्मा रु.पाँच लाख सम्वन्धित प्रत्येक जिल्लाको लागि वजेट विनियोजित गरेको छ । • वजेटको परिविधि भित्र रही विधमान आर्थिक एन, नियमअनुसार र

	कानुनको परिधिमा रही गर्ने ।
अभिलेख तथा प्रतिवेदन	एकिकृत सुपरिवेक्षण अनुगमन पश्चात प्रतिवेदन तयार गरि प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालयर ,मन्त्रालय

३. औषधि सामग्री ढुवानी कार्यक्रम

परिचय	नियमित सन्चालन हुने कार्यक्रमको लागि प्रादेशिक स्टोर र जिल्ला स्टोर मातहतमा र आवश्यक परेमा स्थानीय तह सम्म स्वास्थ्य सम्वन्धि सामग्रीहरु वितरण तथा व्यवस्थापन गर्न यो वजेट उपलव्ध गराएको छ ।
उद्देश्य	प्रादेशिक स्टोर, जिल्ला स्टोर मातहतमा र आवश्यक परेमा स्थानीय तह सम्म नियमित रुपमा स्वास्थ्य सम्वन्धि सामग्रीहरु वितरण/ढुवानी गर्ने गराउने ।
अपेक्षित प्रतिफल	• स्वास्थ्य सम्वन्धि सामग्रीहरुको नियमित आपूर्ति/वितरण व्यवस्थित हुन् गइ नियमित रुपमा स्वास्थ्य सेवा सन्चालन भएर कार्यक्रमको प्रगति र गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा थप सहयोग पु-याउने छ ।
कार्यन्वयन गर्ने कार्यालय निकाय/	बजेट बिनियोजन भएका स्वास्थ्य कार्यालयहरु तथा अस्पतालहरु
सन्चालन प्रक्रिया	• यो वजेट प्रादेशिक स्टोर, स्वास्थ्य कार्यालय जिल्ला स्टोर मातहतमा र आवश्यक परेमा स्थानीय तह सम्म कार्यक्रमको गुणस्तर कायम गर्न र कार्यक्रम प्रभावकारी बनाउन नियमित, मासिक र आकस्मिक अवस्थामा स्थानीय तह मातहतका स्वास्थ्य संस्थाहरु सम्म स्वास्थ्य सम्वन्धि सामग्रीहरु वितरण/ढुवानी र व्यवस्थापन गर्ने । • वितरण /खर्च योजना तयार गर्नु पर्दछ । • दैनिक भ्रमण भत्ता /यातायात/ ढुवानी रकमको अग्रिम योजना स्वीकृत गराई कार्य सन्चालनको व्यवस्था गर्नु पर्दछ । • वितरण/ढुवानी गर्दा वितरण योजना अनुसार लागत र वास्तविक खर्च दुरीको आधारमा मनासिव बाँडफांड गरि सम्वन्धित संस्था/व्यक्तिलाई अग्रिम जानकारी गराई पारदर्शी गर्नुपर्दछ । • भुक्तानी सकेसम्म सम्वन्धित प्रणालीवाट गर्ने व्यवस्था गर्नु पर्ने छ ।
वजेट बाँडफांड	❖ यो कार्यक्रम सम्पन्न गर्न जम्मा रु.पाँच लाख सम्वन्धित प्रत्येक जिल्लाको लागि वजेट विनियोजित गरेको छ । • चालु आ.व. को लागि स्वीकृत विनियोजित बजेटबाट प्रचलित ऐन नियम निर्देशिका अनुसार दैनिक भ्रमण भत्ता, सवारी, इन्धन, आदिको

	लागि खर्च गर्नुपर्ने छ । •
अभिलेख तथा प्रतिवेदन	• कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात प्रतिवेदन तयार गरि प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय ,मन्त्रालय पठाउने ।

४. पुरानो सामग्री धुल्याउने, लिलाम गर्ने कार्यक्रम

परिचय	प्रदेश भरि सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरुको लागि समस्या तथा चुनौतीका रुपमा रहेका म्याद सकिएका, प्रयोगमा ल्याउन न मिल्ने, औषधि, र औषधिजन्य सामग्री धुल्याउन कठिनाई परेको, खाल्डोमा पुर्ने, जलाउने वा नदि नालामा फ्याक्ने अभ्यासले गर्दा वातावरणमा प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष असर पर्न गइ जनस्वास्थ्यमा समेत यसको असर देखापर्ने देखिएकोले यसलाई रोकथाम गर्न अपरिहार्य भएको महसुस भएको छ र त्यसैले यो पुरानो सामग्री धुल्याउने, लिलाम गने- कार्यक्रम राखिएको छ ।यो कार्यक्रमले अधिकांस स्वास्थ्य संस्थामा अनावश्यक रुपमा थुप्रिएको ठाउँ ओगटेर वसेको, पुरानो सामग्री धुल्याउने, लिलाम गर्ने फोहरलाई प्रक्रिया पुर्याएर यसको उचित व्यवस्थापन गर्नुको साथै केहि राजस्व संकलनमा समेत सहयोग हुने छ ।
उद्देश्य	यो कार्यक्रमले अधिकांस स्वास्थ्य संस्थामा अनावश्यक रुपमा थुप्रिएको ठाउँ ओगटेर वसेको, पुरानो सामग्री धुल्याउने, लिलाम गर्ने फोहरलाई प्रक्रिया पुर्याएर यसको उचित व्यवस्थापन गर्नुको साथै केहि राजस्व संकलनमा समेत सहयोग गर्न ।
अपेक्षित प्रतिफल	• यो कार्यक्रमले सफल प्रयोग भइ अधिकांस स्थानमा अनावश्यक रुपमा थुप्रिएको ठाउँ ओगटेर वसेको फोहरलाई प्रक्रिया पुर्याएर यसको उचित व्यवस्थापन गर्नुको साथै केहि राजस्व संकलनमा समेत सहयोग हुने छ ।
कार्यन्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	बजेट बिनियोजन भएका स्वास्थ्य कार्यालयहरु तथा अस्पतालहरु, प्रादेशिक आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सालय लगायतका स्वास्थ्य संस्थाहरु
सन्चालन प्रक्रिया	• यो कार्यक्रम म्याद सकिएका, प्रयोगमा ल्याउन नमिल्ने औषधि, रसायन र औषधिजन्य सामग्री नष्ट गर्ने सम्वन्धि कार्यविधि, २०७८ मा उल्लेख भएका नियमअनुसार र कानुनको परिधिमा रही गर्नुपर्ने छ । • धुल्याउने, लिलाम गर्ने उल्लेखित सामग्रीहरु आर्थिक कार्यविधि तथा वितिय उतरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम १०७ (१) वमोजिम गठित समितिको उपस्थितिमा मुचुल्का उठाई जिन्सी

	मालसामान नस्ट गर्न स्वीकृति को आधारमा गर्ने ।
वजेट बाँडफांड	❖ यो कार्यक्रम सम्पन्न गर्न जम्मा रु. २ लाख वजेट विनियोजित गरेको छ । म्याद सकिएका, प्रयोगमा ल्याउन नमिल्ने औषधि, रसायन र औषधिजन्य सामग्री नष्ट गर्ने सम्वन्धि कार्यविधि, २०७८ मा उल्लेख भएका नियमअनुसार र कानुनको परिधिमा रही प्रचलित आर्थिक कार्यविधि अनुसार गर्नुपर्ने छ ।
अभिलेख तथा प्रतिवेदन	• कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात प्रतिवेदन तयार गरि प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय मा पठाउने ।
सन्दर्भ सामग्री	• म्याद सकिएका, प्रयोगमा ल्याउन नमिल्ने औषधि, रसायन र औषधिजन्य सामग्री नष्ट गर्ने सम्वन्धि कार्यविधि, २०७८ • सार्वजनिक खरद एन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४. • आर्थिक कार्यविधि तथा वितिय उतरदायित्व नियमावली २०७६ र आर्थिक कार्यविधि तथा वितिय उतरदायित्व नियमावली २०७७ . • म.ले.प. फारमहरु स्वीकृत भएको महालेखा नियन्त्रक कार्यालयको मिति २०७६/०३/०१ को सूचना

५. डेंगु, मलेरिया, कालाजार, जीका, इन्सेफ्लाईटिस, वायोलार्भिसाट द्वारा नियन्त्रण

परिचय	नेपालका डेंगु, मलेरिया, कालाजार, जिका ,इन्सेफलाईटिस लगायतका भेक्टरबोर्न रोगहरु जनस्वास्थ्य समस्याको रुपमा रहदै आएको छ । प्रत्येक वर्ष सैकडौ डेंगु र मलेरियाका विरामीहरु देखापरिरहेकोले महामारीको रुप लिन सक्ने अवस्था विद्यमान रहेको अवस्था छ । प्रकोप एवं महामारी फैलिन नदिन भेक्टरको जिवन चक्र पुरा हुन नदिन बायो लार्भिसाईड एक प्रभावकारी उपायको रुपमा रहेको छ।
उद्देश्य	वायो लार्भिसाइट(BTI) को प्रयोगद्वारा लामखुटेका लार्भा नष्ट गरि प्रकोप एवं महामारी फैलिन नदिने एवं डेंगु, मलेरिया, कालाजार, जिका ,इन्सेफलाईटिस लगायतका भेक्टरबोर्न रोगहरु नियन्त्रण गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	डेंगु,मलेरिया, कालाजार, जिका,इन्सेफलाईटिस लगायतका भेक्टरबोर्न रोगहरु निवारण गर्न सफलता हासिल गर्ने।
कार्यन्वयन गर्ने कार्यालय निकाय/	बजेट बिनियोजन भएका स्वास्थ्य कार्यालयहरु तथा अस्पतालहरु

सन्चालन प्रक्रिया	स्वास्थ्य सेवा विभागको Epidemiology & Disease Control Division वाट जारी डेंगु रोग नियन्त्रणका लागि बायो लार्भिसाईट(BTI) प्रयोग सम्बन्धि कार्यविधी वमोजिम सम्बन्धित कार्यालयको हाता वरिपरि तथा जिल्लामा प्रकोप फैलिन सक्ने स्थानहरु पहिचान गरी कार्ययोजना बनाई कार्यक्रम संचालन गर्ने । <u>लक्षित स्थान-</u> एक वा एक भन्दा वढी विरामी देखिएका वडाहरु, टोलहरु तथा विगतमा विरामी भेटिएका र नया विरामी भेटिन सक्ने सम्भावित वडा, टोलहरुका लामखुटेले फुलपार्ने स्थानहरु।
वजेट बाँडफांड	❖ कार्ययोजना तयार गर्दा बिनियोजित बजेटलाई तपसिल बमोजिम बाँडफाँड गरी गतिविधिहरु संचालन गर्नु पर्नेछ। ❖ आवश्यकताको आधारमा :- • बायो लार्भिसाईट (BTI) खरिदका लागि ७०-७५%, • स्प्रे पम्प तथा आवश्यक सामाग्री खरिदको लागि-५-१०% • स्प्रे कार्यको लागि स्प्रेम्यान लगायतको जनशक्ति परिचालन एवं अनुगमन समेतको लागि १५-२०% आवश्यकताको आधारमा तपशिलका क्रियाकलापहरु गर्ने सकिने छ । • जिल्ला र स्थानिय तहमा बायो लार्भिसाईट (BTI) र Integrated Vector Management को बारेमा बायो लार्भिसाईट (BTI) छर्किनु अगावै सरोकारबालाहरुको अभिमुखिकरण • स्थानिय रेडियो, होडिङ् बोर्ड, पत्र पत्रिकाहरुबाट जनचेतना मुलक संदेश प्रकाशन प्रशारण • वजेट खर्च गर्दा अर्थ मन्त्रालय द्वारा जारी कार्यक्रम संचालन निर्देशिका) सार्वजानिक खरिद ऐन ,नियमावली तथा आर्थिक व्यवस्थापन समबन्धि नियम अनिवार्य पालना गर्नुपर्ने छ ।
अभिलेख तथा प्रतिवेदन	कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात प्रतिवेदन तयार गरि प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयमा पठाउने

६. सुर्तीजन्य पदार्थ सेवन तथा लागु औषध न्यूनीकरण- कार्यक्रम

परिचय	सुर्तिजन्य पदार्थ तथा लागु औषध सेवनको कारण प्रदेशमा नसर्ने रोगहरु जस्तै मुटुको रोग, कलेजोको रोग, मधुमेह, उच्चरक्तचाप आदि रोग हुने

	त्यसवाट धेरै मानिसको मृत्यु हुने गर्छ । उनीहरुमा यस्ता पदार्थको सेवनले गर्दा पर्ने व्यक्तिगत असर, पारिवारिक समस्या र समाजलाई पार्ने समस्याहरुको वास्तविकता बोध गराई व्यवहार परिवर्तन उनीहरुको जीवनसैलिमा परिवर्तन ल्याउनु आवश्यक छ यो समस्या व्यक्ति स्वयंको प्रयास, परिवारको सदस्यको सहयोग र समाजको सामुहिक प्रयासवाट सम्भव हुन्छ । यसको प्रयोगमा कमि ल्याउन सम्भवित सरोकारवालाहरुको सहभागितामा भिभिन्न किसिमका स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको कानुन अनुसार चुरोट, नेपाल सरकार, मन्दिराको विक्रिवितरणलाई नियमन गर्ने Point of sale लगायत अन्य ठाउँमा विज्ञापनमा रोक लगाउने । यसरी सवैको सक्रिय सहभागितामा सुर्तीजन्य पदार्थ सेवन तथा लागु औषध लाई एक सामाजिक समस्याको रुपमा अंड.गीकार गरि समयमै स्वास्थ्य शिक्षा, सन्चार तथा उपयुक्त वातावरण को सृजना गरेर न्यूनीकरण गर्न सकिन्छ ।
उद्देश्य	• सुर्तीजन्य पदार्थ सेवन तथा लागु औषधको अवस्था र त्यसवाट पर्ने व्यक्तिगत र सामुहिक असरको वारेमा सचेतना जगाउने । • स्थानीय निकायहरुको सहकार्यमा सुर्तीजन्य पदार्थ सेवन तथा लागु औषध न्यूनीकरणको अभियानमा उनीहरुलाई प्रतिवद्ध गराउन पहल गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	• समुदायमा मानिसको सुर्तीजन्य पदार्थ तथा लागु औषध सेवन गर्ने व्यवहार परिवर्तन गरि त्यसको प्रयोग दर कम गर्न सकिने र त्यस्ता लतको कारण हुन् सक्ने मृत्यु घटाउने । • सार्वजनिक स्थानहरुमा सुर्तीजन्य पदार्थ तथा लागु औषध सेवन पूर्णरुपमा निषेधित हुन्छ । • सुर्तीजन्य पदार्थ विक्री वितरण गर्न इजाजत पत्र लिएको हुने छ । • सुर्तीजन्य पदार्थ तथा लागु औषध सेवनको प्रयोगमा कमि आउने छ ।
कार्यन्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	बजेट बिनियोजन भएका स्वास्थ्य कार्यालयहरु तथा अस्पतालहरु
सन्चालन प्रक्रिया	१. जिल्ला स्तरिय सरोकारबाला र कम्तिमा दुई स्थानिय तहका सरोकारवालाहरुसँगको १ दिने अन्तरक्रिया तथा पैरवी गर्न

कार्यक्रम गर्ने ।

<u>अन्तरक्रिया तथा पैरवी कार्यक्रममा समावेश गर्न सकिने</u>

<u>विषय वस्तुः-</u>

- सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ, लागू औषध वर्तमान अवस्था ।
- सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ, लागू औषध सेवनले स्वास्थ्यमा पर्ने असरहरु ।
- सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ, लागू औषध सेवनको न्यूनिकरणका लागि सम्वन्धित निकायको भूमिका ।
- उपलव्ध एन, नियमको, पालना र कानुनी प्रावधान ।
- सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ, लागू औषध पदार्थ नियन्त्रण तथा रोकथामको रणनीतिक कार्ययोजना ।

२. सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ सेवन तथा लागू औषधको सेवनबट हुने जनस्वास्थ्य असरबारे जनचेतना मुलक संदेश स्थानिय रेडियो, पत्र पत्रिका, होर्डिङ प्रशारण प्रकासन

- प्रसारण गर्ने संदेशहरु सम्वन्धमा निर्णय गर्ने/गराउने र स्थानीय भाषामा संदेश प्रसारणको व्यवस्था समेत गर्न ।
- संदेश प्रसारणको स्पेशिफेकशन तयार गर्ने ।
- स्थानिय रेडियो, पत्र पत्रिकार/मिडिया हाउससंग नियम अनुसारनुसार संझौता गर्ने ।
- संदेश प्रसारण गर्दा स्पस्ट, छोटो संवादमुलक सम्वन्धित विषयवस्तु :- सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ सेवन तथा लागू औषध न्यूनिकरण ।संदेश प्रसारणको अनुगमन गर्ने ।
- कार्यक्रम वा संदेश प्रसारण पश्चात रेडियो, पत्र पत्रिका/मिडिया हाउसले प्रसारण गरिएको प्रमाणपत्र, समय तालिका पेश गर्ने निकायमा पेश गरेपछि भुक्तानी प्रक्रिया अघि बढाउने ।
- कार्यक्रम संचालनको लागि आवश्यक सामाग्रीहरु, संदेश तयारी गर्ने ।
- राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा सन्चार केन्द्रको वेब साइटवाट र फेस वुक पेजवाट संदेश सामाग्रीहरु लिन सकिन्छ छ- www.nheicc.gov.np, www.facebook.com/nheicc.nepal
- सम्भवित सहभागितामा भिभिन्न किसिमका स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम संचालन गर्ने, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको कानुन अनुसार चुरोट,

	नेपाल सरकार, मन्दिराको विक्रिवितरणलाई नियमन गर्ने ३. सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ, लागू औषध नियन्त्रण न्यूनिकरणको लागि प्र.जि.अ, सहायक प्र.जि.अ., सुरक्षा निकाय प्रमुख, स्थानिय तहको प्रतिनिधि, स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख, फोकल पर्सन, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको प्रतिनिधि, स्वास्थ्य निर्देशनालयको प्रतिनिधि एवं आमन्त्रित अन्य लगायतको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन गर्ने र नेपाल सरकारप्रदेश तथा , स्थानीय सरकारको कानुनमा व्यस्था भए अनुसारको उक्त पदार्थको विक्रिवितरणलाई नियमन गर्ने र रोक लगाउन प्रयास गर्ने |
वजेट बाँडफांड	❖ यो कार्यक्रम सम्पन्न गर्न जम्मा रु. पाँच लाख सम्वन्धित प्रत्येक जिल्लाको लागि वजेट विनियोजित गरेको छ | • जिल्ला स्तरिय सरोकारबाला र कम्तिमा दुई स्थानिय तहका सरोकारवालाहरुसँगको १ दिने अन्तरक्रिया तथा पैरवीको लागि रु. ३ लाख • सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ सेवन तथा लागू औषधको सेवनवाट हुने जनस्वास्थ्य असरबारे जनचेतना मुलक संदेश स्थानिय रेडियो, पत्र पत्रिका, होर्डिङ प्रशारण प्रकासनको लागि रु. १.५ लाख • सूर्तिजन्य पदार्थ, मादक पदार्थ, लागू औषध नियन्त्रण न्यूनिकरणको लागि प्र.जि.अ, सहायक प्र.जि.अ., सुरक्षा निकाय प्रमुख, स्थानिय तहको प्रतिनिधि, स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुख, फोकल पर्सन, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको प्रतिनिधि, स्वास्थ्य निर्देशनालयको प्रतिनिधि एवं आमन्त्रित अन्य लगायतको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन गर्न रु. ५० हजार
अभिलेख तथा प्रतिवेदन	• कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात प्रतिवेदन तयार गरि प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय मा पठाउने

७. सार्बजनिक निर्माण/खरिद सम्बन्धि क्रियाकलापहरु

परिचय	यस मन्त्रालय मातहतका आठ स्वास्थ्य कार्यालयहरुद्वारा प्रत्येक जिल्लामा विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुको पूर्वाधार निर्माण, मरम्मत तथा अधुरो भौतिक निर्माण एवं स्वास्थ्य सामग्री खरिद गर्नका लागि कार्यक्रम र बजेट स्वीकृत भएको छ /
उदेश्य	प्रत्येक जिल्लामा विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुको पूर्वाधार निर्माण, मरम्मत

	तथा अधुरो भौतिक निर्माण एवं स्वास्थ्य सामग्री खरिद एवं आपूर्ति गर्न/
अपेक्षित प्रतिफल	जिल्लामा विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुको पूर्वाधार निर्माण, मरम्मत तथा अधुरो भौतिक निर्माण एवं स्वास्थ्य सामग्री खरिद एवं आपूर्ति हुने छ /
कार्यान्वयन गर्ने निकाय/कार्यालय	स्वास्थ्य कार्यालय
संचालन प्रकृया	सबै स्वास्थ्य कार्यालयहरुमा निर्माण कार्यसँग सम्वन्धित प्राविधिक कर्मचारीको दरवन्दी नभएकोले प्रत्येक स्वास्थ्य कार्यालयको लागि न्युनतम एक जना इन्जिनियर र दुई जना सब-इन्जिनियरको आवश्यक्ता रहेकोमा स्वास्थ्य कार्यालयहरुले संचालन गर्ने कार्यक्रमहरुको कन्टिनजेंसी रकमबाट उपरोक्त जनशक्तिहरुको पारिश्रमिक र सेवा सुविधा भुक्तान हुने गरी स्वास्थ्य कार्यालयहरु क्रमशः सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहट, बारा र पर्सामा प्रत्येक जिल्लाका लागि एक जना इन्जिनियर र दुई जना सबइन्जिनियरको सेवा करारमा लिने, आवश्यक प्राविधिकको छनौट स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय वा तोकिएको निकायले गर्ने छ / क. स्वास्थ्य कार्यालयबाट संचालित विकास निर्माण र मरम्मत कार्यको ड्राइंग, डिजाइन, लागत इष्टिमेट तयार गर्ने । ख. स्वास्थ्य कार्यालयबाट संचालन हुने सार्बजनिक निर्माण र मरम्मतको कार्य सम्पन्न गर्ने । ग. स्वास्थ्य कार्यालयबाट संचालन हुने आयोजना तथा कार्यक्रमको छिटो छरितो रुपमा सम्पन्न गर्न आवश्यक पर्ने ज्ञान, सीपको संयोजन गर्ने । घ. स्वास्थ्य कार्यालयबाट संचालन हुने विकास कार्यको अनुगमन गरी पृष्ठपोषण दिने । ङ. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय र सरोकारवाला संग प्राविधिक समन्वय गर्ने । च. निर्माण कार्य पश्चात सम्बन्धित निकायलाई हस्तान्तरण गर्ने । छ. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले आवश्यक ठानेका क्रियाकलाप तथा छनौट गरिएका योजना कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्ने ।
बजेट बाडफाड	विनियोजित बजेटवाट प्रदेश अन्तर्गतका जिल्लाहरुमा यस मन्त्रालय मातहतका आठ स्वास्थ्य कार्यालयहरुद्वारा विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुको

	पूर्वाधार निर्माण, मरम्मत तथा अधुरो भौतिक निर्माण गर्नका लागि विभिन्न क्रियाकलापहरु र बजेट स्वीकृत भएको । प्रत्येक स्वास्थ्य कार्यालयमा १ जना इन्जिनियर तथा २ जना सबइन्जिनियर सेवा करार सम्झौता गरी सेवा लिने तथा सेवा करारका कर्मचारीहरुको तलब, सुविधा जिल्ला दररेट अनुसार हुने छ। सेवा करारका कर्मचारीहरुको तलब, सुविधा वापतको रकम, योजना संचालनको लागि आवश्यक मसलन्द, कार्यालय सामग्री, इन्धन, सवारी भाडा तथा ज्याल्दारी आदि निर्माण हुने लागतको ४ (चार) प्रतिशत कन्टिनजेंसीबाट भुक्तान हुने व्यवस्था गरिने छ । नेपाल सरकार सार्बजनिक खरिद ऐन, नियमावली, मधेश प्रदेश सरकार उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७५, मधेश प्रदेश विनियोजन ऐन २०८० लगायतका प्रचलित ऐन, नियम, निर्देशिका एवम मार्गदर्शन अनुसार निर्माण, खरिद, आपूर्ति गर्नु पर्ने छ ।
सन्दर्भ सामग्री	सामाजिक विकास इकाई गठन निर्देशिका, सार्बजनिक खरिद ऐन, नियमावली, मधेश प्रदेश सरकार उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७५, मधेश प्रदेश विनियोजन ऐन २०८० लगायतका प्रचलित ऐन, नियम, निर्देशिकाहरु

<u>प्रादेशिक अस्पतालहरुबाट संचालन हुने क्रियाकलापहरु</u>

१. आकस्मिक उपचारका लागि औषधि खरीद
२. निःशुल्क वितरणका लागि औषधि खरीद
३. आवश्यक ल्याब केमिकल खरीद
४. प्रादेशिक अस्पताल तथा अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक निर्माण, demolition, रंगरोगन तथा मरम्मत सम्भार
५. प्रादेशिक अस्पतालहरुमा डेन्टल सेटअप
६. न्युनतम सेवा मापदण्ड तथा अस्पताल सुद्रीढीकारण कार्यक्रम

१. आकस्मिक उपचारका लागि औषधि खरीद

परिचय	नेपालको संविधानले सबै नागरिकले सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्रास गर्ने अधिकार सुनिश्चिता गरेको छ र नागरिकको आधारभुत अधिकारको रुपमा

	प्रत्याभुत गरेको छ । तशर्त अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाबाट आकास्मिक सेवा प्रदान गर्नका लागि औषधि खरिद ब्यवस्थापन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	आकास्मिक सेवाको लागि गुणस्तरीय औषधि खरिद गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	रोग नियन्त्रण तथा निदान भई स्वास्थ्य सेवा विस्तार हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रादेशिक अस्पताल
सञ्चालन प्रकृया	• आकास्मिक सेवाको लागि औषधिको अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, विरामी तथा बिरामीको दर समेतलाई आकलन गरी सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने औषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य सेवा बिभाग, ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायता लिन सकिने छ । • औषधी खरिद गर्दा GMP certified वा औषधी ब्यवस्था बिभागबाट अनुमति प्राप्त कम्पनि हुनु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४, आकास्मिक सेवाका लागि स्वास्थ्य सेवा बिभागले तोकेको औषधिको सूची अनुसार

२. निःशुल्क वितरणका लागि औषधि खरीद

परिचय	नेपालको संविधानले सवै नागरिकले सर्वशुलभ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चिता गरेको छ र नागरिकको आधारभुत अधिकारको रुपमा प्रत्याभुत गरेको छ तशर्थ निःशुल्क वितरण गर्ने औषधि खरीद ब्यवस्थापन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	निःशुल्क वितरण गर्ने गुणस्तरीय औषधि खरीद गरी स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	सरकारले निःशुल्क वितरणका लागि तोकेको औषधी समयमा आपूर्ति भई सर्वसाधारणलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रादेशिक अस्पताल

सञ्चालन प्रकृया	• निःशुल्क वितरण हुने औषधीको अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत, विरामी तथा बिरामीको दर तथा आपतकालीन अवस्थासमेतलाई आकलन गरी आवश्कता पहिचान गरि सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको औषधि तथा औषधिजन्य सामग्री को खरिद स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले जारि गरेको बर्गिकरण सुची अनुसार सम्पूर्ण औषधि तथा औषधिजन्य सामग्रीहरु खरिद गर्नुपर्ने • खरिद गरिने औषधीको स्पेसीफिकेशनको लागि ब्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank को सहायता लिन सकिने छ । • औषधी खरिद गर्दा GMP certified वा औषधी ब्यवस्था बिभागबाट अनुमति प्राप्त कम्पनि हुनु पर्ने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिदऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४, National Essential drug list भित्रका निःशुल्क वितरण गर्ने औषधिहरु

३. आवश्यक ल्याब केमिकल खरीद

परिचय	आवश्यक Lab Chemical खरिद ब्यवस्थापन गर्न यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	गुणस्तरीय Lab Chemical, Reagent, Consumables खरिद गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	Lab Chemical, Reagent, Consumables आपूर्ति भई ल्याब संचालन, X-Ray Films, Dialysis consumables, USG/ECG Papers लगायतका अन्य consumables खरिद गरि स्वास्थ्य सेवा संचालन सहज हुने।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रादेशिक अस्पताल
सञ्चालन प्रकृया	• Lab Chemical, Reagent, Dialysis, Consumables को अनुमानित परिमाण अघिल्लो वर्षको खपत र आवश्यकता अनुसार सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ । • खरिद गरिने Lab Chemical, Reagent,Consumables को स्पेसीफिकेशनको लागि स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय, स्वास्थ्य

	सेवा बिभाग, व्यवस्थापन महाशाखाको Technical Specification Bank वा प्राविधिकको सहायता लिन सकिने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४

४. प्रादेशिक अस्पताल तथा अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक निर्माण, demolition, रंगरोगन तथा मरम्मत सम्भार

परिचय	प्रादेशिक अस्पताल तथा अन्य स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक निर्माण, demolition, रंगरोगन तथा मरम्मत सम्भार यस शिर्षकमा बजेट विनियोजन गरिएको छ ।
उद्देश्य	प्रादेशिक अस्पतालहरुको पूर्वाधार स्तरोन्नति गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रादेशिक अस्पतालहरुको पूर्वाधार व्यवस्थित र स्तरोन्नति हुने छ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रादेशिक अस्पताल
सञ्चालन प्रकृया	• अस्पतालको हालको संरचनामा आवश्यकतानुसारको प्राविधिक लागत इष्टिमेट गराई मरम्मत सम्भार, रंगरोगन, नयाँ भवन, कम्पाउण्डवाल, सौचालय, क्यान्टिन लगायतका निर्माण सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४

५. प्रादेशिक अस्पतालहरुमा डेन्टल सेटअप

परिचय	प्रदेशका जनतालाई सर्वसुलभ रुपामा दन्त चिकित्साका लागि प्रादेशिक अस्पतालमा सेवा विस्तार गरी दाँत उपचार सहज गर्न प्रादेशिक अस्पतालहरुमा डेन्टल सेटअपको लागि यो कार्यक्रम राखिएको छ ।
उद्देश्य	प्रादेशिक अस्पतालमा दन्त चिकित्साका लागि सेवा विस्तार गर्ने ।
अपेक्षित प्रतिफल	प्रादेशिक अस्पतालहरु दन्त चिकित्साका लागि सेवा विस्तार हुने छ ।
कार्यान्वयन गर्ने कार्यालय/निकाय	प्रादेशिक अस्पताल
सञ्चालन प्रकृया	• दन्त चिकित्साका लागि सेवा विस्तारको लागि आवश्यक निर्माण

	एवम सामग्री खरीद सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम हुने छ ।
बजेट बाँडफाट	स्वीकृत कार्ययोजना अनुसार विनियोजित बजेटको परिधिभित्र रहेर माग, आवश्यकता तथा उपलब्धता अनुसार बजेट बाँडफाट गर्ने।
सन्दर्भ सामाग्री	सार्वजनिक खरिद ऐन २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४

६. न्युनतम सेवा मापदण्ड तथा अस्पताल सुद्रीढीकारण कार्यक्रम

शिर्षक	विवरण
कार्यक्रमको परिचय	अस्पतालहरूको लागि न्यूनतम सेवा मापदण्ड (MSS) भनेको सेवा तत्परता र अस्पतालहरूको अधिकतम आवश्यकताहरूको लागि उपकरणहरूको उपलब्धता हो जुनबाट अपेक्षित न्यूनतम सेवाहरू प्रदान गर्न सकिन्छ। सबै तहका अस्पतालका लागि 'न्यूनतम सेवा मापदण्ड (MSS)' टुलको प्रयोग गरी स्वयं र संयुक्त मूल्याङ्कन मार्फत गुणस्तरीय अस्पताल सेवाहरूप्रति तत्परता र सेवा उपलब्धता सुनिश्चित गर्न MSS २०१५ देखि सरकारी अस्पतालहरूमा लागू गरिएको छ र अवस्थित अन्तरहरू पहिचान गरि, र सुधारको लागि कार्य योजनाहरू विकास गर्न प्रोत्साहन गरिन्छ । नेपालमा ''National Hospital Standardized Monitoring/ Accreditation System'' स्थापना गर्ने लक्ष्यका साथ यो मापदण्ड प्रयोग गरिन्छ |
उद्देश्य	अस्पतालले प्रदान गर्नुपर्ने न्यूनतम सेवा मापदण्डको मापन गरी तोकिएको मापदण्ड पुरा गर्न सहयोग गर्ने तथा MSS कार्यको कार्ययोजना बनाई अस्पताल सुदृढिकरण गर्न सहयोग गर्ने |
अपेक्षित प्रतिफल	स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी तोकिएको राष्ट्रिय मापदण्डमा पुगी अस्पतालहरुको प्रभावकारितामा वृद्धि गरी जनताको स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार सुनिश्चित हुने।
संचालन प्रक्रिया	१०. प्रदेश मातहतका अस्पतालहरुमा MSS मापन कार्य अर्धवार्षिक वा चौमासिक रुपमा स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा अस्पतालले गर्नेछ र सोहि अनुरुप निस्किएका अन्तर (Gap) लाइ कार्य योजना बनाउनुपर्ने | ११. स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले तयार गरेको अस्पताल स्तरीय गुणस्तर समन्वय समिति गठन गरि बैठक बसि अन्तर विश्लेषण गरिनुपर्ने र कार्ययोजना निम्न ढाचामा पारित हुनुपर्ने| समितिको बैठक संचालन गर्दा आवश्यक पर्ने चियापान खर्च (खाजा खर्च) र बैठक भत्ता यस शीर्षकबाट खर्च गर्न सकिन्छ | १२. कार्ययोजना सम्बन्धित निकाय स्वास्थ्य निर्देशनालय तथा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयमा अनिवार्य पेश गर्नुपर्ने |
बजेट	नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको प्रचलित आर्थिक ऐन, नियम र खर्च मापदण्ड

<table>
<tr><td>बाडफाड</td><td>अनुसार बजेटको परिधिभित्र रही योजना तयार गरी अग्रिम स्वीकृत गराएर खर्च गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । खर्च निम्नानुसार हुनुपर्नेछ ।
<table>
<tr><th>S.N</th><th>COMPONENTS</th><th>SUBGROUPS</th><th>Percentage</th></tr>
<tr><td>1.</td><td>अस्पताल व्यवस्थापन तथा सुशासन</td><td>Human Resources, Service delivery/Management, Meetings, Review Programs, Social Audit, Clinical Audit, Website update</td><td>३०%</td></tr>
<tr><td>2.</td><td>क्लिनिकल सेवाहरु</td><td>Service expansion, laboratory and Blood service, emergency service, OPD service and other clinical service, Medico legal service</td><td>१०%</td></tr>
<tr><td>3.</td><td>औषधी तथा फार्मेसी व्यवस्थापन</td><td>Procurement of medicines, Hospital formulary</td><td>१०%</td></tr>
<tr><td>4.</td><td>स्वास्थ्य उपकरणहर तथा सामग्री</td><td>Procurement of medical equipment and other commodities</td><td>१००%</td></tr>
<tr><td>5.</td><td>क्षमता विकास</td><td>Update of protocols, Orientation, CMEs, Library establishment/management</td><td>५%</td></tr>
<tr><td>6.</td><td>सहयोगात्मक सेवाहरु</td><td>Cleaning and waste management, security, gardening Repair and maintenance (building equipment), power backup, water supply, CSSD</td><td>१०%</td></tr>
<tr><td>7.</td><td>अस्पताल सूचना व्यवस्थापन</td><td>EMR, EHR, Recording reporting, Research and Studies, HMIS tools printing, annual report, communication</td><td>१०%</td></tr>
<tr><td>8.</td><td>महामारी तथा विपद व्यवस्थापन</td><td>महामारी पूर्वतयारी तथा व्यवस्थापन , विपद प्रतिकार्य</td><td>१०%</td></tr>
<tr><td>9.</td><td>अन्य</td><td>अन्य</td><td>५%</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>अभिलेख तथा प्रतिवेदन</td><td>प्रत्येक चौमासिक वा अर्धवार्षिक भुक्तान भए पश्चात (चौमासिक वा अर्धवार्षिक अवधि भुक्तानी भएको सात दिन भित्र) र आर्थिक वर्ष समाप्त भएको १० दिन भित्रमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाइ यस क्रियाकलापको बारेमा प्रगति प्रतिवेदन गर्नुपर्ने हुन्छ ।</td></tr>
<tr><td>सन्दर्भ सामग्री</td><td>MSS सम्बन्धि tools, PowerPoint, Excel sheets तथा website https://msshealth.org.np/</td></tr>
</table>

Annex: Action Plan Format

S.NO :	Code	Prioritized Gaps	Action Steps to	Person Responsible	Time Frame	Tentative cost	Types of support	Types Of Support	Remarks

			be taken				(Managerial)	(Budgetary)	